

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 6 του Ιουνίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ύδρος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 99

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΕΡΜΟΝΑ

ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ

Τὰ πράτα μᾶσε, ψυχογιᾶ, καὶ πρόγκα τὰ τοῦ ψήλου
Σαλάγα τὰ νὰ πιάσουμε τῆς Λιάκουρας τῆς θάλας,
Τὰ μετερίζια τ' οὐρανοῦ τ' ἀπάτητα, τὸ κάστρο
Τῆς φτωχικῆς μας λευτερίης μέσα στὶς βελούδες.

Οἱ Καταλάνοι πλάκωσαν. Σηγντήρα—μέσ' τὸ βάλτο
Τὸ λάσπινο τῶν Τοπολιῶν οἱ Δι' ἕκας τῆς Ἀθήνας
Κουφάρει κοίτουνται πυκνὰ καὶ τ' ἄρματά τους
[λάμπουν
Σὺν τὰ στεκοῦμενα νερά. Νῆρες καὶ λόγγοι τρέμουν

Τουρκόπουλους κι Ἀναγωνιά, τὰ δόρυχη τῆ
[Λαυγκρα.
Σκιαχτήκανε στὸ διάδα τους κ' ἡ Δέσποινα τῆς
[Ἄρτας
Κι οὐκίος Σεβαστοκρότορας. Ἀντρείδης λεβεντοῦν

Δὲ στάθη ὀλόρηνα πουθενά. Μὰ θὰ εὐπνήσουν ἴσως
Οἱ ξεχασμένοι μας θεῶν ὅταν ἄλλοτες νὰ σείδουν
Τὰ βράχια καὶ τὰ διάδελα πᾶ σάπιστους κουρδάρους.

ΓΛΥΚΕΙΑ

Δῶσ' μου τὸ χέρι σου, Γλυκειά. Στὸ περιόδι πάμε
Τὰ ρόδα νὰ θαμάσουμε. Τὰ ξάνοιξε ἡ λιακάδα
Σὺν ξαστεριά πολύχρωμη κι ἀπ' τὰ γερτά τους
[στάθια
Βγαίνει ζεστὴ μοσκοβολιά. Καὶ κοίτα πῶς σοῦ
[γνέφουν

Σὰ χεῖλια ποῦ ἀγεροφιλοῦν. Τὰ πράσινά τους χέρια
Ποθοῦν νὰ σ' ἀγκαλιάσουν. Δὲς ἔχουνε κλωσμένο
Μέσ' τὰ κλαριά τους τὸν καλὸ τὸ Σειληνὸ ποῦ
[χάσκει
Στὸν ἥσικο τῶν κυπαρισσιῶν. Τοῦ 'χει τὸ στόμα
[κλείσει

Τριαντάφυλλο κοκκινωπὸ. Καὶ μᾶσε στὴν ποδιά σου
Ἄπ' τὰ καλῆτερα, ὦ Γλυκειά, τὰ πιὸ λιοχαδεμένα.
Τὴ δράνα θέλω τὴν ψιλλὴ ν' ἀνθίσης δροσεμένη.

Κροντίγια θάχουμε χρυσά. Κι ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα
Ἦ τὸς σκοποὺς τοῦ Ἀρχιλοχου θὰ μοῦ σιγοδια-
[δάσης
Καὶ θεὸ νὰ δῶ στὰ μάτια σου νὰ τρέμῃ ὅλη ἡ
[ψυχὴ σου.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ὁ Δουλευτῆς ὁ θερισμὸς σκολάζει ἀποσταμένος.
Χερσοβολιὲς ἀραδατὰ τὰ στάχια ἀγκαλογέρουν

Καὶ τ' ὄσπρα τὰ καματερά φλογάτες παπαρούνες
Στεφανωμένα ὀλόγυρα στὶς θημωνιὲς σταλάζουν.

Στ' ἄλωνα συμμαζεῖουνα τὸ μέλισσι τὸ στάρι
Κι ὀλοῦθε σιγαλόρρυθμα τραγοῦδι ἕμολογοῦνε
Τὴ Γῆ τὴν καρπερόστηνη καὶ τοὺς παλιούς
[θεοὺς τῆς
Ποῦ ὀρίζουν τὶς καλοκαιριῆς. Τὸ λιόγερα χλωμιάζει

Καὶ ὅταν πουργοσταλάγματα τῆς πάχνης συννεφάκια
Χρυσὰ τὸ καφασώνουνε καὶ τὰ καλὰ μαξούλια
Σὲ κάμπους πλουσιοπόταμου, ἀπὸ λιμνιά σὲ
[Ξαίθρα.

Γέρω ἀπὸ κάστρα καὶ ναοὺς καὶ φημισμένες χᾶρες
Ξαπλώνουνται καὶ λιόχρωμα, πιαχτά, θαλασσο-
[λάμπουν
Ὡς τὰ βουνά τ' ἄδανάτα μὲ τὰ γλαυκὰ τὰ χιόνια

ΘΥΜΗΣΗ

Γυναῖκα γλυκομέτοπη, μέσ' τὰ γυριὰ μοι χέρια
Τοῦ κεφαλιῦ σου σπάλαγα τὸ θπδαυρὸ τὸ μάγο
Καὶ μέσ' τὰ πρασινοχρυσὰ τὰ μάτια σου κοιτοῦσα
Νὰ λαχταρᾷ συμμαζωχτὸ τὸ κύμα τῆς Ἀγάπης.

Εἶτανε μέρες ἀγαθὲς καὶ τὰ βουνά τὸ ξέφαν.
Τὰ πεῦκα τὰ καλόφωνα λαφρεῖά σκιὰ μᾶς ἀπλώναν
Κι ἀπὸ τὰ θεῖα σούρουπα ποῦ χρύσωναν τοὺς λόγγους
Μέσ' τὶς ψυχὲς μας στάλιζε βιδιὰ χαμογελοῦσα.

Μὰ πῶς μὴ λείκα ρήγισσα τρισπύργωτη σηκώνει
Μέσ' ἀπ' τὸ ρέμα τὸ βαθὺ τὴν πλέρια τὴν κορφή τῆς
Κ' οἱ κάμποι τᾶνε σέβουνται τριγύρω τῆς γερμέναι.

Ἔτσι καὶ μένα ἡ Ἀγάπη μου ἔθωρε τὰ περασμένα,
Μ' ἀπὸ τὶς ρίζες τῆς διψᾷ καὶ πίνει ἀπ' τὸ ποτάμι,
Ὅπου ἡ τρεχοῦμενη ζωὴ τῆς θήμησις κυλάει.

Ο ΠΕΥΚΟΣ

Θυμοῦμαι ὁ γεροπευκὸς μας τραγουδιστάδες εἶχε
Τὸ καλοκαίρι ἀμέτρητους καὶ στὸ κοκκινωπὸ του
Τὸ φλοῦδι πάνω βοῦίζαν ὀλημερις τζιτζίκια.
Χρυσόχυμένα μύριζαν τὰ δάκρυα τῆς ρετσίνας.

Ἦ κούνια πηγαίνόρχουνταν ἀνάμεσα στὶς κλᾶρες
Μ' ἕνα ρυθμὸ πετοῦμενο. Κι ἀπ' τὴν κορφή τοῦ,
[δέντρου

Κάποιος κρυμμένος ἔρριχνε βροχὴ τὰ κουκουναρία.
Ἄλλοι γυρίζαμε μαζὺ στὸ μάγγανο ζεμένοι

Καὶ τὰ σικλιὰ ἀνεσύραμε νὰ πιούμε πηγαδίσι,
Δροσιτικὸ νερὸ. Μ' Ἀνθή, γιατί μέσα στὸ γυῖλο
Τοῦ πηγαδιοῦ τ' ὀλόφωτο κοιτάζεις πρόσωπό σου;

Καὶ τρέχα. Δὲς, πέρα ἔπεσε μέσ' τὶς μυρτιὲς τὸ τόπι.
Τρέχα, μὴ σὲ προφτάσουνε. Τρέχα, γιὰ νὰ θαμάσω
Τοῦ κοριτσένιου σου κορμοῦ τὴν ταναγρένια χάρη.

ΕΡΜΟΝΑΣ

Φ. ΝΙΤΣΕ

ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἐνα βράδυ ὁ Ζαρατούστρας μαζὺ μὲ τοὺς μαθη-
ταῖς του ἐδιάβρινε τὸ δάσος, κ' ἐκεῖ ποῦ ζητοῦσε
βρύση γιὰ νερὸ, νὰ καὶ φθάνει σ' ἕνα πρᾶσινο λειβάδι,
γύρω στολισμένο μὲ δέντρα καὶ θυμάρια.

Στὸ λειβάδι ἔχόρευαν ὀμορφες κοπέλλες.

Καθὼς οἱ κοπέλλες εἶδαν τὸν Ζαρατούστρα, πραι-
τοῦν τὸν χορὸ. Ὁ Ζαρατούστρας ὅμως μὲ φιλικὰ στή-
ματτα πηγαίνει κοντὰ τους καὶ τὶς λέγει :

«Τὸν χορὸ μὴ παρατάτε, κοριτσάκια μου! Παι-
γνιδοχαλκιστὴς ἐγὼ κανεὶς δὲν εἶμαι, οὐτ' ἐχθρὸς τῶν
κοριτσιῶν. Τὸν Θεὸν ὑπερκασιζῶ κατὰ τοῦ διαβόλου,
αὐτὸς ὅμως εἶναι δαιμόνιο θᾶρ. Πῶς ἔμπορεῖ νὰ
εἶμ' ἐγὼ στοὺς ἐλαφροὺς χορούς σας, στοὺς θεϊκοὺς,
ἐχθρὸς; Ἦ σὲ πόδια κοριτσιῶν μὲ ὀρκαίους ἀστραγά-
λους;

«Ἐγὼ εἶμ' ἕνα δάσος, εἶμαι μιὰ νύχτα δέντρων
σκοτεινῶν. Ὅποιος ὅμως δὲν φοβᾶται τὸ σκοτάδι μου,
ἐκεῖνος βρίσκει κάτω ἀπὸ τὰ κυπαρίσια μου τριαντά-
φυλλ' ἀπλωμένα.

«Βρίσκει καὶ τὸ θεουλάκι τὸ τσαχπίνικι ποῦ γι' αὐτὸ
τρελαίνονται ὅλα τὰ κοριτσάκια. Κιθεταὶ σιμὰ στὴ
βρύση ἤσυχο, ἀμίλητο, μὲ κλεισμένα μάτια.

«Ἀλήθεια ἀποκοιμήθηκε μέρα μεσημέρι ὁ κλέφτης
τῆς ἡμέρας. Μήπως ἐκουράστηκε κωνηγῶντας πετα-
λοῦδες;

«Μὴ μοῦ πιάσετε κούκια, χορευτάδισές μου, τὸν μι-
κρὸν αὐτὸν θεὸν λιγάκι ἂν τοῦ τὶς βρέξω! Θὰ κλά-
ψη, θὰ φωνάξῃ.—Τότε εἶναι νὰ γελάς, ὅταν τὸν δῆς
νὰ κλαίῃ!

«Καὶ μὲ μάτια δακρυσμένα θὰ ζητήσῃ ἀπὸ σας νὰ
χορέψετε μαζὺ του. Θὰ τοῦ τραγουδήσω ἐγὼ τραγοῦδι
νὰ χορέψῃ.

«Τραγοῦδι τοῦ χοροῦ, περιπαιχτικὸ τραγοῦδι γιὰ τὸ
βαρὺ δαιμόνιο, τὸν διαβόλο μου, τὸν πιὸ ὑψηλότερο,
τὸν πιὸ δυνατώτερο, ποῦ τὸν λέτε σεις πῶς εἶναι «ὁ
Κύριος τοῦ κόσμου».

Τὸ τραγοῦδι εἶν' αὐτὸ ποῦ λέγει ὁ Ζαρατούστρας,
ὅταν χόρευαν μαζὺ ὁ ἔρωτας μὲ τὶς κοπέλλες :
Μεσ' στὸ μάτι σου ἔβλεπα, εἶναι λίγη ὥρα
ὦ Ζωή!

Καὶ μέσ' ἔτ' ἀνερίφητο μοῦ φάνηκε νὰ πέφτω.
Μὰ σὺ πάνω μ' ἔσυρες μὲ χρυσὸ ἀγκύστρι
Κ' ἐγελοῦσες μὲ τὰ μὲ περιπαίζοντάς με
ὄντας ἀνερίφητο ἀκουσὶς νὰ σὲ κρίζω.
«Ἔτσι λὲν ὅλα τὰ ψάρια, μ' ἀποκριθήκες,
Ὅ,τι ἐκεῖνα δὲν ριφνοῦν, εἶν' ἀνερίφητο.
Ἀκατάστατη εἶμ' ἐγὼ κι' ἀγριεμένη, εἰς ὅλα

Είμαι μια γυναίκα και κανένα ήθικό.
 "Αν έσείς με κραζέτε "Αβύσσο και Πίστη
 Και βαθύ Μυστήριο και Αιωνιότητα!
 Δώσα έσείς μου κλίνετε απ' την ήθική σας.
 — Αχ, έσείς οι ήθικοί!

"Έτσι ώμιλούσε λοιπόν η άπιστευτη. "Εγώ δὲν τὴν πιστεύω, οὐτε και τὸ γέλοιό της, ἀκόμη κι' ἂν μιλάει κακὴ γιὰ τὸν ἑαυτόν της.

Κι' ὅταν ἐγὼ κάτω ἀπὸ μάτια τέσσερα μὲ τὴν ἀγρία μου Σοφία ὀμιλοῦσα, μοῦ εἶπε θυμωμένη: «Ποθεῖς», «Θέλεις», «Ἀγαπᾷς», γι' αὐτὸ μόνος σου παινᾷς τὴν Ζωὴ ἐσὺ τὸσο».

Λίγο ἔλειψε κ' ἐγὼ ν' ἀπαντήσω ἀσχημα και νὰ πῶ στὴν θυμωμένη τὴν Ἀλήθεια. Καὶ δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς πρὸ ἀσχημα ν' ἀπαντήσει, παρὰ ἔς τὴν Σοφία του ὅταν ἀλέγει τὴν Ἀλήθεια».

"Έτσι στέκει δηλαδὴ μεταξὺ τῶν τριῶν μας. Κατὰ βῆθος ἐγὼ μόνω τὴ Ζωὴ ἀγαπῶ και τὸ περισσότερο ὅταν ἔχω μίσος!

"Ἀλλὰ πῶς τᾶχω καλὰ και μὲ τὴν Σοφία, και συχνὰ πολὺ καλὰ, αὐτὸ κἀμνεὶ νὰ θυμῶμαι τὴν Ζωὴ πολὺ!

"Έχει τὸ μάτι της, ἔχει και τὸ γέλοιό, ἔχει ἐκεῖνο τὸ χρυσὸ καλαμιδάκι στρό της. Τι μπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω ὅταν μοιάζουμε κ' εἰ δυὸ;

Κι' ὅταν μιὰ φορὰ ἡ Ζωὴ μ' ἐρώτησε «ποῖά εἶν' αὐτὴ ἡ Σοφία;» Πρὸθύμως ἀπάντησα «Ἀχ! ναί! ἡ Σοφία!

Διψᾷ κανεὶς γι' αὐτὴν και χορτασμὸ δὲν ἔχει. Τὴν ἄμφει κανεὶς πρὸ μὲς ἀπὸ μαγνάδια και τὴν κουνάει μὲ δάχτυλ νὰ τὴν πιάσει.

Εἶν' ὁμορφὴ: Τι ξέρω ἐγὼ! Οἱ πρὸ πάλαιοι ὅμως σκόρπει στὸ δῶμά της πιάνονταί. Εἶν' ἀκατάστατη, εἶναι πεισματάρη: νὰ δαχλῆ συχνὰ τὰ χεῖλιά της τὴν εἶδα, και νὰ σύρνη ἀνάσπυλα τὸ χιτένι στὰ μαλλιά της.

Μπορεῖ νᾶναι κακὴ, μπορεῖ νᾶναι και δόλια, εἶν' ἔς ὅλα της μιὰ σωστὴ γυναίκα. "Όταν ὀμιλῆ κακὴ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, τότε ἴσα ἴσα εἶναι πρὸ πλανᾷ».

"Όταν ὄλ' αὐτὰ στὴ Ζωὴ τὰ εἶπα, ἐγέλασε μὲ πάθος κ' ἐκλείσε τὰ μάτια της. Γιὰ ποῖα ὀμιλοῦσε μ' ἐρωτᾷ, μήπως γιὰ μὲ;

Και ἂν εἶχες δίκιο—μοῦ τὸ λέει κανεὶς ποτὲ ἔτσι κατὰ πρόσωπο! "Ἀλλὰ πῆς μας τὸ λοιπὸν και γιὰ τὴν Σοφία σου κλῆτι! "Ἀχ, και τότε μ' ἀνοιξες πάλι τὸ γλυκὰ σου μάτια, ὡ ἀγάπη μου Ζωὴ! και μοῦ ἐράνη τὸν φτωχὸ μὲσα ἔξωτερικὸ πῶς ξαναπέφτω πάλι.»

"Έτσι λοιπὸν τραγουδοῦσε ὁ Ζαρατούστρας.
 Μὰ σὰν ἔπαψε ὁ χορὸς κ' ἐφυγαν και τὰ κορί-

τσια, λυπημένως κάθεται και μοναχὸς του λέει:
 «Ὁ ἥλιος εἶναι ὄρα πρὸ βασιλεψε, ὕψρὸ εἶναι τὸ λειβάδι και μὲς ἀπὸ τὸ δάσος κρῦο ἔρχεται.
 "Εν' ἀγνωστο εἶνε γύρω μου και σκεπτικὰ κοιτάζει. Τι! Ζῆς ἀκόμη, Ζαρατούστρα;
 Γιατί; Πρὸς τί; Μὲ τί; Ποῦ; πῶς;
 Τρέλλα δὲν εἶνε νὰ ζῆ κανεὶς ἀκόμη;
 "Ἀχ, καλοὶ μου φίλοι, εἶναι τὸ βράδυ πρὸ μ' ἐρωτοῦσε ἔτσι. Συχωρᾷτέ με γιὰ τὴν πολλὴ μου λύπη.
 «Βράδυ ἦτανε: συχωρᾷτέ με γιὰτ' ἦταν βράδυ!»
 Τὰδε λέγει Ζαρατούστρας.

Μετάφραση ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

ΜΕΣΧΟΥ

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

"Ἄμα τᾶξερὶ τὸ γυαλὸ σιγὰ σιγὰ χαϊδεῖται,
 Πλανᾷ τὸ νοῦ μου τὸ φτωχὸ κι ἀρνούμαι τὴ στεριά.
 Καὶ πιο πολὺ ἢ ἀπάνερμη γαλήνη μὲ μαγεύει.
 Μ' ἄμα σφυρίζη δυνατὰ κ' ἐρῶθῆ κακοκαιρία
 Καὶ κάθε κύμα σὰ θεριὸν ἀφθίζη και παλεύη,
 Τὸ γυαλὸ φευγῶ, λαχταρῶ τὸ χῶμα, τὸ κλαδί.
 Γῆ θέλω, δάση ἀρέσουνε ὀ' ἐμένα τὸν ὄρειτῆ,
 Ποῦ κι ἄ φυσήξη ὁ ἀνεμὶς, τὸ πεῦκο τραγουδεῖ.
 Βαρειὰ νᾶναι τοῦ ψαρῶ ἡ ζωὴ, ποῦχει τὴ βάρκα οπίτι
 Κ' ἔχει τὴ θάλασσα δουλειὰ και ψάρια κυνηγεῖ.
 "Εγὼ τὸν ὕπνον ἀγαπῶ, ποῦ ὁ πλάτανος σκεπάζει,
 Μ' ἀρέσει ἐμένα ἐκεῖ κοντὰ ν' ἀκοῦω τὴν πηγὴ,
 Ποῦ στὸ βουνήσιο μουμουρᾷ γλυκὰ—δὲν τὸν τρο-
 [μάζει.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Μόλις μπῆκε μέσα στὴ σάλα, κ' ἡ ἀρραβωνιαστικιά του παρουσιάστηκε ὄχι μὲ γελαστό, ὅπως ἄλλοτε, παρὰ μὲ σοβαρὸ και κρῦο ὕφος.

— Κύριε Καφεκάρδη, τοῦ εἶπε, νὰ τὸ δαχτυλίδι σας. Λυποῦμαι, μὰ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ σᾶς πάρω. Ἀγαπῶ... κάποιον ἄλλον...

— Ἄλλον; φώναξε ἐκεῖνος. Τότε δῶσε μου τὸνομά του!

— Θέλεις νὰ τὸν σκοτώσεις, νὰ μονομαχήσεις μαζί του...

— Ὅχι, σοῦ δίνω τὸ λόγο μου. Πῆς μου ποῖος εἶναι. Θέλω νὰ τοῦ πουλίσω τὸ δαχτυλίδι.

— Πῶς σᾶς μοιάζει, εἶπε ἡ κ. Λεβαντόγλου κοιτάζοντας τὴ Ζουγραφιά τῆς κ. Μπογλατοπούλου.

— Νομίζετε; "Έτσι μοῦ λένε ὄλοι.

— "Ὅι ναί, ναί! Καὶ τὸ πρόσωπο τόσο φυσικὰ χρωματισμένοι!

λιστα πρὸ ὀνόμαζι ὁ κριτογράφος τὸ μακρὴν ἐξοχώτητον τῶν παρ' ἡμῖν βοτανικῶν» σὰ νὰ ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τοῦ Διναίου ὅταν ἡ Βοτανικὴ δὲν εἶταν πρᾶξ μόνον σ υ σ τ η μ α τ ε κ ἢ Μπορεῖ. Ἴσως νᾶναι αὐτὴ ἡ ἐποχὴ ἕνας ἀπ' τοὺς σταθμοὺς πρὸ ἡ κίνουμ, ὅσο νὰ φτάσουμε στὸ «χρυσὸν αἰῶνα» τοῦ Περικλῆ. Τὸ μόνω πρὸ φοβᾶμα, εἶναι, μήπως ἀπὸ τὴ φόρα πρὸ θᾶλουμε, ἀπὸ τὴν ἀταχῆτητα τὴν κεκτημένη» που λέει ἡ Φυσικὴ, δὲν κατορθώσουμε νὰ σταματήσουμε» ἐκεῖ, μόνω τραβήξουμε ὀλοταχῶς πρὸς ἄλλη ἐποχὴ πρὸ κτριστῆ μὲ πολλὰ φυσικὰ μας, μὰ λιστα μὲ τὴ μιμητικὴ μας δυνάμη, στὴν ἐποχὴ πρὸ μὸλις ἀρχίζαμε νὰ περπατᾶμε μὲ τὰ δυὸ, κ' ἔτσι θὰ ἴδουμε μὲ τὰ μάτια τους κ' οἱ διάφοροι Σκαλτσούνηδες πρὸ εἶταν τὸ πρὸτόπλαστο ζεῦγος σοῦ ἀπόγονοι εὐχονται εἶναι».

"Ἀλλὰ «χρῶνου φεῖδου» ἔλεγε ὁ ἀρχαῖος σοφός, κι ὁ πρόλογός μου κοντεύει νὰ βασιτάξει περισσότερο ἀπὸ τις νύχτες τῶν πολικῶν χωρῶν, τὰ «κοινωνικὰ» τῆς ἐκκλησίας και τὰναγνώσματα τῆς «Ἑσπερινῆς» και τῆς «Ἀστραπῆς» τῶν θηλυκῶν Δισκοῦρων τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου.

Πίστη τέχνη χρειάζεται γιὰ νὰ γράφει κανεὶς τέτοια ἀπλὰ βιβλία πρὸ νὰ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ τὰ διαβάσει. Δὲν ἀρκεῖ ἡ μάθηση κ' ἡ ἐμπνῆδα, πρᾶπει νὰ ὑπάρξει κοντὰ σ' αὐτὰ και κάποιω ἰδιαίτερω χάρισμα, πρὸ νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ μπαίνει στοῦ ἀπλοῦ τᾶνθρώπου τὴν ψυχὴ, νὰ καταλαβαίνει τί κύκλους ἰδεῶν ἔχει, και πῶσο πλούσιο εἶναι

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΕΡΜΟΝΑ

Τὰ ἔργα τ' ἀληθινὰ τῆς Τέχνης σήμερις βγαίνουν μὲς ἀπὸ τὴ Ζωὴ τὴν ἀληθινή. Ἀπὸ τὴ Ζωὴ, πρὸ παντοδύναμη και πολὺτροπὴ ξεχύνεται εἶτε ἀπὸ τὴ φύση, εἶτε ἀπὸ τὰ ὄντα και πρὸ μ' ἀγάπη ἀδολὴ και ἀπλῆ τὴ δέχεται ἡ ψυχὴ μας, ἀδιάφορο ἂν εἶναι χρωματισμένη μὲ λύπη ἢ μὲ χαρὰ. "Ὅ, τι ζεῖ τριγύρω μας ἐκεῖνο εἶναι πρὸ μὲς κάνει και νὰ αἰστανόμαστε. Μπορεῖ ἡ Ζωὴ αὐτὴ νὰ ξεπετιέται και μὲς ἀπὸ λείψανα περασμένου καιροῦ, πρὸ δὲν ἔχασαν ὅμως τὸ μεγαλεῖο τῆς ὁμορφιάς και πρὸ ἡ ψυχὴ τους τριγυρίζει ἀπὸ πάντωους πᾶντα νέα και πᾶντα πλάστρα, πᾶντα μὲ τὴ δύναμη νὰ μὲς συνεπαίρνει και νὰ συνταράζει και τὴ δικὴ μας ψυχὴ. Γι' αὐτὸ κ' οἱ ἀληθινοὶ τεχνίτες δὲν ἔπαψαν νὰ λατρεύουν και νὰ γυρνοῦν μὲ λαχτάρω στὰ λείψανα κείνα τῆς παντοεινῆς νεότητος και ὁμορφιάς, πρὸ μὲς θυμίζουν τὴ Ζωὴ, πρὸ στέκουν σὰν ἀνίκητα σύμβολα τῆς ζωῆς.

Μ' αὐτὸ βεβαία δὲ ζηταίει σήμερις ἡ Τέχνη, νὰ γυρνοῦμε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὰ λείψανα κείνα και μόνω μαζί τους νὰ ζοῦμε. "Ὅχι. Ἴσα—ἴσα αὐτὸ δὲ θέλει. Ἀκτράβει τὰ παλιὰ σύμβολα γιὰ νὰ παίρνει δυνάμη νὰ νοιώθει τὴν ὁμορφίαν τῆς τωρινῆς ζωῆς, νὰ κάνει τὴν ψυχὴ λεύτερη νὰ ξεδιαλέγει ὅ,τι θὰ τῆνε φέρι πρὸ σιμὰ στὴ Ζωὴ. "Ενωισαν οἱ τρανοὶ τεχνίτες τοῦ καιροῦ μας ὅτι τίποτις πρὸ ἔμορφο δὲν εἶναι ἀπὸ τὴ Ζωὴ και γι' αὐτὸ τὸκαμε νόμο σήμερις ἡ Τέχνη στὶς πρὸ πλουσιάζωες πηγῆς νὰ στῆνει τὰ παλᾶτσια τῆς.

ἰατί τέτοιες σκέψες μοῦφεραν ἕνα καινούργιο βιβλίο πρὸ τῶρα—τῶρα βγῆκε. «Τ Ἦ ς Ζ ω ἦ ς» λέγεται τὸ βιβλίο κ' Ἐρ μ ο ν α ς ὀνοματίζεται ὁ συγγραφέας του.

Ποῖος εἶναι; δὲν ξέρω. Ποῦ ζεῖ; κι αὐτὸ δύσκολο νὰ τὸ πεῖ κανεὶς. "Ενα ξεκαθορίζεται, στὴ στιγμὴ ὅτι εἶναι καθαυτὸ Ἑλληνικὸ ὄχι γιὰτὶ τᾶγρῶσε τὸ βιβλίο του σὲ Ρωμαικὴ γλῶσσα, στὴν ἑθνικὴ μας γλῶσσα ὄχι. Τὸ φωναζει ἡ ψυχὴ του, πρὸ ξεπετιέται μὲς ἀπὸ κάθε σελίδα. Τὸ δείχνει ὀλοφάνερα τὸ πρὸτότυπο ἀληθινὰ βιβλίο του, πρὸ ἔχει τραγουδία, πᾶξὰ τραγούδια και ταξιδιωτῆ σημειώσεις, μὰ μετάφραση τοῦ Ἴππολύτου τοῦ Εὐριπίδῃ μ' ἕνα βαθυστόχαστο πρόλογο. Θᾶκανε πρὸ κλᾶ καθένας, πρὸ θὰ διαβάσει τοῦ Ἐρ-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

ΤΟ "ΗΛΙΟΦΕΓΓΑΡΟ," ΤΟΥ ΠΑΛΛΗ ΚΙ "Ο ΟΥΡΑΝΟΣ," ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Μὲ τὴν εὐκαιρία πρὸ μπῆκε στὴ σειρά τῶν Φ τ η ν ὦ ν β ι β λ ι ὦ ν τοῦ «Νουμά» και τὸ βιβλιαρὶκι πρὸ μετᾶφρασε ἀπ' τᾶγγλικὰ ὁ κ. Πάλλη, δὲ ὄβαν περιττὸ νὰ πῆ κανεὶς δυὸ λόγια γιὰ τὸ βιβλίο, ἀπρὸ μάλιστα, ὄσο ξέρω, δὲν ἔχει γραφεῖ ὄς τῶρα τίποτα γι' αὐτὸ κ ρ ι σ ε ω ς δ ι κ η ν. Ποῖος ξέρει; Ἴσως νὰ μὴν τοῦδωσαν και πολλὴ σημασία οἱ διάφοροι κριτικοί, Ἴσως νὰ τοὺς θάμπωσε ὁ «Οὐρανός» τοῦ ἀνωφελοῦς συλλόγου» και μπροστὰ του νὰ βρῆκαν ἀγαμνὸ τὸ «Ἡλιοφᾶγγασ» τοῦ κ. Πάλλη. Γιὰτὶ βέβαια δὲν μπορῶ νὰ παραδεχτῶ ὅτι δὲν ἐθῶθησαν εἰδικὸ τὸν ἑαυτὸ τους νὰ τὸ κρῖνουν. Γιὰτὶ πρῶτα—πρῶτα Ρωμιὸς και σμῆ εἰδικῆς» σὲ ὀποιοδῆποτε ζήτημα εἶναι ἔνοοις ἀντιφατικῆς. "Επειτα δὰ θυμῶμαι πρὸ διάβασα κάποτε μιὰ κρίση γιὰ τὰ "Α ν θ ἡ—βιβλίο ἀνωφελῆς—τοῦ μακαρίτη Χελντράνγ ἀπὸ ἀνθρώπω... εἰδικὸ βέβια. Καὶ θυμῶμαι μὰ-

κ' ἐπομένως τί μπορεῖ νὰ πάρει και πῶς, μ' ἄλλα λόγια τί πρᾶπει νὰ τοῦ πῆ, και πρὸ, πρᾶπει νὰ τοῦ τὸ πῆ. Δηλαδῆ θὰ διαλέξει πρῶτα πρῶτα ἀπ' ὄσο τὸ ὕλικὸ τῆς ἐπι-στήμης ὄσα χρειάζονται νὰ βάλει στὸ βιβλίο σου, θὰ κοιτάξει ἴστω μὲ πρὸ ποῖπει νὰ προχωρήσει στὰ καθέκαστα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἕνα ζήτημα, νὰ κατορθώσεις νὰ πῆς ὄσα πρᾶπει και πρὸ πάντων νὰ μὴν πῆς ὄσα ξέρεις. "Ἐρχετ' ἔπειτα ἄλλω ζήτημα ἐπίσης σπουδαῖο, τὸ ζήτημα πῶς θὰ τὰ πῆς ὄσα ἔχεις νὰ πῆς, μὲ τί τροπο, μὲ ποῖα μέθοδο, μὲ τί σειρά θὰ ἐκθέσεις τὰ πρᾶγματα. Τὸ βιβλίο σου δὲν πρᾶπει νὰ εἶναι κου:σουρεμένο ἐπιστημονικὸ βιβλίο, γιὰτὶ ἄλλιῶς θὰ μιλήσεις στον ἐπιστῆλονα κι ἄλλιῶς στὸν ἀπλὸ τὸν ἄνθρωπο. "Έτσι, κάθε καινούργιο πρᾶμα πρὸ θὰ πῆς θὰ προσπαθήσεις νὰ τὸ δέσεις μὲ ὄσα ξέρει ὁ ἀναγνώστης σου, κι ἀπ'αὐτὰ εἶναι πρὸ πρᾶπει νᾶρχίζει ἀπὸ τὰ γνωστὰ, και νὰ προχωρήσεις και νὰ ἐξηγήσεις τᾶγνωστα, γιὰ νὰ τὰ παρουσιάσεις ὄσο μπορεῖς πρὸ εὐκολονόγητα. Ἄλλὰ τὸ βιβλίο σου δὲ θᾶξει γιὰ τκοπὸ μὸ ἄλα νὰ μᾶθε καινούρια πρᾶγματα σ' αὐτὸ, πρὸ θὰ τὸ διαβάσει. Σκοπός του ἄκόμα θὰ εἶναι νὰ τοῦ ἀνοίξει τὰ μάτια, νὰ τοῦ γυμνάσει τὸ παρατηρητικὸ, νὰ τον κάνει νὰ σκέπτεται, νὰ τὸν δηγῆσει πῶς νὰ βγάξει συμπεράσματα ἀπὸ τὰ διάφορα φαινόμενα πρὸ γίνονται μπροστὰ του. Κι ὄμως τίποτα, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ, δὲν κέρδισης, ἂν τὸ βιβλίο σου ἀρῆνει ψυχρὸ τὸν ἀναγνώστη. Πρᾶπει δηλ. νὰ εἶναι τέτοιο, πρὸ νὰ φτεῦσει ἡ καλῆ-

μονα τὸ ἔργο, ν' ἀρχίζον ἀπὸ τὸν πρόλογο τούτου. Ἐκεῖ θὰ δειξάμεθα πὸς σέβεται καὶ ποιά εἶναι ἡ ψυχὴ του. Πὼς νοιάθει τὴν τέχνη καὶ ἀπὸ ποιῆς πηγῆς ποτίστηκε ὁ νοῦς του. Ὅσο πὼς καλὰ γνωρίζει κανεὶς τὴν ὑποκειμενικότερες ιδέες τοῦ ποιητῆ, ἀντικρύνει τὴ ματαία πού ρίχνει στὴ γύρω του γιά νὰ τὰ δει κάπως ξεχωριστά, πὼς πὼς βελτιώθῃ νοιάσει καὶ τὸ ἔργο του.

Ὁ Ἑρμῶνας εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῆς ιδέας, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσή τῆς Ρωμαϊκῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἴδια τῆς τῆ δημιουργικῆς δύναμης πρέπει νὰ γίνει. Τὴν παράδοση μὲ τῆ φαιρική προσκόλλησή σ' αὐτὴ τὴν θαρρεῖ θάνατο τῆς φιλίας μας. Θέλει τὴ σημερινὴ ζωὴ νὰ λατρεύομε καὶ ἀπ' αὐτῆ νὰ πείρουμε δύναμη γιά νὰ αὐτιώσομε στοὺς ἀρχαίους, πού τότες πιά θὰ εἶμαστε ἰκανοὶ νὰ νοιάσομε τὴν ἀξία τους καὶ νὰ ἐξιδιαιτέρουμε ἀπὸ τὴ ζωὴ τους ὅ,τι μᾶς χρειάζεται. Εἶναι ιδέες αὐτῆς πού ἡ νεώτερη φιλοσοφία τὴ ἀποδεικνύει νόμους ἀνίκητους καὶ πού τὰ κλεισμένα μάτια τῶ σημερινῶ Ρωμαίων δὲν τίς εἶχαν ἰδεῖ, ὡς πού τίς βροντοφώναζε ὁ Φυχάκης καὶ χάρζιζε τὸ δρόμο τῆς ἐκπαίδευσής. Μάθητῆς τοῦ Φυχάκη στὴς ιδέες καὶ ὁ Ἑρμῶνας ἐρχεται μὲ θάρρος καὶ μὲ κρῖτη δυναμωμένη ἀπὸ τὴν προσεχτικὴ μελέτη νὰ τίς κάμει βγγέλιο τῆς τέχνης του, πού δείχνει ὅτι ἡ ἐκπαίδευσή ἀρχισε καὶ τραχεῖ νικήτρα τὸ δρόμο τῆς.

Σὲ πέντε μέρη χωρίσα τὰ τραγούδια τοῦ Ἑρμῶνας σὲ τραγούδια «Μεσοχρονικά», «Ἀττικά», τῆς «Ἀσίας», τῆς «Ἀγίας», τῆς Ζωῆς. Εἶναι ὅλα συννέτα μὲ δεκαπεντασύλλαβο στίχο, γιὰ ὁμοιοκαταληξίες, φιλοδουλεμένα, μὲ φράση σφιχτοδεμένη. Τὰ γέννησαν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς ζωῆς πού γύρω στον ποιητῆ ζεχύνεται ἀπὸ κάθε μεριά ἀπὸ θυμικές, ἀπὸ χαρὴ καὶ μελαγχολίας, ἀπὸ τὴ φύση, ἀπὸ ρεϊτια, ἀπὸ ἀθρώπους. Οἱ μουσικὴ τόνοι τῆς ἀρμονίας, πού παντοῦ βασιλεύει, τοῦ χτύπησαν δυνατὰ τ' αὐτιὰ καὶ τοὺς δέχτηκε ἡ ψυχὴ του μ' ἀναγκάλλιασμα, πού βελτιώ τὸν ἀκτάραζε. Κ' ἐταῖ ζεχύθηκε τὸ τραγούδι του σὰν πλημμύρα φωτὸς καὶ ζωῆς.

Θὰ εἰποῦν μερικοὶ ὅτι τὰ συννέτα του θυμίζου τὸν Ἑρηνέα. —Τῶπε δὲ καὶ ὅλα κάποιος σὲ μιὰ φημερίδα ἀπάντεχα, ἐνῶ ἐνωίωσε τὴν οὐσία τοῦ βιβλίου. Θὰ σκεφτοῦν ἄλλοι ὅτι ὁ ποιητῆς εἶναι προσηλοῦς. Ἴσως αὐτοὶ νᾶχουν κάπως δίκιο. Μὰ ἐγὼ δὲ βλέπω τίποτος ἄλλο παρὰ ὅτι ὁ Ἑρμῶνας εἶναι πρωτότοπος ποιητῆς καθαρὸ Ἑλληνας, πού προδιέθεσε τὴν ψυχὴ του νὰ αὐτιώσει τοὺς ἀρχαίους προγόνους του καὶ

νὰ μάθει τὴν ἀρμονία τῆς τέχνης καὶ τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα ἢ ἀπ' τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀρχιλοχου.» Στὰ περισσότερα συννέτα του βλέπομε καθαρὰ ποιὰ εἶναι ἡ δύναμη τῆς βασιλεύουσας ζωῆς, πού ἀναζητήθηκε σ' ὅλες τὴς πηγῆς.

Κι ἀλήθεια, ποιὰ ποιήση μῦθαι νᾶναι ὁμορφότερη καὶ ἀληθινότερη ἀπὸ κίνη, πού φέλει τὴ δέξα καὶ τὸ μεγαλεπὶ τῆς ζωῆς μὲ κάθε τῆς λύπ' ἢ χαρᾶ; Τὶ εἶναι ὁ ποιητῆς παρὰ ἐνός ἀπόστολος γιά νὰ κάμει τὸν κάθε ὁμοῦ του

Τῆς σιγαλόδρους ζωῆς τὸ λάλημα ν' ἀκούσῃ;

Σίμωσε στοὺς ἀρχαίους ὁ Ἑρμῶνας μὲ μὲ τέτοιον τρόπο, πού μόνο τὴν τέχνη τους νὰ πᾶρει γιά νὰ δυναμώσει τὴ δική του καὶ νὰ τραγοῦθῆσι ἀπλά καὶ μεγαλόπρεπα σὰν ἐκείνους. Διαβάστε ὅλα τὰ συννέτα πού τὰ ὀνομαζίεσι «Ἀττικά» καὶ τὰ περισσότερ' ἀπὸ τὰλλα πού φέλουσαν τὴ Ζωὴ καὶ θὰ τὸ δείτε ἀμέσως αὐτὸ. Νὰ βρᾶνε κανεὶς μερικοὺς στίχους ἀπὸ μικρὸ τραγούδι γιά δείγμα τῆς τέχνης ἐνός ποιητῆ τὸ βρίσκω κομμάτι ἀστείον. Μὰ ἐδῶ δὲ μῦθαι παρὰ νὰ λησμονήσω τὴν τέτοια ιδέα μου γιά νὰ φανεί πὼς ζωντανὰ αὐτὸ πού εἶπα. Λέει ὁ ποιητῆς στὸ συννέτο του «Ἀὐγῆ»:

..... Μακαριστὰ σαλεύσαν
Τὰ δάση μῆλα στή δροσιὰ πού γλαύκωνε τὴς ράχες
Καὶ ἔπαυον τὰ βουὰ μανεῖδιὰ, γαλάξια
"Ἡ ροῦσα καὶ κοκκινωπὰ μ' ἀσπρὸν σείρας ρεμάτων
Ὡς τὴν ψηλὴ λαμποχωρῖα πού σὰν ἀφρὸ τὴν τὴναιον
Φεγγεοβαλῶντας στυλῶσαν τῶν κορυφῶν τὰ χιόνια.
Ὁ κυνηγᾶς ἐτίετο γυροβολοῦσα πᾶνω.
Κλειστὰ κάτω ἀπὸ τὰ ἔλατα μουλλῶσαν τὰ καπλᾶνι
Σκιαστὴ γυροῦντας μονιᾶ...

Τέτοιαν εἰκόνα ἀπλή καὶ μεγαλόπρεπη δὲ θυμίζε: τὴν ἀρχαία ποιήση: «Ἄεχερα τοῦ Ἀλκαίικου τοὺς στίχους ὅταν περιγράφει τὴ σιγαλιὰ τῆς νύχτας:

Εὐδουσι δ' ὀρέων κορυφαὶ τε καὶ φάραγγες
πρόνοιές τε καὶ γαράθροι,
φίλλα τε ἔρπετα θ' ὅσσα τρέφει μέλινα γαῖα,
θῆρες ὀροσκόοι τε καὶ γένος μελισσῶν
καὶ κνώδαλ' ἐν βένδοσι πορφυρέας ἄλδς.
εὐδουσι δ' οἰωνῶν φύλα ταυπητέρων.

Ἔτσι ζουγραφικοὶ εἶναι οἱ πὼς πολλοὶ στίχοι του καὶ τέτοιας τέχνης, πού οὐδὰθα σὲ συνταράξουν, ὅταν φέλει τῆς φύσης τὴν ὁμορφιά ἢ τὴν ψυχὴ τῶν ἀθάνατων ρεΐπιων ἢ τὴν ἀγάπη τὴ μεγάλη ἢ τὴ χάρη τῶν παιδιάτικω χρονῶν. Λέει κάπου ὁ Α. Ντωνῆς: «Ποιηταδες εἶναι ὅσοι φύλαξαν μέσα τους τὴς χαρὴς πού ἐνωίωσαν, ὅταν ἦταν παιδιὰ.» Εἶναι στὰ τραγούδια τοῦ Ἑρμῶνα δυὸ συννέτα «Σὰν τὰ Παιδιὰ» καὶ

τερα νὰ ζυπάει μέσα στήν ψυχὴ του τὴν ἀγάπη γιά τὴ μάθηση, γιά τὴ μελέτη, γιά τὸ βιβλίον. Καὶ γιά νὰ τὸ καθώσοι αὐτὸ, πρέπει νὰ εἶναι γραμμένο τὸ βιβλίο σου σὲ γλῶσσα πού δὲ μόνωχά νὰ τὴ ἀλλοτινοῦσε ὁ ὄμοιος, τὸ διαβίξῃ. Ἄλλὰ σὲ γλώσσα πού νὰ τοῦ μιλάει βελτιὰ στήν ψυχὴ του, νὰ εἶναι γραμμένο μὲ χάρη, σὲ ὕφος ἀπλό, ὅ,τι σκοτεινὸ καὶ δύσκολο, νὰ εἶναι γραμμένο μὲ τέτοιον τρόπο πού νὰ θαρρεῖ ὁ ἀκνηώτης πὼς δὲ διαβίξῃ, μόνω πὼς ἀκούει τὸ συγγραφεὶ νὰ τοῦ κουμεντιξέι. Τότε πέτυχε τὸ σκοπὸ σου. Τότε χάρηται νὰ τὸ διαβίξῃ: τὸ βιβλίο σου καὶ ὁ ἀπλὸς ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ παιδί—καὶ ὁ σοφός, γιὰ τὴ ἐκνοίωσι τὴν κρυμμένη σοφία πού δὲχόυσε τὸ συγγραφεὶ. Καὶ ρδὸς ὅμοιος πιά ἀπὸ τίς γενικὴς αὐτῆς ιδέες πού δὲν εἶναι καθόλου καινούριες, ἀλλ' ἀπεναντίας παλιῆς, ὅσο οἱ κοσμογονικὴς θεωρίαι τῶν θεολόγων καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸ μας σύστημα. νὰ πάμε στὸ Ἡλιοφάγαρο τοῦ κ. Πέλλη.

Ἐπιστῆμη εἶναι ἡ παραμυθία: τόσο ἀπλά, τόσο εὐκόλα, τὰ παρουσιάζει τὰ πᾶματα, τόσο νόστιμα τὰ λέει καὶ τόσο κουμεντιξά. πού δὲν πιστεύεις πὼς σὺ μιλάει γιά ζητήματα τῆς ἐπιστῆμης, μόνο θαρρεῖς πὼς ἀκούει παραμυθία. Κι ὡστόσο σὲ παραμυθί αὐτὸ σου μαθαίνει τόσα ἢ μόρα πᾶματα γιά τὴν ζῆσα τοῦ ἡλίου, τὸ μέκος του, τὸ μέγεθός του, τὴ μορφή του, γιά τὰ καλὰ πού μᾶς δίνει, γιά τοὺς φακοὺς καὶ τὰ πειράματα πού μποροῦμε νὰ κάνομε μ' αὐτοὺς σου μαθαίνει πὼς γίνεται ἡ μέρα καὶ ἡ

νύχτα, πὼς ὁ χειμῶνας, ἡ ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι, τὸ χυνοπῶρο σου δείχνει μὲ τὴν τρόπο βρίσκεται ἡ ἀπόσταση τῶν οὐρανίων σωμάτων ἀπὸ τὴ Γῆ, πού μέλις θὰ τὸ πιστεύεις πρὶν ὅτι καθώσοις ἢ ἐπιστῆμη νὰ τὴ λογαριάσει: σου ζητᾶει γιὰ τίς ἀψηλὴς βουνοκορφές, ἂν καὶ βρίσκονται κοντῆτερα στὸν Ἡλιο, εἶναι τόσα χιόνια, ἐνῶ ἀνοθελοῦν οἱ κάμποι σου ἀσπράει γιά τοὺς προγόνους μας στοὺς παλιούς καιροὺς πὼς ἐφαναζόντουσαν τὸ ἥλιοβασιλεμα, πού νόμιζαν ὅτι βουτούσε ὁ Ἡλιος στὸν ὠκεανὸ, καὶ μερικοὶ μάλιστα ἀκούγαν, θαροῦσαν, καὶ τὸ ἀφοβερὸ φῖσι ποῦσαν, ὅταν ὀλόκαρτος ἐπαφτε μέσα στὰ νερά,» καὶ ἐνα σωρὸ τέτοια ὁμορφα πᾶματα γιά τὸν Ἡλιο καὶ γιά τὸ Φεγγάρι, «πού φαίνεται τὴν ἡμέρα σὰν κουμερῶν σὺννερα» γιά τὰ ἴδια τὰ σύννεφα, «ἀπὸ πού ἐρχονται καὶ ἀρμενίζουσι πηλὰ στὸν οὐρανὸ» γιά τὰ πηγάδια καὶ τὰ κεφαλαῖα, πὼς γιομίζουσι νερό, γιά τὸν ἄνεμο, τί τὸν κάνει καὶ φυσάει. Καὶ τὰ λέει ὅλα καὶ τὰ εἶρηγε μὲ μιὰ μέθοδο πού εἶναι μοναδικὴ, πού εἶναι: καὶ ἡ σωτή, πού κάνει τὰ πᾶματα ὅσο γίνεται πὼς εὐκολονόητα, πού κάνει τὸ νοῦ νὰ σκέπτεται, πού συνθηξίει τὸν ἀνθρώπο νὰ παρατηρεῖ, καὶ νὰ ζητᾶει σωστὰ τὰ φαινόμενα.—Ἐν' ἀπὸ τὰ ὠραία κεφάλαια τοῦ βιβλίου, ἐξετάζοντας μεθοδολογικά, βρίσκουμε πὼς εἶναι κείνο ὅπου γίνεται λόγος γιά τὸ γρονικὸ δρόμο τῆς Γῆς τριγύρω στὸν Ἡλιο». Ἐκείναι ὁ συγγραφεὶς ἀπὸ τὸ φαινόμενο τῶν ἐποχῶν, γυροῦντας νὰ βρεῖ τὴν αἴτια, πού εἶναι μιὰ ἐποχὴ τοῦ χρόνου ζῆσα, καὶ ἄλλη πάλι κρῶ καὶ χιόνια.»

Ἐὲ Ἡλιὸς μας πού μου θυμίσαν τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ντωνῆ καὶ μ' ἐκαμαν νὰ νοιώσω ὅτι ὁ Ἑρμῶνας εἶναι ποιητῆς, ἂν ἡ «Γλοκία» του δὲν τὸν ἀνελείξει σ' ἀψηλὸ στυλοβάτη.

Ζωὴ ἀληθινὴ εἶναι ὅλα τοῦ τὰ τραγούδια, ὅπως ζωὴ εἶναι καὶ ἡ γλῶσσά του γιὰ τὴν αὐτὴ τὴν πῆρη μέσ' ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, μέσ' ἀπὸ τὰ λείψανα πού ζοῦν αἰώνια καὶ μᾶς χαρίζουν τὰ γλωσσικά μας πλούτια. Ἴσως νὰ ἐκφρῖσθουν μερικοὶ μὲ κάμπους λέξεις του. Ἄδιάφορο γιά τὸν ποιητῆ αὐτοὶ δὲν ξεροῦν πού νὰ βροῦν τὴ ζωὴ αὐτοὶ δὲ γνωρίζουν τὸ μυστήριον τῆς ἀρμονίας, πού ὅλα τὰ ζαναζωντανεῖ. Ἴσως καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν τὸσο τὸ χειρότερο γιά κείνους, γιὰ τὴν θὰ δείξουν, ὅτι δὲν ξεροῦν τὴν ἀρχοντία τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας καὶ δὲ νοιώθουν πὼς ἔργο τοῦ ποιητῆ εἶναι καὶ τὸ νὰ πλουτίξει τὸ λεξικό του. Καὶ θαρρῶ πὼς ἀστειότερο πρᾶμα δὲ γίνεται ἀπὸ τὸ νὰ κρῖνεις ἕναν ποιητῆ καὶ νὰ τὸν κατηγορεῖς γιὰ τὴν ἀσυνῆθιστος ἢ σπάνιος λέξεις, πού ἐσὺ δὲν τίς ξερεῖς. Μὰ δὲν εἶναι πὼς σωστὸ νὰ κοιτάξεις πρῶτα νὰ τίς μάθεις καὶ ὕστερος νὰ εἰπῆς ἂν τίς μεταχειρίστηκε καλὰ ἢ ὄχι;

Τὴς ἴδιες χαρὴς κλειοῦν καὶ τὰ πεζὰ του. Οἱ «Ἀντιφεγγίαι», τὰ «Ταξιδεύοντας», τὰ «Ἀιμαῖνα καὶ Γέρματα» εἶναι ποιήματα δίχως στίχους, πού ἔχουν ὅλη τὴ μουσική, τὴ γλῶσσα, τὴν ὁμορφιά τῶν πὼς ἐτελιωμένων τραγουδιῶν. Ζουγραφίξῃ ὁ Ἑρμῶνας μερῆς πού τίς εἶδε, ταξιδεύοντας σ' αὐτῆς. Μὰ δὲν κάνει περιγραφὴ ξερή, δὲν κάνει εἰκόνας, πού θὰ σ' ἀφίσουν ἀδιὰφορο ἢ μονάχα μὲ τὸ θαυμασὸ ὅτι κατὶ ὁμορφο εἶδες. Σὲ κάθε κομμάτι θὰ βρεῖς καὶ μιὰ δυνατὴ φιλοσοφικὴ σκέψη, πού θὰ σὲ σταματήσῃ γιά νὰ σκεφτεῖς καὶ ἐσὺ. Κι ἄλλοθ θὰ κλειοῖς μέσα στήν περιγραφὴ καὶ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ του καὶ εἶσαι θὰ ἰδεῖς, ὅτι ἡ κάθε φράση του ταιριαζει μ' ἀνάλογη ψυχικὴ του κατάσταση. Τὸ ὕφος του φαίνεται τὸν ἴδιο τὸν ἀνθρώπο, ὅπως θέλει καὶ ὁ Μπυρρῶν.

Εἶναι ζωντανὴς ὁ περιγραφῆς τοῦ Ἑρμῶνα γιὰ τὴν πάλι μὲ τὴν ζῶν ἔχει νὰ κάνει. «Ἦρθε πάλι ἡ ζωὴ καὶ μὲ βρῆκε» λέει κάπου στὴς «Ἀντιφεγγίαι», καὶ τὸ συχανάπτημα αὐτὸ μὲ τὴν βασιλεύσα του τὸ φαναξέι ἀθελα σὲ κάθε γραμμὴ πού τοῦ ζητᾶει ἕνα μέρος τῆς Ἀττικῆς ἢ τῆς Ἀγγλίας ἢ τῆς Ἰντίας. Εἶναι ἀκόμα Ζωὴ καὶ ὁ ρυθμὸς πού βασιλεύει ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῶν πεζῶν αὐτῶν τραγουδιῶν. Ἡ μουσικὴ τῆς ψυχῆς τῆς φύσης σμίγει μὲ τὴν μουσικὴ τῆς ψυχῆς τῆς γλώσσας. Μὲ τέτοιο σμίξιμο κείνο πού θὰ γεννηθεῖ δὲ μπορεῖ παρὰ ζωντανὸ καὶ ὁμορφο νᾶναι.

Προχωρεῖ πάντα μὲ τὴν παρατήρησι: Τὸ μεσημῆρι ὁ Ἡλιος φτᾶει στὸ μεγαλύτερο τοῦ ὕψος ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα. Τὸ ὕψος ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο ὅλο τὸ χρόνο καὶ ἀλήθεια, ἂν κοιτάξομε στὴς 9 τοῦ Δεκεῖβρη (κατὰ λάθος τὸ βιβλίο ἔχει τοῦ Σεπτεμβρίου) θὰ ἰδοῦμε πὼς τότε τὸ μεσημῆρι τὸ ὕψος τοῦ Ἡλίου εἶναι μικρότερο ἀπ' ὅλες τὴς ἄλλες μέρες, καὶ πὼς ἔχει ἕνα μέγιστο (maximum) στὴς 9 τοῦ Θεριστῆ. Τὴ χρονικὴ αὐτὴ κίνηση τοῦ Ἡλίου μᾶς δίνει νὰ τὴν καταλάβομε καλύτερα μὲ τὴν παρατήρησι τῶν ἀστερισμῶν, πού εἶναι ἀπαρές ἀστρῶν στὸν οὐρανὸ καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο φτάνουμε στὸ συμπέρασμα πὼς ὁ Ἡλιος φαίνεται νὰ κάνει ἕναν κύκλο τριγύρω στὴ γῆ, σ' ἕνα χρόνο. Μᾶς δείχνει κατόπι πὼς τίποτα δὲν θάλλαζε, ἂν ἡ Γῆ κυκλότρει γύρω στὴν Ἡλιο, καὶ θυμίζοντάς μας πὼς ὁ Ἡλιος εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ τὴ Γῆ, ἐδῶ θὰ σὰς φανεί παράξενο, μᾶς λέει, ἂ μάθετε πὼς ἡ Γῆ, περπατᾶ καὶ πὼς ὁ Ἡλιος στέκεται (ἀναφορικὰ πρὸς τὴ Γῆ) στὴ μέση. Τώρα, ἂν σὰς ἀρέσουν συγχετικὴς μελέτες ἀνοίξτε τὸν «Οὐρανὸ» τοῦ «Συλλόγου κ.τ.λ.» σελ. 24. «Ἡ ἔτησις μεταβατικὴ κίνησης τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἡλιον τελεῖται εἰς ἀπόστασιν 150 χιλιῶν ἀπ' αὐτοῦ. Ἡ σχετικὴς μικρὰ ἀπὸστασις τῆς Γῆς εἰς τὸ διάστημα ἐπιφέρει εἰς τὴν θέσιν τῶν πλανηστέρων ἀπλανῶν φαινομενικὴν μεταβολὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἔτησιαν μετατόπισιν τοῦ πλανήτου ἡμῶν διὰ τῆς μεταβολῆς μάλιστα αὐτῆς, καθωρθῶθῃ νὰ

Ό,τι είπα παραπάνω για το σίμαμα στους αρχαίους έρχεται ο Έρμωνακ να τ' αποδείξει με τή μεταφράση του Ίππολύτου του Εύριπίδη. Διαλέξε να μεταφράσει εν' από τα καλύτερα έργα του τραγικού, που περισσότερο από τους άλλους ήταν ανθρώπινος και ξεμαίραινε πιο πολύ από την παραδοχή. Δοκιμάζει ο ποιητής— όπως κι ο ίδιος το λέει στον πρόλογό του— από πούθε πρέπει να γίνει η άφομοίωση με τους αρχαίους. Κ' επειδή ο Εύριπίδης είναι πιο ανθρώπινος, φυσικά μπορεί να τονε νοιώσει πιο καλά η σημερινή Ρωμαϊκή ψυχή. Έρχεται πιο πολύ στη Ζωή. Για να πιτύχει καλύτερα η δοκιμή του ξεφεύγει κάποτε από το κείμενο και προσπαθεί να κάμει μερικά συναισθηματικά κ' ιδέες πιο σημερινά. Προτού ξεταχτεί καλά το πράμα, αν έχει δίκιο ή άδικο, δεν πρέπει να τον κατηγορήσει κανείς γι' αυτό του το κάμωμα. Ξέρουμε ότι κι άλλος ποιητής, Έλληνας τή γενιά, ο Ζάν Μωρεάς— αν και στο Γαλλικό μεταφράσε— το ίδιο έκαμε. Θύησε με μερικές αλλαγές να φέρει πιο σικά μας «τὴ Φυγένεια στὴν Αὐλίδα» του ίδιου τραγικού. Είναι μια θεωρία κι αυτή, πού φαίνεται, ότι δε βρίσκεται μακριά από την αλήθεια.

Η μεταφράση του Ίππολύτου γίνηκεν άπανου στο δρόμο που άνοιξεν η μεγαλόστομη τέχνη του Πάλλη. Η πιο άγνη δημοτική γλώσσα ξεναζωντανεύει το άρχαιο κείμενο κι όλος ο θεϊκός χαρακτήρας του Ίππολύτου και το πάθος της Φαίδρας συνεπαίρουν την ψυχή μας, γιατί ζούμε μαζί τους την ώρα που ακούμε τα λόγια τους, πράμα που δε μπορούμε να το πάθουμε έμα διαβάζουμε το άρχαιο κείμενο, όσο κι αν το καταλαβαίνουμε. Με την άρχαία γλώσσα μπαίνουν στη μέση κ' οι αιώνας που μας χωρίζουν από τή Ζωή των τραγικών ανθρώπων. Με τή ζωντανή μας γλώσσα γίνεται το σμιζίμο το δυο μακρυσχωρισμένων καιρών. Κάτι τέτοιο βλέπει κι ο Παλαμάς όταν φωνάζει: μεταφράζε τες τους αρχαίους!

Είναι πιτυχημένη και στάλλα η μεταφράση; Δηλαδή ξεναζώνονται στο νέο καλούπι ίδια κι άπαράλλαχτα οι ιδέες, ο τρόπος της όμιλίας, ή όμορφιά του στίχου και του μέτρου, ή λυρισμός του άρχαιου τραγικού; Δεν είναι άναγκη να πάντρωσ' αυτό. Άθρωπος που έχει μέσα του το ρυθμό, ποιητής, που έγραψε συννέτα σαν την «Καλοσύνη» τις «Αττικές Θωρίες» και τάλλα, τεχνίτης που νοιώθει την τέχνη, όπως τήν ξηγάει σε μερικά μέρη του πρόλογού του, δε θα κατάπιανε τέτοια δουλιά αν δε μπορούσε και να τήνε φέρει σε καλό τέλος, μήτε θα τύπωνε τή μεταφράση

του, αν ήταν πρώτα ο ίδιος βέβαιος, ότι ο τραγικός δε θα χάσει τίποτις από το ξεναφτιασμά.

Δε μπορώ να τελειώσω τα λίγα μου λόγια για το βιβλίο καινούργιου συγγραφέα, που βγήκε μέσ' από τήν Έλληνικώτατη ψυχή του, χωρίς να είπω και τούτη τή σκέψη μου. Ξαναγέννηση άληθινή άρχίζει για τή Ρωμαϊκή φιλολογία και φυσικά και για τή Ρωμαϊκή ψυχή. Φανερόνεται όλοθε στα γραμματα νέα ζωή με πλάστρα δύναμη. Λογαριάστε τα βιβλία που βγήκαν και γράφονται τώρα τελευταία και θα ιδείτε άμέσως το μεγάλο ξύπνημα. «Τα Ρεδα και Μπλα» β' τόμος του Ψυχάρη κι ο «Νέος Ρομπινσώνας» του που δημοσιεύεται στην ίδια τούτη φημερίδα: το τελειώμα της μεταφράσης της Ίλιάδας από τον Πάλλη, ή «Τρισεύγη» και τα «Γράμματα» του Παλαμά, άλλα μεταφράσματα από τέρχαλο, τα Δηγήματα και τάθρα του Έρταλιώτη ή «Αρχαιολόγος» του Καρκαβίτσου που τυπώνεται τώρα, των νέων ποιητάδων τα τραγούδια βγαλμένα από τήν ψυχή του έθνους, όπως τα «Νανουρίσματα» του νέου ποιητή Κ. Σ. Γ. που δημοσιεύτηκαν παλι σε τούτη τήν έφημερίδα, τα τραγούδια του Περγιαλίτη κι άλλα, το γύρισμα στη λατρεία του Σουλωμού, είναι σημάδια πως η ξεναγέννηση ζητιέται μέσα στην ίδια τή δημιουργική δύναμη της έθνικης μας ψυχής, ότι οι ζωντανοί διδάχου της φυλής μας άρχισαν να ξετοπίζουν τούς νερόβραστους άπόστολους του ξετισμού κι της ψευτιάς.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

Δυο φίλοι περπατούσαν κοντά σ' ένα ποτάμι, έξω από στάλλα ο ένας κ' είπε του άλλου:— Τι βάζεις πώς περπατούμε από τ' άλλο μέρος του ποταμού;— Χωρατεύεις;— Δεν χωρατεύω καθόλου; Στοιχηματίζεις ένα είκοσιπεντάρικο;— Άς είναι. Ποιος θ' άπορραίσει;— Ο πρώτος που άπαντήσουμε. Σε λίγο άπαντούν ένα χωριάτη, που δείχνοντάς του ο πρώτος φίλος τ' αντίκρυό μέρος του ποταμού του λέει.— Μιά στιγμή, πατριώτη. Δεν είναι εκείνο αντίκρυ το ένα μέρος του ποταμού;— Ναι, γιατί;— Τιποτα. Και τούτο το άλλο;— Βίβαια. Κοροϊτεύεις;— Όχι, όχι. Ήθελα να πληροφορηθώ. Και για τήν πληροφορία που μου έδωκες ο κυριος από δω θα σου δώσει ένα είκοσιπεντάρικο.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΡΠΗΔΟΥ— ΑΠΟ ΤΟ Π ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ—

Μα άμα τότ' είδε ο Σαρπηδός τούς άφασκιους [συντρόφους π' άπ' τ' άντριωμένου άθάχτηκαν Πατρόκλου το κοντάρι, γυρνάει με λόγια άγγιχτικά και σκυύζει στους άδουκώτες] «Παιδιά, που ήβόγατε; Ντροπή! Σταθήτε, όρέ, με θάρρος, πτι έγω σ' άφτόν θα βγω μπροστά τον άντρα, για να μάθω πτιος είναι άφτός που μας νικά κι έκανε τόσο θρήνος γιατί πολλών μας έφαγε και δυνατών το ματι» Είπε, και χάμου πήδηξε με τ' άρματα άπ' τ' άμάξι, πήδηξε κι' όξω ο Πατρόκλος άμα άντικρυ τον είδε. Κι'εί διό, όπως διό γαντζώνεται άπτοι καρφονυχάτοι μ' άγριες στριγγιές ξεσκίζονται σε σύρραχο βουνήσο. έτσι κι'άφτοι στριγγίζοντας να φαγωθούν χοιμούνε. Και όταν τούς είδε πόνεσε μέσα η καρδιά του Δια, κι'έφτυς της Ήρας λάλησε διό φτερωμένα λόγια «Όχου, γραφτό 'ναι ο Σαρπηδός— θνητός πού κ'άλλια άπ' όλους αλατρέδω έγω— να μου σφαχτεί άπ' του Πατρόκλου χέρι. Και συλλογιέμαι, κι'η καρδιά διπλαγώνω με όέρνει. άπότες μου λέει πώς άρπαξ' τον άπ' τή σφαγή και σφύρ' τον, και πότες, τώρα πιά δε σφαχτεί άπ' του Πατρόκλου τ' όπλο.» Τότες του λέει ή δέσποινα ή μαρμαρόλαιμη Ήρα: «Μα αλήθεια τώρα άφτό το λές, γιέ σε βασιτέ του Κρόνου «Άντρα θνητόνε, από καιρό σμαδεφτό της μοίρας, ε'ίθες πάλι άπ' τον κακόκραχο να λειτερώσεις χάρο; «Κάν'το' μόν όλοι οι άλλοι έμεις θεοί δε συφωνάμε. «Τώρα ένα λόγο θα σου πω και πρόσεξε ν'άκούσεις. «Αν πώς άφτόν και όπτι τον του στελειές ζωντανόνε, απότ' όσως κι'άλλος μας θεός γυρέψει, συλλογίσου, αν ά βγάλει άπ' τή σκληρή σφαγή παιδι του άγαπημένο, «τι γίρω άπ' το τρανό καθρι της Τροίας πολεμούνε «κι' άλλων πολλά παιδια θεών πού θα σκυλιάσουν όλοι. «Μα ό σουναι ακριδαγάπτος και σ' τον θρηνούν [τά σπλάχνα, «τώρα άφισ' τον να σκοτωθεί άπ' του Πατρόκλου χέρι, «μα όταν άνάσα και ζωη πιά τον άλίσουν, στειλε από θάνατο και το βαθύ τον Ύπνο νάν τον πάρουν, «ός νάν τον πάνε στής πλατιάς μέσ' στα χωριά [Λυκίας.

προδιορισθούν οι άποστάσεις των άπλανών άστέρων. Αι τοιαύται μεταθέσεις των άστέρων είναι δευτέρα άποδείξεις της κίνησεως της Γης.» Άς άφήσουμε ότι η άπρώτη άπόδειξη είτα ε δχι για τή μεταβατική αλλά για τήν περιστροφική γύρω στον άξονά της κίνηση της Γης, ως άφήσαμε δηλ. τή σύγχυση που γίνεται στο μυαλό του άναγνώστη από το άνακάτωμα των άποδείξεων, κι ως έφθουμα κι' που θέλουμα. Καθένας θα νομίσει, και πολύ φυσικά, ότι άφού έξηγήθηκε πριν και δικαιολογήθηκε η έτησία μεταβατική κ.τ.λ. στο κομμάτι που βλάμας γίνεται λόγος για τις φαινομενικές μεταβολές των θέσεων... τήν άπόσταση των 150 χιλ. τή δεύτερη άπόδειξη κ.τ.λ. Κάθε άλλο. Το μέρος αυτό είναι το πρώτο και μόνο μέρος όπου μαθαίνει ο άναγνώστης τήν έτησία μεταβατική καθώς και τή δεύτερη άπόδειξη. Γίνεται λόγος και παρακίτω (σελ. 25 κι όμπρός) για τήν έτησία μεταβατική αλλά εκεί πιά τήν παίρνουμε για ννωστή, και ζητάμε μόνο να έξηγήσουμε μ' αυτήν πώς γίνονται οι έποχίς Θυμηθήτε τώσα πώς παρουσιάζεται, πώς εξετάζεται το ίδιο ζήτημα στο «Ήλιοφέγγαρο» και πίστα μου, στο θεό σας, αν δεν μπορεί κανείς να ιδεί τή διαφορά και με κλειστά τα μάτια. Και μή νομίσετε, παρακαλώ, πως έτυχε για τήν έτησία μεταβατική—σά να είτανε άσημάνατο το ζήτημα—να τάχει καλύτερα το «Ήλιοφέγγαρο» από τον «Όυρανό». Δόλου. Η ίδια διαφορά ύπαρχει από τήν άρχή ως το τέλος, σε

κάθε ζήτημα κοινό στα δυο βιβλία. Κι αν ήθελε κανείς να παραστήσει άλλως αυτή τή διαφορά, βάλεγε ότι ο «Όυρανός» «έγράφη εις γλώσσαν έπίσης άπέχουσαν της τε άρχαίου και της λεγομένης δημώδους, και δι' άναγνώστιας έπίσης άπέχοντας του τε λαού και των λεγομένων πεπαιδευμένων.» Έλείνο που λέγαμα παραπάνω, για τή μέθοδο των λαϊκών βιβλίων, ότι δηλ. δεν πρέπει να είναι κουτσουραμένα, σύντομα δηλ. βιβλία έπιστημονικά, γιατί άλλως θα μιλήται κανείς στον έπιστήμονα κι άλλως στον άπλο τον άνθρωπο, γιατί ο πρώτος από το σχολιό, τή μελέτη, από τήν έπιστημονική τέλος πάντων μόρφωση έγει στη συνείδητή του άφομοίωσις (όπως λέει η ψυχολογία) κ υ λ ο υ ς π α ρ α σ τ α σ ε ω ν που δεν τούς έγει ο άλλος, αυτό λοιπόν το βρίσκουμε στον «Όυρανό»—άπό τήν άνάποδη. Πού η μέθοδος του «Ήλιοφέγγαρου» όπου κάθε τι στηρίζεται στην παρατήρηση, στο πείραμα, —πείραμα και παρατήρηση κατορθωτά για τον καθένα— όπου με παραδείγματα παρμένα από τήν καθημερινή ζωή σωτίζονται και γίνονται όσο το δυνατό πιο εύκολόνητα τα πράγματα; Άμέσως ύστερ' από το νομμάτι «τοΌυρανού» που διαβάσατε και που τελειωνε με τή δεύτερη άπόδειξη, έργονταί σαν κύματα άπανωτά που σε τυφλώνουν όχτώ άλλες

άποδείξεις για τήν κίνηση της Γης, τήν έτησία μεταβατική και τήν περιστροφική, άποδείξεις ή μιξ χειρότερη άπ' τήν άλλη. Όρίστε μερικές. «Η Γη είναι πεπισμένη εις τους πολους κ' έξωγκωμένη εις τον ίσημερινόν άκριβώς, όπως έπρεπε να ήτο έκα της έμερησίας περιστροφικής κίνησεως της». Καλά θα είτανε να ήξερε ο καθένος ότι ένεκα της έμερησίας περιστροφικής η Γη έπρεπε να ήτο πεπισμένη κ.τ.λ. όπως έξρει ότι το άλατι είναι άρμερμ και τεμπέληδες οι παπάδες. Τότε όμως έχτός από τήν άστρονομία του Flammarion θα είτανε λαϊκό βιβλίο και του Fay ή άστρονομία. «Διά τον αυτόν λόγον (τήν έμερησίαν περιστροφικήν δηλ.) το μήκος εκκρεμοϋς του όποιου αι κυμάνσεις διαρκούν εν δευτερόλεπτον, είναι μικρότερον εις τον ίσημερινόν και μεγαλύτερον εις τας Αθήνας!!!» Έτσι μιλούνε μόνο θεολόγοι σε θεολόγους για τήν νόλαση, τήν άρχή του κακού, και τή διπλή απέκρυσση. Τι κατάλαβε, τί έμαθε, τί κέρδισε άπ' αυτά ο άναγνώστης; Απολύως τίποτα. Ποιος ο λογος λοιπόν των όχτώ άποδείξεων; Για να τα χάσει ο άναγνώστης βλέποντας τάκατανήχτα κι άκαταμέτρητα έπιχειρήματα της Άστρονομίας, ή για να έχουμε στρογγυλό αριθμό άποδείξεων—όχι ώ αυτές και δυο οι πρώτες, δεκα; Για τήν «έμερησία περιστροφική» είταν άρκητή ή πρώτη άδειξη. Κ' έπί τέλους, αν καλά και σώνει θέλαμε να πούμε στον άναγνώστη μας, ότι κι άλλως άποδείχεται η έμερησία κ.τ.λ, χωρίς να άραδιά-

«δου ξαδέρφοι κι' αδέρφοι με μνήμη και με στήλη
«θάν τον στολίσουν: τί πρεσβίδι αὐτοῦ ναί των

νεκρῶνε.»

Εἶπε: και τῶν θεῶν κι' ἀντιῶν τῆν ἄκουσε ὁ

πατέρας.

Και ματωμένες ἔδρεχε κατά τῆ γῆς ψυχᾶς
τιμῶντας τὸν καλὸ τὸν γιὸ, ποῦταν στή Τριὰς τοῦς
κάρπους

ὡν τοῦ σφαχτεί ἀπ' τὸν Πάτροκλον ἀλάργα ἀπ' τὴν

πατρίδα

Κι' ἐκείνοι οἱ διόσα ζῶσαν με τ' ἄρματα στὰ χέρια,
τότ' ὀφέντης Πάτροκλος τὸν κοσμοξαιουμένο
Θρασύδημο, ποῦ παραγιός τοῦ Σαρπηδοῦ τ' ἄξιος,
χτυπαίει στὴ ρίζα τῆς κοιλιᾶς και τῆ ζωῆ τοῦ κόφτει.
Κι' ὁ Σαρπηδὸς με τὸ λαμπρὸ κοντάρι δὲν τὸν ἵβρε
κατόπι ὁρμώντας, και βαρεὶ δεξιά στὸν ὄμο τ' ἄτι
τ' ἄλοξινὸ, τὸν Πηδάσο, ποῦ μ' ὕγκραε ξεψυχῶντας,
κι' ἔπεσε χάμου βροντερὰ και πέταξε ἡ ψυχὴ του
Χώρισαν τ' ἄλλα διό—ὁ ζυγὸς τοῦς ἔτριξε —τὰ γέμια
μπερδέφτηκαν, τί κι' ἵκουνταν τ' ἄποξινὸ στίς σκόνες.
Σ' ἄψτὸ δμως βρῆκε ἕφτίς γιαντὴ ὁ ἄξιος Ἀφρομέδος,
δὲν τὰ χάσε, μὸν σέβονοντας ἀπ' τὸ παχὺ μερὶ του
τὴν κάμα, τρέχει τὰ λειυριὰ και κοβει τοῦ Πηδάσου,
κι' ἔτσι τ' ἄλόγιατα ἐσιαξαν και μπῆκαν στὰ λουριὰ
τους.

Ξανά τότ' ὄρμησαν οἱ διό μ' ἀμάχη ψυχοζάγα.
Κι' ὁ Σαρπηδὸς ἀστόχνησε με τὸ λαμπρὸ ὄπλο πάλι,
τὶ ἡ μὴτη ἀπάνου πέρασε ἀπ' τὸ ζερβὺ τὸν ὄμο
διχῶς νὰ βρεῖ. Κατόπι ὄρμᾶ με τὸ χαλκὸ ὁ Πάτροκλος
ποῦ ἔτσι τοῦ κάκου τ' ὄπλο του δὲν πῆδησε ἀπ' τὸ

χέρι,

μὸν μπῆκε ἐκεῖ ποῦ τὴν καρδιὰ τὴν κλειδὸν τὰ

σπλάχνα γύρω.

Σὰν ἔλατο ἡ βελανιδιά θωριάστηκε ἡ σὰ λέβκα
χοντρῆ, ποῦ κόβει ὁ μύστρος στὰ ὄρη με τὸκοῦρι
νιοτρόχιστό ἐτοιμάζοντας τὸν καρδιῶν ἐξόλα.
ἔτσι στρωμένος κατά γῆς ὄβια μπροστὰ κι' ἀμάξι
μούγκριζε νυχουδιγγοντας τὸ ματωμένο χῶμα.

Τότ' ὁ δεδέντης Πάτροκλος τὶ ὕβαζει τὸ ποδάρη
στὰ στήθια ἀπάνου, κι' ἔσυρε τὸ χαλκιωμένο φράξο
ἀπ' τὸ κορμὶ και βγήκε ἕφτίς στόκος μαζί και
σπλάχνα.

Δὲ στέκουν τότες, μὸν σκορποῦν κι' οἱ δυνατοὶ

Δικαιώτες

ὄλοι, σὰν εἶδαν κι' ἔπεσε στὴ μάχη ὁ βασιλιὰς τους-
κι' ἄρποῦν τὰ ὄπλα οἱ Δαναοὶ ἀπ' τοῦ νεκροῦ τὶς
ὄμους

ὄχιτιδοβόλα χάλκινα, ποῦ ὄ' ἔνα διὸ συντρόςφους
τάδεκε τοῦ Μενότην ὁ γιὸς νὰν τοῦ τὰ πᾶν στὰ πλοῖα.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΑΣ

Γιάνκος. Πατέρα, ἐγὼ μπορῶ νὰ κάνω κάτ: ποῦ δὲν
μπορεῖς ἐσύ.

Πατέρας. Τί; Γιὰ νὰ δοῦμε;

Γιάνκος. Νὰ μεγαλώσω.

σοῦμε ἕνα σὴρὸ λόγια ἀκατανόητα γι' αὐτόν, θὰ περιτρι-
ζόμαστε νὰ τοῦ ποῦμε τόσο μόνον, ὅτι ὄπαχουν κι' ἄλλοι,
τρόποι, γιὰ νὰ ποδοιχεῖ ἡ «ἡμερησία περιστροφικὴ» και
νὰ ποστομωθεῖ καθε Μακράνης και Κοντάκης, χρειάζεται
δμως, γιὰ νὰ τοῦς κλονοιώσει κανεὶς, νὰ ἔξει λίγη φυσ-
ικὴ και μηχανικὴ—και γι' αὐτὸ τοῦς ἀφίνουμε. Ἀλλὰ,
εἶποι τις ἄν, δὲν πειράζει δὰ και τόσο πολὺ, ἄν δὲν εἶ-
ναι γιὰ τὸν καθένα οἱ ὄχτῶ ἀπόδειξες. Ἄν δὲν τις κατα-
λάβει ὁ ἄπλος ὁ ἄνθρωπος—ὁ λαὸς—ἄς τις παραλεῖψι: θὰ
τις καταλάβουν ὄμως ἄνθρωποι ἀναπτυγμέ-οι. Και δὲν
εἶναι ἀπεναντίας προτέρημα τοῦ βιβλίου νὰ εἶνε μεγαλῆ-
τερο τὸν κύκλο τῶν ἀναγνωστῶν του, και τὸ βρῖσκεται κακὸ
πρᾶμα, νὰ εἶναι χρήσιμο σὲ περισσότερο κόσμον, νὰ μπο-
ρεῖ ὁ καθένας κάποια ὄφέλεια νὰ βγάζει, κ' ἐπειδὴ με τῆ
μύτη ἀκούει τις μυροδιὰς, πιστεύει ὅτι κάνουν ἄσκημα
οἱ γέροι, οἱ κοντόβωροι, και μερικοὶ κοντόμυαλοὶ νταν-
τήδες νὰ στερεώνουμε σ' αὐτῆ τὰ ματογιᾶλια τους;

Πρῶτα πρῶτα ἐτσι γενικὰ ποῦ εἶναι γραμμένες οἱ ὄχ-
τῶ αὐτῆς ἀπόδειξες δὲν εἶναι νὰ τις διαβάσει και νὰ ὄφε-
ληθεῖ κανεὶς, οὔτε ὄ αναγνώστης ἀὸ ἐξῆσου ἀπέχων κ.τ.λ.»
Γιατὶ ἄν αὐτὸς εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβει, ἄς ποῦμε τὴν
ἕχτη ἀπόδειξη, ποῦ λέει γιὰ τὸ ἀμῆκος τῆς ἐκπρεμοῦς
πάλλ: τίποτα δὲν θὰ καταλαβεῖ ἄν δὲ τοῦ πειρὸ πρῶτα δυὸ
λόγια γιὰ τὸ εἶναι τῶν τοῦς νόμους τῶν ἀειώρησεων του
τὴν ἐπιτήγηση τῆς βαρύτητος) τῆ σχέση τῆς με τὴν

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΠΡΩΙ

Δυὸ τρεῖς πατριῶτες τ' ἀποφάσιζαν ἀπρομε-
λετήτως και ἐν βρασμῶ πατριωτικῆς ὄρμης,
νὰ κάουν μνημόσυνο στὸν Παλαιολόγο. Κὰ
νένας δὲν τοῦς ἐμπόδισε, και τῶκαναν Πῆγαν
μερικοὶ στὸ Νεκροταφεῖο, σιᾶθηκαν γύρω ὄ
ἕνα δίσκο με κόλλυθα, δάκρυσαν—τὸ ξέρετε
δὰ πόσο φτηνὰ εἶναι τὰ πατριωτικὰ δάκρυα!
—παρακάλεσαν τὸν Ὑψιστὸ ν' ἀναπάψῃ τὴν
ψυχὴ του, κ' ἐγύρισαν σπίτια τους με τὴ
συνειδηση ἀναπημένη πὼς ξεπλήρωσαν ἕνα
μεγάλον καθῆκον γιὰ τὴν Πατρίδα τους.

Ὄρνια δὰ αὐτὰ και ὄρμωνικώτατα. Ποὶς
τ' ὄρνεται; Νὰ βουδαθοῦν ἐκεῖνοι ποῦ θέ-
λουν νὰ ποῦν πὼς τέτοια πράματα ὄν πρέπει
νὰ γίνονται και ποῦ τὸ λαμῶνε, οἱ προδοτες,
τέτοια σοβαρότατα ἔργα νὰ τὰ λένε μισκαρά-
λῆκια! Νὰ βουδαθοῦν! Μάλιστα! Ἀκοῦτε κεῖ

«περιστροφῆ τῆς γῆς» κι' ἄλλα τέτοια, δηλ. ἄν δὲν γρά-
ψετε βιβλὸ ὄχι πιά γιὰ τὸ λαὸ, ἀλλὰ γι' ἄλλον, ὄρισμένο
πάντοτε, κύκλον ἀναγνωστῶν. Ἐπειτα εἶναι λάθος, ἀποτέ-
λεσμα κι' αὐτὸ τῆς ἀπρ' τελεῆς μας ποῦ μᾶς κοπνᾶει καθε
τόσο ὁ κ. Ψυχᾶρης, νὰ νομίζουμε πὼς δὲν πειράζει, ἄν
φορτῶνουμε ἕνα βιβλὸ με πράματα ὄχι ἄνάλογα και ται-
ριαστὰ με τὴν ἀνάπτυξη, με τὶς γνώσεις τῶν ἀνθρώπων
ποῦ ζητᾶμε νὰ τὸ διαβάσουν, εἴτε γιὰ νὰ φανοῦμε σοφοί,
εἴτε γιὰ νὰ τὸ κάνουμε τέλειον—κατὰ τὴν ἰδέα μας—
καθὼς δὰ τὸ βλέπει κανεὶς με τὰ διδαχτικὰ μας τὰ βιβλία,
ὄπου ἕνα σὴρὸ περιττὰ πράματα γράφονται μόνον και μόνον
γιὰ νὰ δείξει τὴν σοφία του ὁ συγγραφέας. Ἀποὸς κι' ἀπρο-
σεξία νὰ νομίζουμε, πὼς εἶναι τὸ ἴδιο ἕνα βιβλὸ ποῦ τζι-
χει ὄλα σύμμετρα κι' ἄρμονικὰ με τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνα-
γνώστη του, ὄπου ὁ ἀναγνώστης δὲν παραλείπει τίποτα,
ποῦ τὸ διαβάξει ὄλο, ἄλλα μέρη εὐκολώτερα κι' ἄλλα δυ-
σκολώτερα καταλαβαίνοντας, κ' ἕνα βιβλὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη,
ποῦ ἀναγκάζεται ὁ ἀναγνώστης στὸ διάβασμα νὰ πηδαίει
ἀφίνοντας κεφάλαια και παραγράφους, ἐπειδὴ βρῖσκει πρᾶ-
ματα ποῦ τοῦ εἶναι ἄδύνατο ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη του, ἀπ'
ὄσα εἶναι φυσικὸ νὰ ξέρει ἡ σωστότερα νὰ μὴν ξέρει, νὰ τὰ
καταλάβει. Τὸ πρῶτον βιβλὸ τὸν ἱκανοποιεῖ και τὸν εὐχα-
ριστεῖ, ἐνὼ τὸ ἄλλο ὄχι μόνον δὲν τὸν εὐχαριστεῖ, ἀλλὰ και
τόνε συνηθίζει στὸ μπότικον διάβασμα.

Τὶ λέτε; Μιὰ φορὰ ποῦ ἀρχίσαμε τὸ ταξιδὶ: ὄ ὄρ α-

νὰ σαλαρίζουν πὼς τὸ μνημόσυνο στὸν Πα-
λαιολόγο ἢ ἔπρεπε νὰ γίνῃ Πανελλῆνιο, ἐπι-
δελτικώτατο, μεγαλοπρεπέστατο, ἢ νὰ μὴ γί-
νῃ καθόλου!

Δὲν ντρέπονται και λιγάκι νὰ ξεστομίζουν
τέτοιες ἀνοησίες; Δικαιῶμα τῶν πατριῶτῶν
εἶναι νὰ κάουν μνημόσυνο σήμερα στὸν Πα-
λαιολόγο, ἄθριο στὸ Κόδρο και μεθαύριο στὸν
Ἀχιλλεῖα ἢ στὸν Αἴνινα. Ποὶς θὰ τοῦς ἐμ-
ποδίσῃ; Ἡ λογικὴ; Μὰ ποῦ νὰ τρέξουν νὰ
τὴν βροῦνε τὴν κυρὰ αὐτῆ, ποῦ ἀπὸ χρόνια
και ζαμίνια τώρα μᾶς ἀφῆσε γειὰ χωρὶς νὰ
μᾶς ἀφῆσῃ και τὸ κατατόπι της; Μῆπως εἶ-
χατε τὴν ἀπάτηση νὰ τοῦς ἐμποδίσῃ ἡ Κυ-
βέρνηση; Καλὲ, τί εἶν' αὐτὰ ποῦ λέτε; Ἄλ-
λη ἔννοια δὲν ἔχει ἡ Κυβέρνηση παρὰ νὰ χά-
νεται με ψιλολογήματα.

Ἐδῶ στὸν τόπο μας ὁ καθένας εἶναι λεύ-
τερος νὰ κάνῃ τὸ κέφι του.

Θέλει κανεὶ μνημόσυνο στὸν Παλαιολόγο,
θέλει κανεὶ και πόλεμο. Κανενός λογιση-
σμῶ δὲν θὰ δώσῃ, ἀφοῦ κανένας δὲν θὰ τοῦ
ζητήσῃ λογισησμοῦ. Ἐλευθέρα Κέρκυρα, σοῦ
λέει ἄλλος. Τί νὰ κάθεσαι νὰ πανκεφαλῆς
γιὰ κάθε ψιλολοπήθημα.

ΔΙΑΒΑΣΑΤΕ

τὴν «Πρωῖα» τῆς περαμένης Περικλεοῦς, 28 τοῦ
Μαῖ; ὄχι; Μὰ τότε, βλοχνημένοι, χᾶσατε ἕνα γλέντι
περίφημο. ὄ Πατέρ-Μιστριῶτες σχολιάζοντας τις ἀ-
νοησίες τοῦ «Ἐμπρῆς» γιὰ τὸ δίπλο ποῦ κατάργειλε
στὸ Νευτοδικεῖο τὴν καθολικὴ και ἀνθελληνικὴ
προπαγάνδα τῆς Πόλης (θυμηθεῖτε κείνα ποῦ γράψκαμε
στὸ 97 φύλλον γιὰ τοῦς φιλέλληνας φάρους τοῦ Κον-
τσουκάκι), λέει τοῦ κόσμου τις ἀνοησίες, ἀναμπεύοντας:
τις ἀγαπημένους του προδοτες; και τοῦς ἄλλους ἐξε-
ρένιους φαπλαταρισμοῦς του.

ὄ Πατέρ-Μιστριῶτες, στὸ περίφημον αὐτὸ ἀρθρον του
μιλάει και γιὰ τὸ «Νουμά»... Ἀλλὰ ποῦτον ὄρᾶ γε
ἔννοια ὄ δίπλος δηλ.) δημοσιογραφικὸν ὄργανον, ὄπερ
ἐξυπηρετεῖ τὴν προπαγάνδαν; Ἴσως ἰδύνάτῃ τις νὰ
ἀπίδῃ εἰς τὸν «Νουμᾶν». Ἐπειδὴ ὄμως ἡ ἐφημερίς
αὐτῆ δὲν ἀναγινώσκει ὄπο τοῦ ἑλληνικοῦ
λαοῦ, πιθανώτερον πιστεύεται, ὅτι ἐνεδεικνύετο ἐφημερίς
τις (ἡ «Ἐστία»), ἡτις γράφεται ὄπο τὰς ἐμπνεύσεις
καθηγητοῦ τινος τοῦ Πανεπιστημίου κτλ...)

Τὴν πετριά του ὄ ἄνθρωπος. ὄχι γιὰ τὸ «Νου-
μά», ποῦ μπορεῖ νὰ μὴ διαβαζεται ὄπο τοῦ δελτηγιαν-
νικοῦ λαοῦ, ποῦ διαβαζει τὴν «Πρωῖα» και τὸν ἐξυ-
μενεῖ γιὰ ὄ φὸ καθηγητῆ, μὰ γιὰ τὴν «Ἐστία» ποῦ
θαρεῖ (μπορεῖ και νὰ μὴ τὸ θαρρῆ, μὰ νὰ τὸ λέη

νο ὄ δι ὄτανε καλὸ νὰ μὴν τίφτισομε' ἐτσι στὴ μέση
χωρὶς νὰ ἴδοῦμε καμπόσα ἀπὸ τὰ θὰ υ μ ἄ σ ι α πράγματα
ποῦ τονε στολίζου, χωρὶς νὰ φτάσομε' ἐπαγωγικὰ και νὰ-
νακαλύψουμε δεῦτεροι Νεῦτοιες ὄχι στὸν νόμον τῆς ἑξέως,
ὄστις δὲ εἶ π ε ι τὰ οὐράνια σῶματα» ἀλλὰ τὸ «πνεῦμα ὄπερ
διέπει τὸ βιβλόν, πνεῦμα ἡκίστα μεθοδικὸν και μορφωτι-
κόν; Ἐκτυλλῆτε, ὄ Νύκτες, τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου
«ὄρῃνοῦ» (σελ. 35) και ἀσε, ὄσοι δὲ βρῖσκατε σωτηρῆ τῆ
λῆξη ἐκτυλλίγω γιὰ τις σελίδες τῶν βιβλίων, ε ὄ φ ἄ μ ε ἴ τ ε
και συλλογισθεῖτε ὄτι στοῦ Εὐριπίδη τὴν ἐποχὴ τὰ βιβλία
ἀπὸ πάπυρο φτειασμένα εἶχαν σχῆμα κυλινδρικὸν και γιὰ
νὰ τὰ διαβάσουν τὰ ἐκτυλλίγαν. Ἐκτυλλῆτε λοιπόν τὰς σε-
λίδας τοῦ βιβλίου «ὄούρανοῦ» και ὄ φτασετε στὴ σελίδα 44
σταματήσατε: ὄ μῆγιστος ἀριθμὸς κηλῶν παρατηρεῖται,
ἀνὰ ἔνδεκα περίπου ἐτη... Ἐτὸ περιεργον εἶναι ὄτι και ὄ
γῆνιος μαγνητισμὸς και τὸ πολικὸν σέλας ἔχουν περιοδικό-
τητα, ἀντιστοιχοῦσαν ἀκριβῶς πρὸς τὴν τῶν ἡλιακῶν κη-
λίδων. Δὲν εἶναι ὄμως πολὺ πῖθὸ περίεργον νὰ συνανταίει
κανεὶς τέτοια πράγματα σὲ βιβλὸ γραμμένο γιὰ τὸ λαὸ,
γιὰ τὸν πολὺ τὸν κόσμον; Ἐς τυλλῆσομε τώρα τὸ βιβλὸ
ὄχι ὄμως ὄλο. Ἐς σταθοῦμε στὴ σελίδα 15. «ὄταν θέλω
νὰ σ π ο υ δ ἄ σ ω ἐν μνημεῖον, τὸν Παρθενῶνα, .. τοποθε-
τοῦμαι εἰς τρόπον ὄστε νὰ βλέπω τὸ σύνολον φωτιζόμενον
καταλλῆως» δὲν φαντάζομαι ὄτι ἐπισκεπτόμενος τὰ ὄπο.
γεια θὰ ἐνοήσω τὸ μεγαλεῖον και τὸ κάλλος τοῦ μνημῆ-

για τους σκοπούς του τους πατριωτικούς πώς την διευθύνουν ο κ. Πολίτης κι ο κ. Λάμπρος, δυό αν- θρωποι που έχουν χρόνια και χρόνια να πατήσουν στα γραφεία της «Εστίας» και να γράψουν λέξη σ' αυτή. Κάθε φορά που θα γίνει λόγος για τους δημοτικισ- τές, την «Εστία» θα βγάλει στη μέση και τούτο όχι για κανένα άλλο λόγο, παρά για να βρείη τους συναδέλφους του, καπηλικώτατα και ανκνδρώτατα, δίχως την υπογραφή του, με με λίβελλους πάν τον τελευταίο που δημοσίεψε στην «Πρωία».

ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΗ

μόνο ρεκλάμες και τίποτ' άλλο δεν περιμένουμε. Γι' αυτό κι εσαυτά θα γράψουμε, δεν θα τα γράψουμε γι' αυτόν, μα για κανένα άλλον, ανθρωπινότερο και αληθινότερο, ύπουρ- γό της Παιδείας, που θάρθη κάμια μέρα και θά θελήσει να δουλέψη τίμια και λογικά. Λοιπόν τον ύπουργό αυτόν θα τον παρακαλέσουμε, αν όχι να καταργήη τις εξετάσεις, που δεν έχουν κανένα άλλο λόγο παρά την ρεκλάμα των δασκάλων και τὸ ξεθώμα των μαθητῶν, να τις συντομέψη τουλάχιστο, και να δια- τάξη να τελειώνουν πριν τελειώση ὁ Μάης και πριν τε- λειώσουν τὰ καημένα τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴ ζέστη κι ἀπὸ τὴν κακοζυή που κάνουν.

ΜΠΡΑΒΟ

Ἐς τὸ Ἐλεγκτικὸ Συνέδριο που δὲ θέλει νὰ ἐπικυρώση τὰ ἐντάλματα γιὰ τὴν ἐκτακτὴ σύνοδο τῶν ἐθνικῶν χαραμοφαιχῶν. Μπράβο του!

Ὡς τὰ παύουν στὸ τέλος, αὐτὸ τὸ ξέρετε, μὰ ἐπὶ τέλους μ' αὐτὸ που κάνει τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἐξευτε- λίζονται στὰ μάτια τοῦ κόσμου, μιλιώντας ἀπὸ τὸ βήμα τῆς Βουλῆς γιὰ τὸν παρὰ που τοὺς καθυστεροῦνε και γιὰ τὶς δυσκολίες που τοὺς φέρνουνε.

Φινταστέητε πόσο φουθερὸ εἶναι τὸ πρᾶμα, ἀφοῦ κι ὁ κ. Βουδούρης, ὁ πατριωτικώτατος, ἀναγκάστηκε νὰ μι- λήσῃ και νὰ κατακερκυνώσῃ τὸ Ἐλεγκτικὸ Συνέ- δριο! Μπρρρ! Τί λίτε κεί! Ὁ κ. Βουδούρης μιλάει!

Μὰ κι ὁ κ. Σιμόπουλος, τί σοῦ λέει, όταν ἐφώ- ναζε, ἀπαντώντας στὸν Βουδούρη, πὼς κι ἀν πῆραν τὰ μισὰ λεπτά οἱ βουλευτῆς, πρὶν ἀκόμα ψηφιστῆ ὁ σχε- τικὸς νόμος ἀπὸ τὴ Βουλὴ, τὰ λεπτά διάταξε νὰ τὰ δώσουν «ὕπὸ ἰδιᾶν εὐθύνην» του;

ΑΜ' ΑΥΤΟΣ

ὁ καημένος ὁ ἐθνομάρτυρας τί γίνεται; Ἀκόμα δὲν κα- τήρωσε ὁ τρομερὸς κ. Κορώνης με τὰ φλογερά του ἄρθρα νὰ σηκώσῃ τὸ λαὸ και νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴ Βα- στίλλη τοῦ Συγγροῦ, που σαπίζει μέσα στὰ ἀνύλια μπουντρούμια τῆς ὁ πρέμαχος τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ και τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων;

— Πιὸν και πιὸν ὑποψῆρι θὰ ψηφίσεις, ρὲ Κώστα, ἀπὸ τοὺς 50;

— Δὲν τοὺς ξέρω καλά, ρὲ Γιάνη. Μὰ ἀπὸ τὸ λίγο που βλέπω κι' ἀκούω, δοξάζω τὸ Θεὸ, ρὲ Γιάνη, πὼς μο- ναχὰ τρεῖς τοὺς μπορούνε νὰ βγοῦν.

Φραγκολεβαντίνος. Α. Κοίταζε, νὰ ἐκεῖ ὁ Λελλὲς περνᾷ. Πᾶμε νὰ τοῦ μιλήσομε.

Φραγκολ. Β. Προτιμῶ ὄχι, Μαλώσαμε...

Φραγκολ. Α. Ὁχι δά! Καὶ γιατί; τί σοῦκανε;

Φραγκολ. Β. Ὁ ἀνόητος... μοῦ δάνεισε 100 δραχμές.

ὀπισθοδρομοῦν και αἰ ὄραι τοῦ ἔτους τῶν ὀποίων ὁ κλ- κλος παριστᾷ εἰς ἡμᾶς τὸ πρακτικὸν ἔτος κ.τ.λ. Αὐτὸ λέγεται λαϊκὸ βιβλίον! Καὶ σημειώστε ὅτι γιὰ ἰ σ η μ ε ρ ι νὰ σ η μ ε ρ ι δὲν ἔγινε καθόλου πρὶν λόγος. Ἀλλὰ και νὰ εἶχε γίνει τί μὲ τούτο; Ταϊριάζει σὲ βιβλίον γραμ- μένο «ὀι' ὄλους τοὺς θέλοντας νὰ φωτισθοῦν» (σελ. 14) νὰ γράφει κανεὶς γιὰ τὴ ἀμετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν. Κ' ἀν τὸ παραδεχτοῦμε ἐπὶ τέλος ὅτι ταϊριάζει, εἶναι σωστὸ ἔτσι γενικὰ και μὲ δυὸ λόγια «κατ' ἔτος μίαν κ.τ.λ. νὰ ἐκθέσομε τὸ ζήτημα; Αὐτὰ ὄχι ὁ λόγος, ὄχι τὸ παιδί, ὄχι ὁ ἐξίσου ἀπέχων ἀναγνώστης, ἀλλὰ ὁποιοσδήποτε ἀναγνώ- στης, ἀν δὲν τὰ ξέρει, σίγουρα δὲ θὰ τὰ καταλάβει με τέ- τοιον τρόπον γραμμένα.

METANOIA

Μετάνοιωσε γιὰ κείνη τὴν ἀπάτη Κι' ἤρθε μονάχη πάλι νὰ με βρῆς 'Απ' τὴν παλιὴν ἀγάπη σου γιομάτη 'Ἡρθε... και κάλλιο νὰ μὴν εἶχ' ἔρθεις.

ΑΔΥΝΑΜΙΑ

Φέρε τὸ χέρι σου στὸ μέτωπό μου Καὶ διώξε τ' ὄνειρο τὸ σκοτεινὸ, Παντέρημο καταμαεῖς τοῦ δρόμου Μ' ἀπόρριες κι εἰ τί θὲ νὰ γινῶ;

Ἀποφε κλαίω κι' ἀδύνατος γυρεύω Δυὸ λόγια τῆς καρδιᾶς σου νὰ μοῦ πῆς Ἀπόστασι στὸ νοῦ μου δὲν πιτταῶν Ἔρμο τί μ' ἀσπίζει μεσοστρατίς;

Τῆς γνώσεως με κούρασε ἡ ἀλήθεια Καὶ τῶν βιβλίων με κούρασε ἡ σπουδὴ, Ἔλα και πῆς μοῦ πάλι παραμύθια Δεῖξε μοῦ πλάνας που δὲν ἔχω ἰδεῖ.

Ἄχ νὰ πιστέλω, ἀκόμα πὼς γυροῦνε Σωθιὲς τὸ μεσονύχτι τὸ βαθύ Πὼς μαγμέντες κόρες καρτεροῦνε Τοῦ βασιλιᾶ τὸν τρίτο γιὸ νερθῶ;

Κι' ὄστερα πῆς μοῦ γέρνοντας σ' ἐμένα Βραχνᾶς πὼς ἦταν νύχτης σκοτεινῆς Ὅτι ἀκούσα πὼς σ' ἀϊθώνικισαν στὰ ξένα Κι' ἄλλου γυναῖκα θέλεις νὰ γυνῆς.

ΖΗΛΟΥΣΙΑ

Τὰ φῶτα κίτρινίζανε και λυῶναν Μέσα στὴ σάλα που ἔφεγγε ἡ αὐγὴ Κι' ἐσὲ τὰ λόγια σου μ' ἐκείνον δὲν τελειῶναν, Τὰ χαμογέλοια σου δὲν εἶχανε σωθεῖ.

Και κεί που ἀπὸ μίαν ἄκρη σὲ θεωροῦσα Ἡρθε σιμὰ μίαν φιλῆ σου καλὴ Νὰ μ' ἀρωτήξῃ ἀκόμα ἀν' σ' ἀγαποῦσα Και νὰ μοῦ πῆ τί λὲς μ' αὐτὸν μαζύ.

Κι' ἐμὲ βουδὸ τὸ στόμα μου ἀπομνήσκει Και μὲς τὴ λυπημένη μου ψυχὴ Ἔχει ἀποκάμει ἡ θλίψη και δὲ βρῖσκει Ἔνα παράπονο κᾶν γιὰ νὰ πῆ.

Πόλη ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ἴδιο νόμμο, θὰ ὁμολογήσει ὁμως τουλάχιστον ὅτι δὲν εἶ- ναι τόσο περίεργο, ὅσο τὰ περίεργα τ' Οὐρανοῦ. Ἄς ἀνοίξομε λοιπὸν—εἰδὼ δὲ χωρᾶς ζετούλιγμα, ἀφοῦ πέρασε ἡ ἐποχὴ τοῦ Εὐριπίδη, καθὼς και τῆς ἐποχῆς αὐ- τῆς ἡ γλώσσα—ἄς ἀνοίξομε λοιπὸν τὸ Ἡλιοφέγγαρο, στὴ σελίδα 32. Εἶν' ἐν ἀπὸ τὰ ἄμορφα μέρη τοῦ βιβλίου: Πὼς μπορούμε δίχως ὑπολογισμοῦς, με μίαν ἀπλὴ παρα- τήρηση νὰ πειστοῦμε ὅτι ὁ Ἡλιος εἶναι σῶμα πολὺ με- γάλο. «Σᾶς δίνω ἐδῶ, μᾶς λέει ὁ συγγραφέας, μίαν ζου- γραφιὰ (διαγρ. 8) που δίνει μαγεφτικὰ εἰκόνα τοῦ Ἡλίου, σὰ βασιλέβη στὴ Μασσαλία... Καὶ τὰ δυὸ ἄρτὰ βράδια (δηλ. στὶς 8 τοῦ Φλεβάρη και στὶς 10 τοῦ Ὀχτώβρη) ὁ Ἡλιος βασιλεύει πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ Κανιγκὸ στὰ Πυ- ρρηναῖα. Τὸ βουνὸ εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ Μασσαλία— ὡς 158 μίλια—μὰ εἶναι τόσο ἀψηλό, που σὺν εἶναι κα- θάρως ὁ Οὐρανός, ἡ κορφή του φαίνεται ἑξάστερα ἀπάνου στὴν δψη τοῦ Ἡλιοῦ, ὅπως τὸ βλέπει μέσα στὴ ζουγρα- φιά. Ἡ θεὰ εἶναι πολὺ ἄμορφη και μᾶς μαθαίνει και σπου- δαῖο μάθημα. Ὁ Ἡλιος δηλ. εἶναι πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ βουνό, κι ὡς τόσο φαίνεται ζερδὸδεζα τοῦ βουνοῦ, καθὼς κι ἀπὸ πάνω. Ἔτσι μαθαίνουμε δίχως λογαριασμοῦς πὼς ὁ Ἡλιος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τ' ἀπάνω μέρος μεγάλου βουνοῦ στὰ Πυρρηναῖα.» Ἀρκεῖ.

ΛΥΚΟΣ ΑΥΤΟΔΥΚΟΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ."

Το αποτέλεσμα του Μαγιάτικου διαγωνισμού μας θα το δημοσιεύουμε ύστερ' από δέκα πέντε μέρες. Τώρα αρχίζει ο διαγωνισμός για τον 'Ιούνιο. Όροι, οι ίδιοι πάντα, με την διαφορά πως εκεία που θα μας στείλουν, μπορούν να έχουν κ' ένα μ' εξήντα λέξεις.

Μά θ'χι, για το Θεό, έλο ποιήματα. 'Ας μ'ας πέλνουν οι σίλοι και πεζά. Νά, διαλογάκια, χωρατάδες, κάτι σαν τα παραγραφάκια, που δημοσιεύουμε.

Λοιπόν ένα μ' εξήντα λέξεις, το βραβείο δέκα δρ. και προθεσμία ή τελευταία μέρα του 'Ιουνίου.

ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ

C'est de la poussiere, mon ame. Clémence.

Τώρα θα ψάλλω των μαλλιών σου τη χάρη. Τώρα των μαλλιών σου το πλάνεμα θα τραγουδήσω.

Αύσε τις κορδέλλες τις τριανταφυλλίες και ξεπλέξε τις καστανές πλεξούδες κ' έλα σκύψε στο χέρι του κοκκαλιένιου χεριού μου.

Ο ήλιος γέρνει. Μην κλαίς, κ' ή λιγωμένη ψυχή μου άφησε να πάει απ' τα νωθρά χέρια μου το κομπολόγι των μαργαριταριών. Μην κλαίς και δεν θα μείνουν στα δάχτυλά μου τα χνούδια απ' αυτό το πλάνο κυνήγι των πεταλούδιών. Και δεν θα μείνι στα δάχτυλά μου, όπως λές, σκόνη, ψυχή μου, στών μαλλιών σου το χέρι. Αύσε τα μαλλιά σου κι άνοιρεύτ'κα μια πολύχρωμη άρμονία.

Αύσε τα μαλλιά σου κι ό χινοπωριτικός ήλιος πεθαίνει.

Μία φορά μπήκες στην ψυχή μου σά μιάν αυγινή μελωδία κ' έκαμες ν' άνοιγησουν όλες οι άραχνιασμένες γωνιές της. Έλα τώρα που σαλπουνε τα λουλούδια, έλα τώρα που σπικρατούν τα χρώματα. Κι ός πολυέλιος άγνάντια στον επιτάφιο των χρωμάτων ές ανάψη ή κόμη σου.

Θά σβύσουμε κ' οι δυο σ' ένα δειλί και θα σβύσουν τα λόγια που ρίχνω στο χαρτί για σένα. Μά ένα τραγούδι θα μένει προσκαφάλι μας στον ξεχατμένο τάφο. Έκείνο που κανείς άλλος απ' έμεις δε διχάσει: το χειρόγραφο έκείνου που έχω μέσα τυλιγμένη την καστανή σου πλεξούδιτσα που μου χάρισε. Δικός μου θησαυρός, που μ' αναγαλλιάζει, που με ξετρελλαίνει, εύκολα άλλου κτήμα δεν γίνεται.

Κ' είνε σά μιάν πικρή ζωή, ένα χρυσό στεφάνι, κ' είνε σ' ένα σβύσιμο μιάν δόξα κορώνα κ' εκεί ή ψυχή μου κρεμάστηκε. Και τή δόξα των μαλλιών σου λαχτάρισα.

Που σαν πολυέλιος άνάβει στο ήλιόγερα, όταν σωπαίνουμε κ' οι δυο, που φωσφορίζει στη φεγγαρονυχτιά σά θάλασσα, όταν σά λέω παλιές ιστορίες κι όταν με λές καινούρια λόγια, που με γεννούν μιάν άγνωστην άκτριχίλα.

Πόλη

ΡΟΔΟΦΙΑΟΣ

— Πώς πάει ή καινούρια του μαγειρίτσα; Τήν έμαθες να μαγειρίζει;

— Όχι και τόσο. Ένα όμως πράμα κατόρθωτα κ' ήσούσα. Έμαθα τέλος τόν έντρα μου να μ'ην γκρινιάζει.

Δάσκαλος. Είπαμε λοιπόν, λογιώτατε, πως το κρύο ευστέλλει κ' ή ζέστα διαστέλλει. Μπορείς να μ'ας δώσεις ένα παράδειγμα;

Λογιώτατος. (Πονηρά) Μάλιστα. Το καλοκαίρι μεγαλώνει τις ημέρες, κ' ό χειμώνας τις μικραίνει;

Δάσκαλος (που άνάβει κ' έτσι το χέρι του άπλώνει ός σ'ό μίγυλο του λογιώτατου). Νά, και περγέλα άν θέλεις.

Κ. Κολακας. Ό κυρία μου, τί παιδάκι, τί πρόσωπο! Σας συχαίρουμε, σας συχαίρουμε...

Κυρία Δάν είναι δικό μου αυτό το παιδάκι.

Κ. Κολακας. Όχι; Μά σας συχαίρουμε, σας συχαίρουμε.

ΑΝΕΜΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

III

Έγχειρες έτσι άθελα το κεφαλάκι σου το χρυσό και τα ξανθά σου μαλλάκια άγγιξαν τότες άλαφρά άλαφρά τα δικά μου την ώρα κείνη μου φαίνονταν πως άγγιζε την ψυχή μου κάποιο μυρωμένο άγέρι. κάποι' άπέραντη μοσκοβολία. Πορπάταγες στή δέντρα από κάτω και τα πουλάκια σκαρωμένα στή κλαρι κελαδοδύσαν. Γλύκα και ζωή ήταν περιεχόμενη στον κήπο μας και σ' όλα πρώτη βασιλεύδες σου, που σέ θυμούμαι τώρα και κλαίγω στήν κοντόχοντρη λεμονιά από κάτω που τρεμόγειναν τ' άσπρολούδα έσκυψες κ' έκοψες ένα, τα φύλλα-ράκια του μάδησες σιγά σιγά και τα σκόρπισες στον άνεμο το σιγαλό που άλαφροψυσούσε από πέρα. Πορπατούδες σιγαλά με το μάτι πότε στή βιβλία σκηνέμο, πότε στή λουλούδια, και τριγυρούσες τον κήπο πάντα συλλοισμένη, πάντα θλιμένη. Στή θλίψη σου κ' ή καρδιά μου χτυπούσε, κ' άπ' τα μάτια μου κυλούσαν δάκρυα χιοντά, σαν τις σταλαματιές, που στή κάθε θαλασσοδέρμα πετιούνται απ' το βράχο. Μιά δύναμη μυστική βαστούσε την καρδιά μου και στή λάρυγγά μου εβύησε κάποιο θλιμένο τραγούδι.

Γαλήνη όξω και μέσα χαμός!

Σταναχωρισίμουν, ήθελα πάλε να σου πώ, να σου μιλήσω φωτιά και τρέλλα ή σιγαλιά που βασίλευε στον κήπο σάπαζε τη φουρτούνα της καρδιάς μου και μ'έκλεινε το στόμα' όχι τότες τότες έζησα για πρώτη φορά στήν εύτυχία της πίκρας στήν πίκρα τη γλυκιά που δλο σώνει και κλαίει, που δλο ζητά, και στή αδύνατο βρίσκει την άνοιρεμένη, την άλάλητη γλυκάδα. Γιατί το πλάνο όνειρο να σβαστή για πάντα στον κήπο της 'Αγάπης; γιατί να μείνι ός εκεί ή χαρά κ' ή άπολαυσία να φωλιάση τώρα στή σωτικά μου και στήν ψυχή μου; γιατί δεν άφινες τον καρδοτσάκισμένο ναδαγό να πλανιέται στή άνοιρεμένα πέλαγα της 'Αγάπης; γιατί ν' άπλώσες το χεράκι σου τ'ό άσπρολά και να τραβήξης και να ξεσκίσης και να κομματίσες τη χρυσόπλεχτη σκέπη που σκέπαζε το θάνατο; Γιατί; Γιατί;...

ΜΑΡΚΟΣ ΓΕΡΑΝΗΣ

ΚΕΡΔΟΣ 328,540 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναί! 328,540 δραχμές έδωκε μέχρι τούδε το γραφείον του τραπεζομεσίτου κ. 'Ιω. Φωτίου εις τους πελάτας του. 'Ητοι εκ των άγοραστών λαχειοφόρων όμολογιών εκ του γραφείου του έχουν κερδίσει διάφορα ποσά, άνερχόμενα εις τον στρογγυλόν αριθμόν 328,540 δραχμών.

Ο κ. 'Ιω. Φωτίου θέλει ν' αναβιβάση το ποσόν τούτο εις 1,000,000 δραχ. 'Επιθυμών δε ένα συμμετάσχωσι τούτων πάσαι αι τάξεις της κοινωνίας ύπ ο σ ο β ε α ζ ε ι την προκαταβολήν δι'έκάστην λαχειοφόρον της 'Εθνικής Τραπεζής εις δραχ 8 και καλεί τους θέλοντας ν' άγοράσωσι τούτην να προσέλθωσιν εις το τυχηρόν γραφείον του, όπου πάντως θα κληρωθή μετ' άμοιβής όμολογία τις και τι χαρά να είνιαι ή πρώτη με τάς 70,000 χρυσάς δραχμάς την 18 'Ιουνίου, έ. έ., οτε γενήσεται ή κλήρωσις.

Όσάυτως άσφαλιζονται και λαχειοφόροι όμολογία της αυτής 'Εθνικής Τραπεζής δια την αυτήν εις το άρτιον κλήρωσιν της 18 'Ιουνίου 1904 άντι μιζς δραχμής έκάστη.

Συνταγματάρχης. Έτσι τους θέλω τους μουσικούς σου, κύριε άρχιμουσιέ, εύγε τους! Παστρικοί, συγυρισμένοι, τα όργανά τους λαμπρά γιαλισμένα. Ένα πράμα όμως ήθελα να προσέξεις.

Άρχιμουσικός. Τι πράμα, κύριε συνταγματάρχα;

Συνταγματάρχης. Όταν παίζουν, έπρεπε όλοι να σηκώνουνε μαζί τα δάχτυλά τους με τάξη στρατιωτική, και οί για διαστήματα καιρού, έτσι εν δυό, εν δυό...

Η ΕΘΝΙΚΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η 'Εθνική Τραπεζα δέχεται έντόκους καταθέσεις εις τραπεζικά γραμματία και εις χρυσόν άποδοτέα εις ώρισμένην προθεσμίαν ή διαρκή. Αί εις χρυσόν καταθέσεις και οί τ και αυτών πληρώνονται: εις το αυτό νόμισμα, εις δ έγένητο ή καταθέσεις.

Τό κεφάλαιον και οί τόκοι των όμολογιών πληρώνονται εν τώ Κεντρικώ Καταστήματι και τή αίτησι του καταθέτου εν τοίς 'Υποκαταστήμασι της Τραπεζής, εν Κερκίρα δε Κεραλληνία και Ζακύνθω δια των ύποκαταστημάτων της 'Ιονικής Τραπεζής.

Τόκοι καταθέσεων

1	1/2	τοίς	0/0	κατ' έτ. δια	κατ. 6	μήνων
2	"	"	0,0	"	"	1 έτους
2	1/2	"	0,0	"	"	2 έτών
3	"	"	0,0	"	"	4 έτών
4	"	"	0/0	"	"	5 έτών

Αί όμολογίαί των έντόκων καταθέσεων έκδόνται κατ' έκλογήν του καταθέτου όνομαστικαί ή άνόνημοι.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στο φύλλο της Άλλης Κυριακής θα δημοσιεύουμε ώραιότατο διήγημα του 'Αργύρη 'Εραλιώτη: «Οι δυο φίλοι».

— Καίως και έφτά τραγουδάκια άνεκδοτα του κ. Μ. Μιχαλάκη με τον τίτλο: «Λόγια στον άνεμο».

— Από το παραπανω δε φύλλο, αριθ. 101, θάρχι- σουμε μιάν έπιφυλλίδα καινούρια και πολύ ενδιαφέρουσα.

— Είναι μιάν μελέτη της κ. Laura Marholm: «Ο χρομιάτικος πολιτισμός στή Σκανδιναβία», που τη μετάφρασε χάρη του 'ΑΝΟΥΜΑΝ από το Γερμανικό δ κ. Karl Dieterich.

— Πόσο δύσπιστος πούναι ο Ρωμικός μερικέσ φορές!

— Κάποιος φίλος μ'ας ρώτησε, αν τα γράμματα του κ. Κρίγκερ, που δημοσιέψαμε στή 9' φύλλο, τάχε γραμμένα ο ίδιος ή... τα γράψαμε μεις!

— Λίγο έλειψε να μ'ας ρωτήση αν κ' ή εικόνα του κ. Krüger είναι άληθινή.

— Έχουν πάθει τόσα οι άνθρωποι που δλα ψεύτικα τα βλέπουν γύρω τους.

— Και δεν έχουν άδικο, αφού κάποτε μιάν έθνική έφημερίδα (το ίδιο δά κάνουν κάθε μέρα, έθνικέσ κι άντεθνικέσ!) δημοσίεψε μιάν εικόνα της Ντουζε, για την εικόνα τη: 'Αγίας Βαρβάρας!

— Ο πολυτάλαντος όμογενής κ. Πέτρος Γιάνναρος της «'Εσπερινής» έδήλωσε προχτές πως προσφέρει χιλιας δραχμές το χρόνο για να μη καταργηθ ή Λασσάνειος διαγωνισμός.

— 'Επειδή αυτή ή δωρεά γίνεται για να μη χάση ο Κουρούπης τη χιλιοδραχμη έπιχορήγησή του, καλό θάτανε ο διαγωνισμός, δώ και μπρός; να όνομαστή «Κουρούπιος».

— Με το καινούριο όνομα μπορούσε να μ'ας βγάλη και τίποτε έργα της προκοπής, αφού ός «Λασσάνειος» μ'ας γίμισε άηθίες.

— Τα τραγούδια πούναι στή βιβλία του 'Ερμονα διαιρούνται σέ πέντε μέρη: Μεσοχρονιάτικα, 'Αττικά, της 'Ασίας, της 'Αγάπης, της Ζωής.

— Από κάθε μέρος, με την ίδια σειρά, δημοσιέψαμε κι από ένα τραγούδι, κ' έτσι οι άναγνώστες μας, με τα πέντε τραγούδια της πρώτης σελίδας μας, θα νοιώσουνε καλά την ποιηση του 'Ερμονα.

— Είδατε και συμφορά! Τόν «'Ιππόλυτο» έδήλωσε πως θα παραστήση του χρόνου ο θίασος του Μιστριώτη, τόν «'Ιππόλυτο» του προσφέρει άμέσως άριστοτεχνικά μεταφρασμένο ο 'Ερμονας!

— Α! μ' αυτοί οι προδότες δεν τόν αφήνουν τόν έθνικό Καρνάβαλο βήμα να κινή δίχως να τού βγούν μπροστά!

— Χρυσό παιδί ο Σαμπρόλ της «'Εστίας» και φρόνιμη μίλησε για το βιβλίο του 'Ερμονα.

— Μά στο τέλος ο καλότυχος έκανε ό,τι κ' ή κα-
ταίκα στη γιομάτη καρδιάρα.
Της έδωσε μιὰ κλωτσιά κ' έχυσε όλο τὸ γάλα, μὲ
τὸ νὰ πῆ τῆ γλώσσα τοῦ "Ερμωνα... ἀπελπιστική!
— Ἀρρώστεια ρωμέικη, βλέπετε, κι αὐτὴ ν' ἀνακατευό-
μαστε σὲ όλα καὶ τ' ἐκείν' ἀκόμα πού δὲ νοιώθουμε!
— Ἡ «Νέα Σκηνή», μᾶς εἶπαν, φέτος πρόκειται νὰ
ἐργαστῆ μὲ καινούρια πράγματα.
— Τὸ πιστεύουμε γιατί ὁ κ. Χρηστομάνος όταν βαλθῆ
νὰ δουλέψῃ μὲ τὰ σωστά του, μπορεῖ νὰ κατορθώτῃ θαύ-
ματα, ἂν καὶ μὲ τῆ ζευσεϊκιά του πολλές φορές τῆ χαλάσῃ
ὁ ἴδιος τῆ δουλειά.
— Ἄς εἶλαι! Μέσα στὴ φτεινὴ θεατροπλημμύρα, τὸ μό-
νο πού θίξιζῆ νὰ προσέξῃ κανένας ἄνθρωπος ἡ «Ν. Σκηνή».
— Ὁ κ. Χρηστομάνος θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ προσέξουμε
καὶ μεις σ' αὐτὴ, ἀφοῦ τοῦ δηλώσουμε πὼς εἰσιτήριο δὲ
δεχόμαστε, ὅπως κι ἀπὸ κανένα ἄλλο θέατρο.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμά» καὶ στὰ κίσκια τῆς Ὀμο-
νοίας, καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν πουλιούντε,
τάκλουθα βιβλία, ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἕνα — κ' ἕνα φρ.
χρ. γιὰ τὸ Ἐξωτερικό:
Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ : «Τὸνερο τοῦ Γιαννίρη» καὶ τὸ «Τα-
ξίδι μου». — Τοῦ ΠΑΛΛΗ : «Ἡλιος καὶ Φεγγάρι». —
Τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ : «Ἡ Μαζώχτρα (διήγημα) καὶ ὁ Βουρ-
κόλακας (δράμα)». — Τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ : «Τὸ γλωσσὶ-δὲ ζήτημα
καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μὲ ἀναγέννησις». — Τοῦ ΦΙΑΝΤΑ
«Γραμματικὴ τῆς Ρωμέικης γλώσσας» καὶ «Ἀπὸ τοὺς
θρύλους τῶν αἰώνων» (ποιήματα).
Οἱ ἀγοραστὲς τῶν ἐπαρχιῶν πληρώνουν 30 λεπτὰ τα-
χυδρομικὰ γιὰ κάθε βιβλίο.
Οἱ ἀγοραστὲς τοῦ Ἐξωτερικοῦ δὲν πληρώνουν ταχυδρο-
μικὰ

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ

Ἀγαπητὲ «Νουμά»
Σὰς μεταφέρω ἕνα διάλογο ὅπως ἐγινε ἐδῶ καὶ
λίγες ἡμέρες στὴ Μουνουχία. Μιὰ κυρία ἀπάντησε
στὸν περίπατο μιὰ νιόπαντρη παλιὰ τῆς φιλενάδα κι
ἀφοῦ τὴν εὐχήθηκε γιὰ τὸ γάμο τῆς τὴν ἐρωτᾷ:
— Καὶ τί δουλειὰ κάμνει ὁ ἄνδρας σου ; ...
— Εἶναι λεμβούχος τῆς ἀπαντᾶ.
— Ἄ! ὦραϊά! βγάζουν λεπτὰ οἱ μπαμπέρηδες.
Καθὼς βλέπετε ἡ κ. λεμβούχου ἔμαθε πὼς
λέγεται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνδρα τῆς Ἑλληνικά
τῆς ἄλλης δὲν τῆς δόθηκε εὐκαιρία νὰ τὸ μάθῃ.
Καὶ ὅλοι ἐγέλασαν εἰς βάρος τῆς γιὰ τὴν ἀμάθεια
ἐν ᾧ τὸ λάθος τῆς ἦταν (ἂν ὑπάρχῃ λάθος πού δὲν
δικαιολογεῖται ἀπὸ κάποια ψυχολογικὴ κατάσταση) τὸ
ὅτι θελήσῃ νὰ μεταφράσῃ τὴ λέξη χωρὶς νᾶχῃ βε-
βαιότητα γιὰ τὴ σημασία τῆς.
Καὶ ὅμως ὁ κ. Μιστριώτης ἤμπορεῖ αὐριο νὰ μᾶς
φέρῃ αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο γιὰ ἐπιχέρημα, νὰποδείξῃ ὅτι
ἤμπορεῖ ὁ λαὸς νὰ μάθῃ τὴν καταρρέουσα ὅα μοῦ πῆτε
πῶς: Νὰ, θὰ μᾶς πῆ Ἀγαθοπουλικώτατα ὅτι ἂν αὐτὴ
ἡ γυναίκα ἐτύχαινε νὰ πάρῃ σύζυγο κι ἕνα μπακαλῆ
μετὰ θάνατον (δὲ μὴ γένοιτο) τοῦ λεμβούχου θὰ ἐμά-
θαινε ὅτι ὁ μπακαλῆς λέγεται παντοπώλης καὶ ἂν
ἤρχετο εἰς γάμου κοινωνίαν καὶ τρίτη
φορὰ (ὁ λόγος τὸ λέει,) θὰ ἐμάθαινε καὶ τὴ λέξη οἰ-
νοπώλης ἢ φανοποιὸς ἢ στιλβωτῆς
κ.τ.λ. καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐπιτρέπεται ὁ τέταρτος γάμος

ὕπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ξηρὰ
λογικὴ δὲν πειραζέται ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια
ἀλλὰ ζητᾷ τὴ λεγόμενὴ λογικὴ ἀλήθεια, ἤμποροῦμε
νὰ υποθέσουμε ὅτι αὐτὴ ἡ γυναίκα ὑπαντρέβεται τόσες
φορές, ὅσα εἶνε τὰ ὄνματα τῆς καταρρέουσας πού ση-
μαίνουν ἐπάγγελμα τότε (καὶ ποὺς ἤμπορεῖ νὰ μφι-
βαλλῇ) ὅα μάθῃ αὐτὴ ἡ γυναίκα ὅλες αὐτὲς τὶς λέξεις
(ἀρκεῖ νὰ τὶς θυμᾶται). Ἐύκολα ἤμπορεῖτε νὰ εὔρετε
ἀναλογεῖς ἀπόδειξες γιὰ ἄλλη σειρά λέξεων καὶ νὰ γε-
νικεύσετε πού λένε τὸ πρᾶγμα γιὰ ὅλο τὸ λεξικὸ τῆς
ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσας.

Ἀθήνα 24 [5 1904.

Δικός σας
ΣΑΤΥΡΟΣ

ΤΑ ΚΑΡΤ ΠΟΣΤΑΛΙΑ

Φίλτατε «Νουμά»,
Ἄκουσα μιὰ λέξη προχτὲς ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τὸ Τα-
χυδρομιο καὶ τὴν παραδίω... στῶν δασκάλων τὴν
περιφρόνηση.
Ἐνός μικροῦ ἐφώναζε :
— Πάρτε, κύριοι, ὡραῖο κάρτ-ποστάλια! Ἐχουμε
κάρτ-ποστάλια ἐκλεχτὰ, κύριοι!
Ἐαφνιαστικά ἄμα τὴν ἀκουσα τὴ λέξη, μὰ καὶ
χάρηκα, γιατί ἐπίστηκα μὲ φορὰ ἀκόμα πὼς τὴ
γραμματικὴ καὶ τὴ γλώσσῃ δὲν τὶς φτείνουσι οἱ δα-
σκάλοι. Τὶς φτείνει ὁ λαὸς, πού τοῦδωσαν μιὰ ξένη
λέξη κι αὐτὸς ἀμέσως τὴν ἔχυσε στὸ καλούπι τῆς
Γραμματικῆς του καὶ τὴν ἔκανε Ρωμέικη.
Τὴν κατάληξιν αλφια τὴν ἔχει στὰ πορτοκαλλια,
στὰ στραγάλια, στὰ παρακαλλια καὶ σὲ τόσες ἄλλες
λέξεις. Τὶ λοιπὸν θὰ τὸν ἐδυσκόλευε νὰ τὴν κολλήσῃ
καὶ στὰ κάρτ-ποστὰλ νὰ τὰ κἀνῃ Ρωμαίικα, ἀφοῦ ἡ
μόδα τοῦ τὰ φέρτωσε κι' αὐτὰ στὴ βράχη του!

Δικός σας
Βουλγαρος

ΕΝΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Φίλε «Νουμά»
Σὲ ἕνα λεύκιμα μιανῆς λογίας φιλενάδας μου, τῆς
κυρίας Εἰρήνης Διντρινοῦ, πού κι' αὐτὴ ἐργάτρια εἶναι
ταπεινότατη τῆς Ἑθνικῆς μᾶς γλώσσας, τὸ ἀκόλουθο
εἶδα αὐτόγραφο τοῦ μεγάλου μᾶς Ψυχάρη:
30 τοῦ Ἀλωνάρη 1900
«Θυμῶμαι τοὺς Κορροῦς καὶ τὸν οὐρανὸ τους, τὸν
οὐρανὸ τὸν ἡλιοχαδεμένο, τὸν ἀχάλαστο. Τὸν κοίταζα
καὶ μ' ἐπαίρναν τὰ δάκρυα. Σὰν πονεῖ ἡ καρδιά, πρᾶμα
πιὸ θλιβερὸ δὲν ὑπάρχει παρὰ χαρούμενος οὐρανός, κ'
ἐννοιωθα, μέσα στῶν Κορρώνων τὴν ὁμορφιά πὼς οἱ
πόννοι μᾶς ποτὲ δὲν μποροῦνε νὰ ταράξουνε τὴ δημιουρ-
γία.
Ψυχάρης»,
καὶ σὲ μιὰ στιγμή πού, κλεισμένος στὸ γραφεῖο μου,
ἐλευτεριά νὰ δουλέψῃ ἔδινα στὴ σκέψι μου, πόσο μοχ-
τηροὶ καὶ κακοῦργοι συκοφάντες φαντάστηκα πού εἶναι
ἐκεῖνοι πού τὸ ἀσύστολο τὸ θάρρος πέρνουνε νὰ λένε, καὶ
νὰ κυνηγᾶνε ὅπως-ὅπως ν' ἀποδείξουνε κιόλας, πὼς ἡ
ψυχὴ τοῦ Ψυχάρη, ἡ ψυχὴ ἡ τόσο πονετικὴ, ἡ τόσο
εὐγενικὴ, κλεῖ μέσα τῆς τέτοια ἀισθήματα γιὰ τὴ
Μεγάλῃ Ἑλλάδα, πού γιὰ λογαριασμό τους νὰ μᾶς
κάνουνε νὰ κοκκινίζουμε καὶ μὲ τῆς ψυχῆς δάκρυα νὰ
κλαίμε τὰ χάλια τους.

Κέρκυρα
ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

ΒΓΗΚΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΟΥ ΛΟΓΓΟΥ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΗΛΙΑ Π ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝ

Πουλιέται χαρτοδεμμένο 2 δραχμές,
(Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. χρ. 2) στὸ γρα-
φεῖο τοῦ «Νουμά» καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο
τῆς «Ἐστίας».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μαρ. Μαρ. — Τὸ ἐν, βλέπετε, τὸ δημοσιεύου-
με. Τ' ἄλλο, ἀργότερα. Καλύτερα ὅμως νὰ μᾶς στέλνατε
τίποτ' ἄλλο.—κ. Φ. Σιαμ. Στὴν Πόλη. Δουλειὰ πολλὴ καὶ
δὲν ἀδειάσαμε νὰ σοῦ γράψουμε. Δὲν τοὺς ξεχνᾶμε ὅμως
τοὺς καλοὺς φίλους, κ' ἐννοια σου. Τὰ «Γράμματα» τοῦ
Παλαμᾶ πουλιούνται τρεῖς δραχμές.—κ. Ἰπλόλυτο. Τὰ
δύο ἀνάκτα «Γράμματα» ἀπὸ τὴν Κούταλη πού δημοσιέ-
ψαμε θὰ βγοῦν καὶ σὲ βιβλίο, ὕστερ' ἀπὸ λί.ο, μὲ πρό-
λογο τοῦ Συγγραφέα. Τότε ἴσως θὰ μάθετε καὶ ποιοί, ἢ
ποιὸς, εἶναι ὁ Στρατῆς κι ὁ Φωτῆς. οἱ δύο Κουταλιανοί.—
δ. Ἀροδαφνοῦσα. Ἐπὶ τέλους μοῦμ! Ἐλάβαμε τὸ ἀρ-
θρο σας καὶ θὰ τὸ δημοσιέψουμε στὸ ἄλλο φύλλο. Μερικοὶ
φίλοι μᾶς φωτοῦνε ἂν θυμώσατε μαζί μας πού ἐδύσατε
ἐστὶ ἀποτομα ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Νουμά».—κ. Περιέρ-
γο. Ὁ Μάρκος Γεράνης, πού τόσο σὰς ἀρέσουν τ' «Ἀνε-
μοτράγουδαν» του, εἶναι ὁ Μάρκος Γεράνης. Δὲν σὲς φτά-
νει αὐτό; Ἡ δ. Ἀροδαφνοῦσα, καλὰ τὸ βρήκατε, εἶναι
ἡ κ. Ε.Λ.—κ. Μάρκο Λυγέρη. Γιατί δὲν μᾶς στείλατε
καὶ κανένα ἄλλο; Ἔτσι, μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ πρώτου, θὰ μᾶς
ἀφήσετε;—κ. Λυκαβητινὸ. Ἐννοια σας κι ὁ Παλαμᾶς
δὲν μᾶς ξέχασε. Κάποιο «Ἀπ' τὰ χαρτιά τοῦ ἀνθρωπά-
κου» ἐτοιμάζει τώρα γιὰ τὸ «Νουμά».

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ, ὅτι

α)	Δάνειον	1881	5 ο)ο	πρὸς 5.50
β)	»	1884	5 ο)ο	» 5.50
γ)	»	1887	4 ο)ο	» 5.10
δ)	»	1893	5 ο)ο	» 2.50
ε)	»	1902	4 ο)ο	» 10.—

Ἐν Ἀθήναις τῆ 26 Μαΐου 1904

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

«ΤΟ ΚΡΑΣΙ»

Τὸ βιβλίο τῆς ἡμέρας — φύλλα τυπογραφικὰ
18 — εἰκόνες εὐρωπαϊκῆς 70 — χαρτὶ ἐκλεχτὸ.—Που-
λιέται δρ. 3,50, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας», Κ.
Ἐλευθερουδάκη Πλατ. Συντάγματα) καὶ Μπικ.

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *

Κι άρχισαν αλήθεια νά μικραίνουν οι μέρες και νά άρσιζή λιγάκι ό κίρως, ύστερης από τρεις τέσσερις μήνες πού βρισκότανε στό βουμάνι. Μέσα στά δέντρα πού κινούνταν, έννοιωσε άξερνα όχι μόνο πώς τόν ζυπνούσε ό ήλιος κάτω άρχά, όπως τού φάνηκε, μά και πώς διαπερνούσε τήν προαινάδα με δύναμη, λιγώτερη παρά πούτα πού τού έκαίγε κάποτε τό περσί. Στην άρχή, μάλιστά ό Γιάννης άναγκάστηκε νά στήσι τήν τέντα του λίγου πιο χαμηλά στό δέντρο, γιατί τά κλαριά και τά φύλλα είναι τόσα άπάνω πού καθώς είπαμε ως κι ό ήλιος μόλις μπορεί νά ριζή άγχιδικά ίσα με κάτω. Δέν τό μετανοιωσε πού κατέβηκε και για κάποιον άλλο λόγο. Ένν πρώι, θέλοντας νά κόψη φρούτο ή κλαρί, άνεβηκε πρής τήν κορφή ενός δέντρου κ' είδε πώς έσταζε νερό, σταλαύλες, σταλαύλες δηλαδή. Φοβήθηκε μήπως σε κείνα τόψηλά τά παρκαμέρια τού βροχί και τό φυλλοκκλωμένο του τό κρεβάτακι κ' έμεινε όπου είτανε. Ό Γιάννης δέν ήξερε πώς άπί τόν καιρό πού ήρθε στό βουμάνι, κάμποσις φορές είχε βρέξει, όπως βρέχει σε κείνα τά Νησιά, κάποτε δίχως νά τό νοιώσης. Ό Γιάννης ό ίδιος δέν τόννοιασε, είτε γιατί πολύ δέν έσταζε, είτε γιατί δέν πρόσεχε ό κικόμοιρος, είτε γιατί δίχως νά υποψιάζεται, είχε συνηθίσει στό κλίμα κι άρχιζε τόντις νά γίνεται σάν τό φυτό. Βέβαιον είναι πώς δέν τόν πείραζε ή βροχούλα.

Τόν πείραζε κάτι άλλο πού δέν τό πρόσμενε. Με τή βροχούλα, θυμήθηκε άξαφνα τήν πατρίδα, τήν Άξία του. Άχ! νά είτανε τουλάχιστον, σάν έβρεχε στό χωριό του, νάνοιξη τό στόμα του και νά τήν πιή τήν πικρινεμένη βροχή τού χωριού του! Άλήθεια, πόσος καιρός πού έφυγε από τή Νάξο με τόν καπετάνιο, πόσος καιρός πού δέν τήν είδε τήν πατρίδα! Κόντεθε χρόνια. Βεβαία. Έξη μήνες πού κάμανε στό ταξίδι άλλοι έξη άπάνω κάτω πού είχε στό Σάντα Κλάρα. Σωστός ό λογαριασμός. Και τί όμορφη μέρα πού είτανε τήν πρωταρμένια άλόραγα τό κραβάι! Γελούσε σ' όλο τό γιάλι τό καλοκαίρι. Τό καλοκαίρι; Έδώ σκούταψε ό Γιάννης. Άφού φύγανε καλοκαίρι, τώρα κ' ένως χρόνια, δέν μπορούσε σήμερα νά είναι χειμώνας. "Η μήπως έκαμε λάθος ό Γιάννης; "Η μήπως σάλεβαν τά λογικά του; Άδύνατον νά καταλάβη, νά βρῃ τό λογαριασμό του.

Δέν τόν έβρισκε, γιατί θάρρουμε ως τότες ό Γιάννης πώς στό Σάντα Κλάρα και στό Νάξο, συμφωνούν οι έποχές τού χρόνου. Άξαφνα θυμήθηκε. Θυμήθηκε ό δύστυχος κ' έφριξε. Τόννοιασε πώς σε άσκημο άποτέλεσμα θά τόν έφερναν οι καινούριοι του τώρα οι λογαριασμοί. Πώς δέν τό στοχάστηκε άκόμη; Άπορούσε ό ίδιος.

Τά λέγαμε δῆ κ' οι συντρόφοι στό ταξίδι, πρτουό μεθήση στό τιμόνι, σάν κουβέντιαζαν άναμεταξύ τους. Τά Νησιά τού Χουάν Φερνάντεζ είναι σταντίπυδα τού κόσμου, πού λένε, δηλαδή από τήν άλλη μεριά τού πλανήτη μας, τής γής. Κ' έτσι όταν έχουμε καλοκαίρι, εκεί κάτω είναι χειμώνας; όταν έχουμε άνοιξη, εκεί κάτω είναι χυνόπωρος και πάει λέοντας. Μά χειμώνας και καλοκαίρι μεγάλη μεγάλη διαφορά δέν

έχουμε, μόνο πού τό χειμώνας κάτι μικραίνουν οι μέρες και πού ίσως βρέχει περισσότερο από τό καλοκαίρι. Είναι μάλιστά τόσο θεόμορφο τό κλίμα, τόσο τό ίδιο πάντοτε πού νά πῃ κανείς άνοιξη, και χυνόπωρο δέν έχει.

Κατάλαβε λοιπόν ό Γιάννης πώς σάν έφτασε Μάχ, στό Σάντα Κλάρα είτανε στό Νάξο χειμώνας, και πώς τώρα πού σίμωσε χειμώνας στό νησί του, σίμωσε στό Νάξο καλοκαίρι. Κ' έτσι αλήθεια είτανε. Έξη μήνες ή διαφορά. "Όταν πέρασε ό καιρός πού κήθησε στό βουμάνι, δηλαδή ό έχτος μήνας τού στό Σάντα Κλάρα, σίμωσαν οι Δημητρίτης ή "Οχτώβρης; σί λίγο θάρρηνσε ό Σποριός με τί Δημητρίτη όμως, πάει τό καλοκαίρι κ' έρχεται ό χυνόπωρος, δηλαδή ό χυνόπωρος ό εκείσιος, ό χυνόπωρος τής Σάντα Κλάρας, μά έρχεται κ' ή έθρωπική άνοιξη, έρχεται ή δική μας!

Σάν τά συλλογίστηκε άφτά, σάν τά ταίριαζε με τό νού του, τρώμαζε πάλε κ' ίσως για τούτο δέν τολμήσε άκόμη νά φύγη από τό βουμάνι, αν και τόν τραβούσε νά γυρίση στην κορπούλα μου, νά ήσυχάσει. Λαιπόν έτσι! "Όλα νάλλάζουμε, όλα νά είναι διαφορετικά στό Σάντα Κλάρα, ως κι ό χρόνος. Άφτό πολύ τόν άποσβόλωσε και τόν έφερε σε χίλιες δυό συλλογές πού τού κατατάραξαν τήν ψυχή. Και βέβαια! Πώς νά μὴν ταραχτή ό ταλαίπωρος ίσα με τόν πάτο τής καρδιάς του; "Ό τύπος, οι μήνες, τό κλίμα νάλλάζουμε, καλά! Μά τήν πίστη του νά τού αλλάζουμε, νά τού αλλάζουμε τό Χριστό του, γίνεται τέτοιο πράμα; Νά πού γίνονταν όμως, νά πού τήρταίγε κι άφτό ό καπετάνιος, γιατί όσα χυνόπωρος κι αν είτανε στό Σάντα Κλάρα, τώρα τού τάλεγε, αν είταν: άνοιξη στόν Έλλάδα, θά πῃ πώς ζύγανε τό Πάσκα. Και νά μὴν τό ξέρη! Και νά μὴν ξέρη μήτε τί μήνα έπαπτε! "Ό Άη Βασίλης, ή πρωτοχρονιά είχανε περάσει, δίχως νά λάβη κανέ υποψία. "Άς είναι πια! Είτανε τότες παραζαλισμένος ό ίδιος, μισοπεθαμμένος στό βουμάνι. Μά ή Πασκαλιά! Νά παρήση έτσι; "Η πού μεγαλύτερη γιορτή τής Χριστιανοσύνης! Τι τάχα; Μήπως και κατάντησε ό Γιάννης στάλήθεια σάν τό χορτοπνιμένο τό παπούτσι του, νά μὴν ξέρη, νά μὴ νοιώθη πια τίποτις; Δέν τού έφτανε τού καπετάνιου πού μήτε νά πρωτοχρονιάση δέν τόν άφρισε; Και τό Πάσκα τού έπρεπε νά τού κλέψη; Τό Πάσκα του, δηλαδή τά πατρικά του, τά παιδικατικά του, τά νιάτα του, νά, τί τά θές; τή θρησκεία του όλη! Και πήρε τότες ό δύστυχος ό Γιάννης, στό δέντρο πού καθότανε, άκόμη, και τά μεταπέρασε όλα με τό νού του, τά θυμήθηκε όλα όπως τά ήξερε, σάν είτανε στό χωριό του, τά βόγια, τή μεγάλη βδομάδα, τό Πάσκα, όλα, όλα. "Άμέ, πώς νά τά ξεχάση, πώς νά ξεχάση τήν κεριακή εκείνη τώ βαγιώ, πού βγαίνουσε δξω στους δρόμους και τά στενά με τό μεγάλο τό βόγιο, γιατί τά μικρά τά βόγια τά βίγνουνε στην εκκλησιά, βάζουσε μέσα στα κλαδιά κουδούνια, δένουσε τό βόγιο με χρωματισμένα κουρέλλια, κάποτε και με κορδέλλες, μά πού νά βρούνε πάντα κορδέλλες στό χωριό; Πηγαίνουσε στις πόρτες, στέκουνται και φωνάζουσε τά παιδιά, ένω άντρας βαστά τό βόγιο; ψέλνουν τότες ένα τροπάρι. Τήν κοινήν άνάστασιν και λένε όλοι μαζί

Βόγιο βόγιο τώ βαγιώ
 Τρώνε ψάρι και κολιό.
 "Ός πού νάρθη κ' ή Λαμπρή,
 Νά δαγκάσουμε τάρνι.

Τήν κεριακή άρχισαν, τήν κεριακή τελειώνουν οι ξεφάντωσε και τά τραγούδια. Πιάνει ή μεγάλη βδομάδα Κεριακή, δευτέρα, τρίτη βράδυ ό νόριος πού λένε, τήν τετράδη, φκελιάζονται, διαβαζουσε τό έμφελαιο, γιατί ό Μέγα κανόνας είναι τήν τετάρτη πού έρχεται τήν πέμπτη βδομάδα τή μεγάλη πέμπτη πια, ύστερης από τήν πρωινή λειτουργία, πάει και μεταλαβαίνει κάθε Χριστιανός. "Όλη τή μεγάλη βδομάδα τό χωριό άλάκαιρο θά νηστέψη ως κι ό άβρωστος, γιατί κι άβρωστος δι θέλει νά πούνε πώς τόν έμποδισε τάχα ή άβρωστια. Τίποτις, μήτε λάδι, μήτε άβγό, μήτε γάλα. Νηστήσιμα όσα θέλεις, χαβιάρι, άστακούς, στρείδια, όσπρια, κουκκιά, φασούλια, ρίζι, φακή, ρεβίθια, έλιές και τέτοια; μά ή θειά του ή παπαδιά ή κλημένη, όλη τή σαρακοστή, περνούσε με λαχανικά, λίγου ψωμί και μαφρες έλιές. Ούτε ψάρι, ούτε άβγά, ούτε λάδι, έννοιεται, άφού άφτά μόνο οι Φοράγκοι τάχουσε για νηστήσιμα. Τή μεγάλη πέμπτη, τά δωδεκα βαγγέλια, και τό πρώτο πού είναι τό μεγαλύτερο. Τό μικρότερο τό πέμπτο έχει σημασία, γιατί βγαίνει ό Σταθρός. Μά πριν πάνε στην εκκλησιά τό βράδυ, μεγάλη φασαρία στα σπίτια με τό κοκκίνισμα τών άβγώνε, κάουουσε και τά κουλούρια και τά σουρέκια με άβγά κολημένα στημένα στό μέση και περιτυλιγμένα με ζυμαρικό. Στην λειτουργία, στό μεσιανό τό βαγγέλιο, ύστερης από τό έχτο, βγαίνουσι οι παπάδες από τό ιερό κρατώντας τόν έσταβρωμένο και ψέλνοντας τό Σ ή μ ε ρ ο ν κ ρ ε μ π τ α ι ε π ι ξ ύ λ ο υ ο ε ν υ δ α σ ι τ ή ν γ ή ν κ ρ ε μ α σ α ς. Τήν παρασκευή, ό έπιτάφιος στό μέση τής εκκλησίας, τό κουβούκλιο με τήν κεντητή μάβρη καντιφένια ζουγραφιά; ψέλνουν οι παπάδες τά νεκρώσιμα τροπάρια. "Όταν τελειώση ή ψαλμωδιά, σηκώνουσι οι τέσσερις πρώτοι νοικοκυρτοί τού χωριού τόν έπιτάφιο κι ακολουθεί όλο τό κείρι, μπροστά οι παπάδες με τά ξεφτέρια, τά κονίσματα, τό βαγγέλιο τό χρυσό, γιατί μη θάρρῃτε, χρυσό βαγγέλιο κι όχι τάχα μαλαμοκαπνισμένο μονάχσ, βρισκαται και στα χωριά. Στέκουνται από τόπο σε τόπο και κάουουσε λιτανεία. Και σά γυρίσουσε, και μάλιστά πριν από τήν έξοδο, τότες πια νά δῆς, είναι ή σάρα κ' ή μάρα μαζωμένη στις εκκλησίες. Αι! γίνουσι δα και κάμποσις εργολαβίες, μά ό Γιάννης από τά τέτοια δέν ήξερε. Άφτός τήν προσεφκή του, τή νήστεια, τήν ξομολόγησε. Μια φορά μάλιστά είχε ξεχάσει κάτι νά πῃ τού παπά και ξαναγύρισε τρεχάτος. "Όλη τή μεγάλη βδομάδα, στην εκκλησιά. Τό μεγάλο σάββατο πάλε, καινούριες φασαρίες στα σπιτικά. Παντούσε άλλο δέν άκούε παρά μπε, μπε, τάρνια πού έρχουσι κοπαδικστά για τό σφαγειό τής Λαμπρής. Τού δένει τά πόδια τού άρνιού ό νοικοκύρης τού σπιτιού, τό στρώννει κάτω, τό σφάζει, τό ρουσκώνει, τό γόδρνει. Τό περνή ύστερα τής κερίας και κείνη τό βάζει στό ταψί, παραγομιμισμένο και τοιμασμένο για τό φούρνο. Άνάθει κ' έρχουσι τότες ταψιά άλλο τίποτις από τή γειτονιά, τό βράδυ βράδυ, και σά γιομίση ό φούρνος ταψιά με τάρνια μέσα, τόνε σκεπάζουσε, βουλλώνουσε τό στόμα του με πιλό κ' ήσυχάζουσε. Πηγαίνουσε κατόπι στην εκκλησιά δυό τρεις ώρες πριν ξημερώση. "Ό φούρνος πάντα σφαλοισμένος. Γίνεται ή πρώτη άνάσταση, γυρίζει ό κύσμος στα σπίτια του κι άνοίγουν οι φούρνοι. Μοσκοβολάει ό κόσμος με τή μυρουδιά τών ψημένων άρνιώνε. Καθίζουσε στο φαγι και τρώνε φρέσκο άρνάκι και φαγι πασκαλιάτικο, ύστερης από πενήντα μέρες νήστεια. Κατόπι άρχίζει τό στολίδι για τή δεύτερη άνάσταση. Βάζουσι όλοι πια τά καλύτερά τους και πηγαίνουσε στην εκκλησιά. Τότες, ματάκια μου, νά δῆς και ν' άκούσης! "Η μισή ακολουθία ψαλμωδίες, ή μισή πιστολιές. "Άμα

* Κοίταξε τά φύλλα 96, 97 και 98.

πού με τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἀνάβουνε τὴς λαμπάδες, σύχρονά, στὴν πρώτη ἀνάσταση, θάρχησήσουσε κ' οἱ πιστολίς. Προσμένει πιά ὁ κόσμος, ἀφοῦ βγάλη ὁ παπᾶς τὸ βλογητό, ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Βαγγέλιο, νὰ πῆ καὶ τὸ Χριστὸς ἀνέστη, κ' ἔτσι νὰ πιάσουν τὰ πιστόλια, πού τραβοῦνε ὅλη τὴν κεριακή, ἀπὸ τὸ πρῶτο Χριστὸς ἀνέστη, κ' ὄχι μονάχα στὸ νάρθηκα, μὰ καμιὰ φορὰ, τί νὰ γίνῃ; καὶ μέσα στὴν ἐκκλησιά. Τί τάχα; Πάσκα εἶναι καὶ νὰ μὴν ξεφαντώσῃ ὁ κοσμάκης; Ἀμὲ τὸ Χριστὸς ἀνέστη, τὸ ἴδιο τί ἄλλο εἶναι παρὰ χαρὰ καὶ ζωή; Χαιρετιοῦνται, φιλοῦνται μιά στὸ ἓνα μάγουλο, μιά στὸ ἄλλο. Μερικοὶ παλιοὶ θὰ σοῦ ποῦνε μάλιστα κ' ἔνα Βάσιλεῦσι εἰς πᾶντα τοῦ σαίωνα, ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Ἀληθὺς ἀνέστη. Καὶ τί θὰ πῆ ἀφτό; Μὰ νά, θὰ πῆ, ἀδερρέ, πῶς ἀναστήθηκε ὁ Σωτήρας, πᾶς τοῦ καθενὸς ἡ καρδούλα πρέπει νὰναγαλλιάζῃ ἀφοῦ ὅλους μας ἔμας τοὺς Χριστιανούς πούφιληθήκαμε σὰν τὰ καλὰ τὰδέρφια καὶ πού ἀγκιπούμαστε ἀνάμεσά μας, ζωὴ ὁ Χριστὸς θὰ μᾶς χαρίσῃ καὶ στὴν ἀπάνω καὶ στὴν κάτω κόσμο.

Λοιπὸν ὄριστε τί γίνονταν τότες καὶ τί ἔχουμε σήμερα! Ὡς ἐκεῖ νὰ καταντήσῃ, πού ὑποψιά νὰ μὴν ἔχη πότε γιορτάζουνε τὸ πάσκα τοὺς οἱ Χριστιανοί, πότε εἶναι παρακοστὴ καὶ πότε δὲν εἶναι. Νὰ σέρνεται μάλιστα κάτω στὰ χόρτα ἢ νὰνεβαίνῃ στὰ δέντρα, γιὰ νὰ κόβῃ τὰ φρούττα τῆς Σάντα Κλάρα. Νήστεια εἶναι ἀφτό; Ἡ τί νὰ φάῃ τώρα νὰ νηστεψῃ; Λαμπριάτικο ἔπειτα τί νὰ φάῃ; Ἀλήθεια ἔγινε σὰν τὸ ζῶο πού μαζώνει ὁ τι βροῖ καὶ τὸ καταπίνει. Νὰ ξεμολογηθῇ, νὰ ματαλάβῃ πιά, μῆτε λόγος, καὶ σὰν τὰ συλλογιούνταν ὁ κακόμοιρος ὁ Γιάννης, ἡ καρδιά του χαλνοῦσε καὶ συνάμα τρύμαζε, γιὰτί ἔμοιαζε, λέει, μὲ καρabi σπασμένο πού κυλιέται δῶθε κείθε στὸν Ὀκεανὸ τὸν ἀπέραντο καὶ πού ἴδιο δὲ νοιώθει πού μερὶκ θὰ τὴ σπρώξῃ τὸ ἔμμα.

Ὁ Γιάννης, ἀφτότου εἶτανε στὴ Σάντα Κλάρα, κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ, ἔκνε τὴν προσεφῆ του ἔκανε τὸ σταθρό του, κάθε φορὰ πού εἶτανε νάρχησι τίποτις, εἴτε νὰνεβῆ ἀξάφνα πὸ ἀφῆλὰ στὸ δέντρο, εἴτε νὰ πάῃ στὸ ρύκι νὰ πάρῃ νερὸ νὰ πιῇ. Μὰ ὁ ταλαίπωρος ὁ Γιάννης δὲν εἶτανε μῆτε θεολόγος μῆτε φιλόσοφος, νὰ κάθεται στὴ μοναξιά νὰ συνδιαλέγεται μὲ τὸ Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους. Ἀπλὴς νάρφτης. Ἀπὸ τέτοια ἔνοεῖται δὲν ἔκοφτε ὁ νοῦς του. Νὰ τοῦ σηκώσῃ τὸ Πάσκα του θὰ τοῦ σηκώσῃ καὶ τὴ θρησκεία του. Ἀμὲ βέβαια! Κ' ἴδια ἡ θρησκεία του τὸ θέλει, σ' ὅλους τοὺς τόπους τοῦ κόσμου, νὰ εἶσαι μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, μὲ τοὺς συντρόφους, μὲ τοὺς συναθρώπους σου, μαζί νὰ πηγαίνετε στὴ λειτουργία, μαζί νὰ χαίρεστε, μαζί νὰ λυπάζετε. Ἡ ὠραία ἡ λέξη ἐκκλησία τί ἄλλο θὰ πῆ παρὰ συναθροισι; Γιὰ νὰ ξεμολογηθῆς, γιὰ νὰ μεταλάβῃς, μῆπως δὲν πρέπει νὰναὶ κι ἄλλοι χριστιανοί, νὰναὶ τουλάχιστο κ' ἓνας παπᾶς; Τί νόημα ἔχει τὸ Χριστὸς ἀνέστη καὶ τὸ Ἀληθὺς ἀνέστη, πού σοῦ ἀποκρίνονται, σὰν εἶσαι μόνος, ὀλομόναχος, καὶ μάλιστα μὸλις ἀποκοτᾶς νὰνοίξῃς τὸ στόμα, γιὰτί κατάντησες νὰ τρομάζῃς μὲ τὴ φωνή σου τὴν ἴδια, στὴν ἑρμιά!

Ἀφτὰ ὅλα κατὰβῃα στὴν ψυχὴ του νὰνοίωσε ὁ Γιάννης. Καὶ στὴν παραζάλη πού βρισκότανε, ἀναίφει πάλι ὁ θυμὸς του. Πῆγε πάλι ὁ νοῦς του στὸν καπετάνιο, ἀφοῦ ἀφτὸς τᾶφταιγε ὅλα. Πρῶτη φορὰ, βγήκε ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ ρουμάνι, πού εἶτανε κρυμμένος ἔξη μῆνες. Πρῶτη φορὰ, ξέχασε καὶ τὸ φόβο. Κατέβηκε στὴν ἀμμουδιά, πρόβαλε ἴσα μὲ τὰκρογιάλι, στὴ θέση πού εἶχε πατήσει τότες ἀπάνω στὴν ἀχελώνα καὶ τὰ χρειάστηκε. Κοίταξε πρὸς τὸ μέρος πού κοίταξε καὶ τὴν πρώτη βραδεία, σὰ γύρεθε ἀκόμη νὰ δῆ τὸ καρabi, γιὰτί τοῦ φαίνονταν πᾶς ἀπὸ κει θὰ πέρασε, προτοῦ γίνῃ ἀφαντο. Σήκωσε τὴ γροθιά του, σὰ νὰ τὸν ἔβλεπε κάπου τὸν καπετάνιο, καὶ τοῦ φώναζε δυνατὰ:

— «Τὴν κατάρρα μου νάρχῃ!»

Δὲν τρύμαζε διόλου πού ἔκουσε τὴ φωνὴ του, σὰν ἀντιλαλο, νὰ βροντᾶ στὴν ἀμμουδιά τὴν ἀπέραντη, παρὰ ἔμεινε κάμποσα λεφτά, μὲ τὴ γροθιά του σηκωμένη, μὲ τὰ πέντε δάχτυλά του ἀνοιχτά, καὶ τήραξε τὸ πελαγο πέρα πέρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'.

Τί λένε τὰ κορφοβούνια.

Ὅσο κι ἂν ταραχτήκε, ὅσο κι ἂν θύμωσε ὁ Γιάννης, μολοντοῦτο, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ τὸ νοιώσῃ, τὴν τὴν εἶτανε πού θυμήθηκε τὸ Πάσκα, πού τᾶβαλε καὶ μὲ τὸν καπετάνιο, γιὰτί τοῦ βγήκε σὲ καλό. Πρῶτα πρῶτα τὸν ἔκαμε νὰ ξεμυτίσῃ ἀπὸ τὸ ρουμάνι πού ὡς τότε μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἤθελε νὰ τᾶφήσῃ. Πῆρε θάρρος, μόνον πού στοχάστηκε τοὺς ἀθρώπους καὶ τὸν καιρὸ πού ζοῦσε μαζί τους. Τὴν ὠρα μάλιστα πού ἔδινε τὴν κατάρρα τὸν στὸν καπετάνιο, δὲν παρατήρησε ὁ Γιάννης πᾶς ξανόμαθε ὡς καὶ νὰ μιλάῃ, γιὰτί μῆτε μιά φορὰ δὲν εἶχε ἀνοίξει τὸ στόμα τόσους μῆνες πού κρύβονταν, καὶ κόντεβε ὡς καὶ τὴ γλώσσα του νὰ ξεχάσῃ. Ἀλλάξε λοιπὸν πάλι ἡ ζωὴ του κ' εἶταν ἐλπίδα νὰ ξαναγίνῃ ὁ Γιάννης ὅπως τὸν εἶδαμε καὶ σὰν ἦρθε στὴ Σάντα Κλάρα. Ὁ δὲν καταλαβόμε ἀφτό καὶ κατόπι. Μὰ καὶ σὲ κάτι ἄλλο τὸν ὠφέλησε πού ἔμεινε κρυμμένος στὸ ρουμάνι, κρυμμένος καὶ χωμένος μάλιστα, γιὰτί ὁ δύστυχος εἶχε τραβηχτῆ βαθιά μέσα στὰ χώματα, μακριὰ ὅσο μπόρεσε ἀπὸ τὴ θάλασσα, κοντὰ στις κορφοῦλες, πού κι ἀφτὶς εἶτανε δεντροσκεπασμένες. Γεμάτο φτέρες τὸ ἓνα πλεθρό τους, μὰ καὶ πελώριες φτέρες πού φυτρώνουν ἐκεῖ κάτω καὶ πού εἶναι σὰν τὰ δέντρα καὶ κάποτε πὸ ἀφῆλές, μάλιστα μὲ κυρμούς πού τὸ χόντρος τους εἶναι κοντὰ τὸ ἴδιο. Τὰ φύλλα τους, πλατιά καὶ φαρδιά, ζαπλώνονται δῶθε κείθε, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ ρίζα κι ἀνεβαίνοντας ἴσα μ' ἀπάνω. Σὰν εἶσαι μέσα, ὄχι μόνον σοῦ εἶναι δύσκολο νὰ προχωρήσῃς, μὰ βρίσκεσαι πού νὰ ποῦμε σ' ἓνα εἶδος πράσινη φυλακή, κ' ὅπου γυρίσῃς νὰ κοιτάξῃς, στὰ πόδια σου, στὸ κεφάλι σου, ἐμπρὸς, πίσω, δεξιὰ κι ἀριστερά, ἀγναντέβεις βαθιόφυλλους τοίχους πού σὲ χωρίζουν ἀπὸ τὸν κόσμο γύρω γύρω.

Λοιπὸν ὁ Γιάννης σὰν περιτυλιγμένος πού εἶτανε ἀπὸ τὸ ρουμάνι, τίποτις δὲν ἔνοιωθε ἀπ' ὅσα γίνονταν ὄξω, γιὰτί καὶ τὸ χειμῶνα ἐκεῖ κάτω ἔχει πρασιναδες, μόνον πού τὰ φύλλα τὰ καινούρια εἶναι πὸ ἀνοιχτόχρωμα ὅτι πέφτουνε τὰ παλιά, βγαίνουνε τᾶλλα κ' ἔτσι μὸλις προφταίνεις νὰ δῆς τὴν ἀλλαγὴ, ὅπως στὰ μέρη τὰ δικὰ μας, τὰ κυπαρίσσι, τὰ πέφκα κ' οἱ διάφνες δὲ μαραινούνται, δὲ χαλνοῦνε, παρὰ κάνουνε ἄλλη πρασιναδα. Κ' ἡ ζέστη τὸ χειμῶνα κάμποση. Φαντάσου τώρα τὸ καλοκαίρι τί θὰ εἶναι, ἀφοῦ ἔμεινε ὁ Γιάννης στὸ ρουμάνι ὅλο κοντὰ τὸ καλοκαίρι. Ἐτσι τουλάστο δὲν ἔνοιωθε τὴν κάψα τὴν τρομερή, τὸ λιούρι πού ἔκαμε κείνη τὴ χρονιά, καὶ πού εἶταν ἀσυνήθιστο ὡς καὶ γιὰ τὴ Σάντα Κλάρα. Πολὺ πιθανὸ νὰ μὴ βαστοῦσε ὁ Γιάννης, πού εἶτανε κίβλας μαθημένος νὰ ζῆ ἀλάργα, στὸν ἀέρα τῆς θάλασσας. Μὰ μῆτε καὶ τίς κακοκαιριές δὲν τίς ἔνοιωθε στὸ ἡσυχὸ του τὸ λημέρι. Ἐκεῖνες οἱ σταλοῦλες πού πέφταν ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ πού τοῦ μουσκέβανε τὸ κρεβάτακι του, εἶτανε μεγάλες μεγάλες βροχὲς πού πτόιζαν τὸ Νησι πέρα πέρα. Νὰ μὴν εἶχε καταφύγι του τὸ ρουμάνι, νὰ εἶταν ὄξω, στὴν ἄλλη μεριά, θὰναγκαζότανε τὸν περισσότερο καιρὸ νὰ μείνῃ κρυμμένος στὴ σπηλιὰ τῆς κορφοῦλας, πού εἶχε στρώσει τὸ κρεβάτι του, μὸλις θᾶβλεπε τὸ φῶς, κ' ἂν ἔβγαίνε, κ' ἂν τὸν ἔπιαναν οἱ βροχὲς, ποῖς ξέρε τί θὰ πάθινε, ἀφοῦ δὲν εἶταν ἀκόμη μαθημένος στὸ κλίμα κ' ἀφοῦ μῆτε τὸ θυμοῦνταν πᾶς στὴ μίαν κάσσα εἶχε

καὶ φορεσιὰ νάλλάξῃ; Στὸ ρουμανάκι του μέσα, τίποτε δὲν ἔνοιωθε, μῆτε βροχὴ, μῆτε κάψα, μὰ μῆτε καὶ κρότο, γιὰτί καὶ τὸν κρότο τοῦ τὸν ἀποκοίμιζε ἡ φυλλοσκεπασιὰ ἡ μεγάλη. Χειμῶνα, τέλος τοῦ Γενάρη, δηλαδὴ σωστὸ καλοκαίρι δικὸ μας, τέλος τοῦ Ἀλωνάρη, ξεκίνησε ὁ Γιάννης νὰ γυρίσῃ στὴν Κορφοῦλα του. Ἡθελε ἀκόμη τρεῖς μῆνες νὰ χρονιάσῃ, ἀφοῦ Μάη ἔφτασε στὴ Σάντα Κλάρα. Ἀφτό, μόνον ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ, ὅπως εἶδαμε, μπόρεσε νὰ τὸ καταλάβῃ. Τὸ καταλάβαινε τώρα στὴν Κορφοῦλα του, κ' ἀπὸ τὰ πεσμένα τὰ φύλλα, γιὰτί βρισκόνταν ἡ Κορφοῦλα πρὸς τὴ Δύση καὶ δὲν εἶχε μῆτε τόσα δέντρα μῆτε τόσες πρασιναδες ὅσο καὶ στὸ ρουμάνι, ἂν καὶ δῶ εἶτανε κάτι σπάνιο πράμα ἡ φυτρωσιὰ, μάλιστα σὰν τὴ συγκρίνει κανεὶς μὲ τὰ μέρη τὰ δικὰ μας, καὶ μὲ τὴ Νάξο τὴν ἴδια. Ὡς τόσο, λυπήθηκε ὁ δύστυχος ὅταν εἶδε μερικά φύλλα νὰ κιτρινοῦνε. Ἐψάξε νὰ βροῖ τὸ μονοπάτι του ἐκεῖνο τὸ περίφημο, τὴν πρώτη του τὴν παρηγοριά. Πού μονοπάτι; Ὅχι πού τὸ σκεπάσανε τάχα τὰ φύλλα τὰ μαραμένα, μὰ εἶχανε βροῖ μὲ τόση δύναμη τὰ καινούρια τὰ χόρτα, πού δὲν μπόρεσε μῆτε τὰ θυμηθῆ σὲ τί μέρος εἶχε σκάψῃ τὸ μονοπάτι μὲ τὸ πόδι του, περπατώντας. Τοῦ κάκου! Ὅτι κ' ἂν ἔκανες σὲ τέτοιο τόπο, τὸ ἴδιο σὰ νὰ πολεμοῦσες νὰ γράψῃς στὸν ἀμμοτόνομά σου, κ' ἓνας ἀθρώπος δὲν ἔσωνε γιὰ νὰ παλέψῃ μὲ ἀλάκαρη τὴ δημιουργία.

Μὰ, ὅσο πικραμένος κ' ἂν εἶταν ὁ Γιάννης, τοῦ φαίνονταν πᾶς ἔπαιρνε κλήτερα τὴν ἀνάσα του, μόνον πού βρισκότανε στὴν Κορφοῦλα του τὴν ἀγαπημένη. Ἐμοιάζε τώρα σὰν ταξιδιώτης πού ἀξάφνα γυρίζει ἀπὸ ἐξορία μαβρη καὶ μακρυνή, καὶ πού στὸ τέλος ξαναχαίρεται τὴν πατρίδα. Τὸ χρωστοῦσε κ' ἀφοῦ τοῦ καπετάνιου, τὸ χρωστοῦσε καὶ τῆς Λαμπρῆς. Τώρα τοῦ φαίνονταν πᾶς εἶτανε πάλι μὲ τοὺς δικούς του, ἢ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε πὸ σωστὰ, κόντεβε νὰ τὸ ξεχάσῃ πᾶς εἶτανε τόσο πολὺ μακριὰ τους, ἴσα ἴσα γιὰτί στὸ μέρος ἐτοῦτο καὶ σὲ ἄλλο κανένα τοῦ Νησιῦ, εἶχε δεῖ τοὺς συντρόφους, κ' ἴσως θάρροῦσε πᾶς ἔδλεπε ἀκόμη τὸ καρabi. Συντέλεσε κάμποσο κ' ἡ ζωνή του φαντάσι, τὸ μνημονικὸ του πού κάτω στὸν κάμπο τοῦ ζουγράφισε, τοῦ ἀνάστησε μάλιστα μὲ τόση δύναμη, μὲ τόση ἀλήθεια τὴν Πασκαλιά. Ὁ Γιάννης, ἄμα θυμοῦνταν τὴν προτερηνὴ τὴ ζωὴ του, ἄμα τὴ λυποῦντανε, ἀμέσως ἔνοιωθε λιγώτερο τὴ μοναξιά, ἐκεῖ πού νόμιζε ὁ ἴδιος πᾶς τὴν ἔνοιωθε περισσότερο, γιὰτί ὅσο κ' ἂν χολόσκανε, πάντα χολόσκανε πού δὲν εἶτανε πιά μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, κ' ἀφτό ἔφτανε γιὰ νὰ μιλήμ' ἀφτούς, γιὰ νὰ συλλογέται ὅσα κ' ἀφτοὶ συλλογιούνται, γιὰ νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ καὶ τὰ ἴδια πράματα, καὶ μόνον πού τοὺς ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του, εἶχε συντροφιά. Σὰν τὸν κρατοῦσε ὅμως ἡ Σάντα Κλάρα στὰ ρουμάνια τῆς, σὰ δὲ φρόντιζε γιὰ τίποτες ἄλλο παρὰ γιὰ τὴν ὑπαρξή του, σὰ φοβότανε καὶ σέρνονταν ἴσα μὲ τὸ ρύκι νὰ πάρῃ νερὸ, τότες ἔνοιωθε εἶτανε μόνος μὲ τὰ σωστὰ του. Εἶναι καὶ τὸ μνημονικὸ ἓνα εἶδος ἀπόμακρη συγκοινωνία.

Καὶ τόντις γιὰ κάμποσους μῆνες τὸν ἔσωσε τὸ μνημονικὸ, γιὰτί βέβαια πᾶς ἂν ἔκαλοῦθοῦσε νὰ κρύβεται στὸ ρουμάνι, θὰ τέλειωναν ἀσχημα τὰ πράματα κ' ἴσως θὰ τέλειωνε γλήγορα κ' ὁ ἴδιος. Ἡ σωτηρία του στάθηκε τὸ Πάσκα. Μὸλις βγήκε ἀπὸ τὴ φυλακή του καὶ τοῦ ἦρθε μιά παραξένη ἰδέα. Ὁ Γιάννης εἶπε καὶ καλὰ νὰ νηστεψῃ, ἔπειτα νὰ γιορτάσῃ τὸ Πάσκα σὰ χριστιανός, κ' ἂς εἶτανε μόνος ὀλομόναχος στὴ Σάντα Κλάρα. Καὶ μὲ τὴν ἀποφασὴ του ἀφτῆ, ἔγιναν πάλι στὴν ὑπαρξή του κάμποσες καὶ σπουδαῖες ἀλλαγές.

Εἶπαμε παραξένη τὴν ἰδέα του δὲν εἶταν ὅμως καὶ τόσο δλ. Ὁ Γιάννης τὸ στοχάστηκε ἀφτό, πρῶτα ἔνοιωθε ἀπὸ θρησκεία, μὰ μπορεῖ λιγάκι κ' ἀπὸ πει-

σμα, γιατί θέληση δεν του έλειπε κ' έλεγε να δείξη τάχα στον καπετάνιο πως τίποτα δεν κατάφερε που τον άφησε μόνο. Ίσως είχε και κάτι άλλους λόγους που δεν τους ξεδιάντριβε ο ίδιος. Ένοιωθε ο δύστυχος πως μέρα την ημέρα τον έπνιγε η έρμιά, κ' έβαζε τα δύνατά του να μην πελαγώσει. Δεν πάλεβε ο Γιάννης, πάλεβε μέσα του ο άθρωπος, για να μείνη άθρωπος, για να μην γίνη σαν τήννοια τα χόρτα της Σάντα Κλάρας, σαν τ'άψυχο τ'ό χώνια. Όσο περισσότερο κατώρθωνε να μιμηθή τους άλλους ανθρώπους, τόσο καλύτερα γελούσε και τ'ό μοναξιά.

Στη νήσεται δυσκολέφτηκε όμως πολύ ο κοκομοίρης. Ίου τ'ό νηστήσιμα, και στη Σάντα Κλάρα τ'ό νηστήσιμα ποιά είναι; Άφτος ήξερε κουκκιά, φαρούλια, ρίζι, φακή, βέβηλα, μαζες, έλιές Τρέχα γυρέβε. Έ νήσεται λοιπόν τί νόημα είχε; Μήπως όλη του η ζωή, όσο καλά πράγματα κι αν έτρωγε, όσο κι αν του άρέσανε, δεν εΐτανε νήσεται μοναχός; Έπειτα, τί να νηστέφης, σ'ό δεν έχεις και να ξενηστέφης; Έκει που τ'ό συλλογιούνταν άφτά και τ'ό ανησυχούσε, άξαφνα, δίχως ο ίδιος να ξέρη τί λέει, εΐπε δυνατά:

— «Τ'ό κάφκαλο!»

Μάλιστα. Τ'ό κάφκαλο! Έβη μέρες και παραπάνω που πέρασε στο βουμάκι, δεν τ'ό κατάλαβε, και τώρα μονομιάς τ'ό καταλάβαινε πως τότες, σ'ό γλίστρησε κ' έπεσε στο γιαλό, είχε πατήσει τ'ό πόδι του σ'ό κάφκαλο άχελώνας! Ν'ό σου λοιπόν και τ'ό κρέας τ'ό πασκαλιάτικος. Τι κούτις που εΐτανε! Άνεις να τ'ό πιάζη την άχελώνα, πήγε και κρύφτηκε, μη λάχη και τον έφ'η εκείνη! Γέλασε. Κ' έκαμε άπόφαση άμέσως να τραβήξη ως την Άλλη μεριά.

Ο Γιάννης εΐταν ελόχαρος, ξεθαφός, και τρεις τέσσερις ώρες που βάσταζε ο δρόμος, μόλις τ'ό παρατήρησε. Τ'ό κάφκαλο! Τ'ό κάφκαλο! Άφτ'ό του είχε κολλήσει, κι όλο έλεγε την ίδια λέξη με τ'ό νου του, σ'ό να εΐτανε πιά τ'ό κάφκαλο η μόνη του έλπίδα, η ζωή του. Βασανίζονταν όμως, γιατί δεν ήξερε αν τύχη πάλι και ξαναβρή καιμιά άχελώνα. Τέλος, έφτασε και στην άμμουδιά. Πρόβλεπε από τ'ό μέρος που στέκονταν τ'ό βουνό, γιατί ακολούθησε την άκροθαλασσιά, για να βρή ως εκεί κάτω, και τώρα προχωρούσε προς τ'ό μέσα, με τ'ό σκοπό να βρή τον τόπο που είχε δει τότες την άχελώνα, όταν άξαφνα σκύφτει και βλέπει στον άμμο κάτι ζαρωματίες παράξενες, μια εδ'ό, μια εκεί, και πάντα γύρω γύρω σ' ένα είδος βουλούωμα που έμοιαζε σαν τρύπα σκεπασμένη καλά κακά με λίγο άμμο. Σκάβει με τ'ό πόδι του, βλέπει μέσα πλ'όθος στρογγυλά πράγματα, σαν τ'ό βγά, μόνο που τ'ό τσώφι τους εΐτανε πέτινο και τ'ό χρώμα τους άσπρο σταχτί. Άχελώνας άβγά! Έρχονται άφτίς και τ'ό κρύβουνε στον άμμο φαινεται πως τέτοια δουλειά γυρέβε κ' η πρώτη φιληνάδα μας που τον τρώμαζε. Τ'ό κατάλαβε τώρα ο Γιάννης κι άφτός, γιατί τ'ό βγά της άχελώνας τ'ό είχε άκουστά και τ'ό τρώνε κ' οι νάφτες σαν ταξιδιέβουνε σ'ό κείνα τ'ό μέρη, όπου τ'ό ξέρει και τ'ό συνηθίζει όλος ο κόσμος. Κάπου έφαγε κι ο ίδιος, κ' έχουν άραιο γούστο. Καταχάρηκε.

— «Θεού δ'όρω! Ν'ό κ' η Πασκαλιά μου!»

Συλλογίστηκε μάλιστα πως άφου βρέθηκαν τ'ό βγά, θ'ό βρεθούνε όπου κι αν είναι οι μακνιάδες. Παραμόνεψε. Πήγαινε μέσα στο βουμάκι να φάη, να πιη, να κοιμηθή, κ' έπειτα ζύγωνε ως τ'ό π'όδια του βουνού, καθότανε είτε χ'όμου είτε σ'ό κανένα βράχο, γιατί εκεί μεριά είχε κάμποσα βράχια. Πολλές άχελώνες δεν εΐδε, μα τ'ό έφταναν περίφημα οι πεντέψη πουπιασε. Την πρώτη δεν την έπιασε και τόσο έφκολα ο Γιάννης φανταζότανε πως άφτίς πορπατούνε πολύ άγάλια, καθώς στην Έθ'όπη, και σίμωνε ήσυχα ήσυχα να την τ'ό κ'όσση, ότ'αν η άχελώνα που φαίνεται και τον έννοιωσε, γύρισε τ'ό κεφάλι προς τ'ό θάλασσα, κι άρχισε να τρέχη γλήγορα

γλήγορα. Μα την πρόφταξε. Μιάν Άλλη μέρα πάλι, βλέποντας τρεις τέσσερις μαζι, για να μην τις κυνηγήση μια μια και τ'ό ξεφύγουνε, ζύγωνε από πίσω, τις έφβιζε ανάσκελα κ' έτσι δεν μπορούσαν τ'ό ζωα να σαλέψουνε. Του άρεσε τόσο π'όλο τ'ό παιχιδι, που έκανε θάρρος και κοίταζε τώρα με τ'ό κανονιάλι στο γιαλό, μπας κ' έρχονται Άλλες, γιατί τ'ό κανονιάλι του ο δύστυχος μήτε σ'ό φόβο του άπάνω, μήτε σ'ό βουμάκι, μήτε στιγμή δεν τ'ό παραιτούσε, από την πρώτη πρώτη μέρα που ένα γιαλί τ'ό φανέρωσε τ'ό μοναξιά του όλόγυρα.

Έπιασε άκόμη δυ τρεις άχελώνες, περισσότερες δεν εΐδε. Ός τόσο έπρεπε πιά να τις φάη κιόλας, άφου είχε και κρέας. Εΐτανε περασμένες οι σαράντα μέρες που είχε προσδιορισμένες για τ'ό νήσεται, μια μια τις σκεπάζε με τ'ό σουγιά του σ' ένα χοντρόκλαδο που τ'ό είχε κόψει ξεπίτ'ηδες και που τ'όστησε, σαν παλούκι, στο χώνια, γιατί και καλά ήθελε να βρή τ'ό λογαριασμό του, άφου εΐτανε να νηστέφη που έλεγε, σαράντα μέρες, ως τ'ό Λαμπρή. Κοιτάζοντας τ'ό παλούκι και μετρώοντας τον καιρό που έκαμε στο Νησί, ένα χρόνο κοντά δηλαδή—άφ'ό πιά τ'ό είχε καταλάβει κι από πρώτα—του ήθε με άκείνη περιέργη.

— «Ένας χρόνος, λέει, που κάθουμαι στη Σάντα Κλάρα, κι άλάτι δε δοκίμασα, και μήτε τ'όνοιωσα πως τ'ό στερήθηκα!»

Άλήθεια! Με τ'ό ένα με τ'ό άλλο, με την τρώμαρα, με τ'ό ζωή του όλη που άλλαζε μέρα την ημέρα, με τ'ό κλίμα, με την απομόνωση, ποιός ξέρει; μήτε τ'όποθύμησε θάρρος τ'ό άλάτι εκείνο που έμας άπχραίν'το μαζι είναι. Τώρα τ'ό ήθελε, άφου θυμήθηκε τ'ό Πάσκα κ' έλεγε να φάη κρέας σαν και μαζι, σαν τους ανθρώπους.

Μα που να βρή άλάτι; Ν'ό φτειαζή μοναχός του; Και πως γίνεται άφτό; Έγινε όμως, γιατί ο Γιάννης εκείνες τις μέρες εΐτανε φαίνεται τυχερός. Δηλαδή, όπως τ'ό πάρης. Άμα η φαντασία του η κανένα περιστατικό τον έκανε να συγκοινωνά με τους ανθρώπους, έννοιωθε πως είχε άνάγκη τ'ό ίδια σαν κι άφτούς, και για να τ'όποχτήση γίνονταν άμέσως σαν κι άφτούς, έφβηρετικός και πιδέξιος. Όταν πάλι ξεγυούσε τον κοινωνικό βίο, δεν του έμελε διόλου για τ'ό δικά μας, κι όσα δεν είχε μήτε τ'ό γυρέβε μήτε κατάλαβε την έλλειψή τους. Τώρα λοιπόν που αποθύμησε τ'ό πασκαλιάτικα, που θέλησε μάλιστα να γιορτάση τ'ό Πάσκα, πολύ έφκολα στοχάστηκε τ'ό μέσα, όχι μόνο να προμηθεφτ'ό άλάτι, μα να ψήση και την άχελώνα!

Τάλατι τ'ό βρήκε όλοέτοιμο σ'ό μια βραχότρυπα, εκεί που κάθονταν και συλλογιούνταν πως να κάμη. Πήρε θαλάσσινο νερό, τ'ό κουβάλησε πρώτα με τ'ό φούχτα του, ύστερις με την κούπα που είχε φτιασμένη στο βουμάκι από φύλλα, τ'όβαλε άψηλά σ' ένα βραχόθαλούωμα, με τρόπο που να μην τ'ό παρασύρη τ'ό κ'όμα στην κατεβοθαλασσιά, ο ήλιος άπορούφηξε τότες τ'ό νερό, άπόμεινε τάλατι, στέγνωσε, κι ο Γιάννης μήτε τ'ό παρατήρησε, θάρρος πως δεν είχε τ'ό ίδιο γούστο σαν τάλατι τ'ό δικό μας. Τ'ό φωτιά, τ'ό χρωστούσε κι άφτήνα στον πόθο του να δ'η και καλά πολλές άχελώνες, γιατί όπως εΐπαμε κοίταζε τ'ό θάλασσα με τ'ό κανονιάλι κι από τ'ό πολύ τ'ό κοίταγμα θόλωσε τ'ό γιαλί. Τ'ό ξεβιδώσε να τ'ό σκουπίση, κι άφου τ'ότριψε λίγη ύρα με τ'ό μακνί του, τ'ό σήκωσε, να δοκιμάση, μα ο ήλιος χτύπησε τ'ό γιαλί στη μέση, η φλόγα του συγκεντρώθηκε, στρογγυλώθηκε, κ' η κάτασπη μικρή, μικρή στρογγύλα τ'ό έκαψε τ'ό μάγουλο, όχι πολύ όμως, γιατί τ'ό πετσί του είχε γίνη σαν π'ό σκερό, και μόλις έννοιωσε που τ'ό έτσουζε.

— «Στάσου, λέει, έγω να σου φέρω καλύτερο πράμα να κάψης!»

Έτρεξε στο βουμάκι, μαζώξε δυ τρία ξερόκλαδα,

τ'όβαλε άπάνω σ'ό μια πέτρα, ύψωσε τ'ό γιαλί, κοίταζε π'όνοιωθε. Άκουσε τ'ό ξυλάκια να τρίζουνε, άφτά έκαιγαν κιόλας, δίχως να τ'ό καταλάβη, γιατί δεν έβλεπε τ'ό φλόγα, που εΐταν άσπουοδερή. Τότες πήρε Άλλες δυ πέτρες, τις έστησε στην ίδια γραμμή, έφερε άνάμεσα τους κλαριά περισσότερα, έκουσε κ' ένα που εΐτανε πολύ ντοφρο και σκληρό, έγδαιρε με τ'ό σουγιά του την άχελώνα, μια και της έσπασε τ'ό κάφκαλο με τ'ό πόδι, την πέρασε στο μ'ότερο τ'ό κλαρί, άπίθωσε τις δυ άκρες, και γύριζε ήσυχα την κεινούρια του τ'ό σούβλα. Ορίστε και ψητό. Τι τ'ό θέλεις, σ' ένα β'όημόσι, να πηγαίνης να γυρέβης μαγειρική του πολιτισμού; Όπως τύχη, άδερφε!

Ο Γιάννης μας λοιπόν έτσι γύρτασε τ'ό Λαμπρή. Άχαρη κ' έλειν'η, πασκαλιά, να πούμε την άλήθεια, χωρίς ένα Χριστός άνέστη! Ποιός ξέρει α θ'ό γιόρταζε και τ'ό χρόνο; Ποιός ξέρει α θ'ό είχε άρεση να τ'ό γιορτάση και άφτερη φορά σαν και φέτος; Τώρα είχε άρεση ο Γιάννης, άφου έκαμε πιά κατ'ό τ'ό κ'όρι του, άφου νηστέφει και ξενήσ'εψε. Όπως παθαίνουμε όλοι μας σαν ταξιδιέβουμε, σαν άλλ'όζουμε και συνήθειες και φαί με κάθε τόπο που βρισκόμαστε, τ'ό ίδιο κι ο Γιάννης πολύ γλήγορα στη Σάντα Κλάρα συνήθεισε της Σάντας Κλάρας τ'ό φαγοπότι κι άφτί ήθελε. Μα παρατήρησε, ζώντας στο βουμάκι, πως τ'ό χειμώνα, όσα φρούττα, όσα χορταρικά κι αν είχε, πάντα είχε λιγώτερα παρ'ό τ'ό καλοκαίρι και πως εΐτανε τ'ό ίδια, κ' εΐτανε και πολλά από τ'ό κάθε είδος, κάτι πορτοκαλιά, κάτι άπιδιά, κάτι μ'όλα, τ'ό μ'όλα εκείνα που λ'ε κ' έτρωγες ψωμί φρατζόλα, κ' οι χουρμάδες οι περιφημοί που τους καταχάρηκε τότε σαν ήθε και που εΐτανε χουρμάδες μόνο στο χρώμα, γιατί στο μέγεθος μοιάζανε σ'ό μεγάλα μεγάλα μεγάλα κίτρα, με ζουμί στη μέση και μ' ένα κρέας θεόγλυκο. Τίποτις όμως δεν εΐταν άφτά ήμ'όρις στα φρούττα που έβλεπε τ'ό χοντόπαρο. Άλήθεια, χοντόπαρος σωστός που έχυνε πέρα πέρα τ'όρίφνητα παρικά τον στη Σάντα Κλάρα. Έχυνε λ'ε κ' η θάλασσα Άλλα τόσα, γιατί μια μέρα γυρέβοντας άχελώνες εΐδε ο Γιάννης στο γιαλό κάτι καρβιδες ίσια με άστακούς και στα βράχια κάτι στρειδιά, πελώρια κ' άφτά, καλώς κάθε πράμα που βγαίνει εκεί πέρα κ' εΐναι πάντα τουλάχιστο πεντέψη φορές, αν όχι περισσότερο, σαν τ'ό δικά μας, άφου μοιάζει κι όλα μεγαλώνουνε άπεριόριστα και λ'εφτερα.

Τ'ό στρειδιά κ' οι καρβιδες εΐτανε βρέσιμο περίφημο γιατί και τ'ό δυ τρώγονται ωμά. Τ'ό ίδιο και τ'ό φρούττα, ένν'εΐται, π'ό μα πολύ από τ'ό Άλλα, του άρεσαν τ'ό σταφύλια που έθγαιναν τότες με κάτι ρώγες χοντρές σαν της όρνιθας τ'ό βγά. Άραιο φαγι, ως τόσο κ'όμα να μην τ'όχη κανείς και τ'ό χειμώνα. Έτσι έλεγε ο Γιάννης και συλλογίστηκε να φυλάξη μερικά, δηλαδή να ξεράνη τ'ό σταφύλια και να βάλη στρειδιά και καρβιδες σ' ένα λάκκο που σκόπεβε να σκάψη ο ίδιος με θαλάσσινο νερό μέσα. Δεν ήθελε όμως να ξαναπεράση χειμώνα στο βουμάκι κι όσο μ'όλικα κι αν τ'όβρισκε όλα σ' εκείνη τ'ό μεριά, εΐπε να πάη στη δική του, στην κορπούλα του, και κ'ε πιά να τ'ό φέρη όλα.

Λοιπόν ο καλός μας ο Γιάννης κουβαλούσε λίγο λίγο κάθε μέρα, πότε περνούσε από τις κορπούλες, πότε από τ'ό κ'όρι, πολέμουσε, ιδρώνε, κουραζότανε, τ'όχη του όμως που δεν άναγκάστηκε να σκάψη λάκκο, γιατί και με τ'ό χέρια του, και με τ'ό π'όδια του, και με σπασμένα κλαριά να τον έσκαθε, π'όλε δε θ'ό φελούσε, άφου άσβέστη δεν είχε να κάμη χαθούζι, κι όσο νερό κι αν έβαζε μέσα θ'ό τ'ό φουφούσε τ'ό χ'όμα. Βρέθηκε τρύπα μοναχή της, σ'ό μια κορπούλα παράπλεβη κοντά στη δική του, ίσως από κανένα ήφαιστειο οδυμένο, μα κάμποσο βαθεία και που ο πάτος της θ'ό είχε πέρασμα πουθενά ίσια με τ'ό θάλασσα, γιατί εΐτανε η τρύπα γεμάτη άμυρο νερό.

Ίσια με άπάνω. Νά σου λοιπόν και ψαρολίμνη! Έπιανε τις καραβίδες ο Γιάννης και τις έρριχνε μέσα. Θροφή για το χειμώνα, λαμπρή δουλειά—και πού να το καταλάβει τότες ο δύστυχος πώς θάρχουνταν ώρα που θάβλεπε τους θησαυρούς του χωρίς να θελή μίτη να τους άγγίξει; Χαιρούνταν πού μάζωνε τις καραβίδες, και πήγαινε ήσυχα ως τὰ πόδια του βουνού, εκεί πού είχαν τὰ βράχια, κ' έμπαινε λιγάκι στη θάλασσα κάθε μερα να ψαρέψει.

Ένα χρόνο κοντά πού ζούσε ο Γιάννης πότε στο ρουμάνι άποκλεισμένος, πότε στην κορφούλα του πέρα, τὸ κατάψηλο τὸ ξεροβούνι άπό τὸν δέν τὸ είχε ζυώσει πολλές φορές. Έώρα τὸ κοιτάζε κί τοῦ έρχονταν πού και πού δέν ξέρω τί παράξενες ελπίδες, πού άναφετε ο νους του κ' έπαίρνε ή φαντασία του δρόμο. Έλεγε άξαφνα ίσα με κεί άπάνω, ίσα με τὴν κορφή του νάνεβη, και να τηράζει αλάργα, να ψάξει με τὸ κανονιάλι του μακριά, ως τὰ οὐρανοπέμελα, να δῆ μήπως και δέν περνούνε κεράβια, μήπως κ' ή άπολύτρωσή του δὲ θά φανῆ πουθενά, ὅω, πλειούμενη, κάτασπρη, ὀλοζώντανη στάπραντα πελαγα τὰ κυματοστρωμένα. "Αχ! να φαινότανε κί εΐτανε και μιά στιγμή! Νά φαινότανε και νάφεβγε, με τουλάχιστο να εΐχε ο Γιάννης τὴν παρηγοριά πού τὴν εΐδε, πού δέν είναι μόνος. Θά χαιρότανε ως και για τὰ δάκρια πού θάχυνε, ὅσο θάβλεπε τὸ καράβι νάρμενίζη πέρα πέρα, γιατί θάγκλαγιε ὅπως κλαίν ὄλοι οί άλλοι, γιατί θά τὸν παραδέρναν τῶν άθρώπων τὰ βόσσανα, γιατί, γιατί φτάνει ένα παννὶ να φούσκωνε, και θάνοιωθε άμέσως πώς υπάρχει, πώς ζῆ, ακόμα ή ελπίδα.

Μάλιστα! Έκει κατάντησε ο Γιάννης ή μοναξιά του τσάκισε τὸ πείσμα, τὸ τόκαμε πιά κομμάτια. Έκείνος πού δέν τὸ καταδεχότανε να τὸ μολογήσει, σά βίρος Ρωμῶς πού εΐτανε, πώς τάχα δέν μπόρεσε να βολεφτῆ στη Σάντα Κλάρα, πώς τάχα νίκησε ἔ καπετάνιος, πώς εΐταν ή τιμωρία του τιμωρία σωστή, τώρα εΐχε λαχτάρα να βγῆ από τη φυλακή του τὴν καταραμένη. Και προφασίζονταν άκόμη πώς τὸ ποθοῦσε και άπό τὸ πείσμα, για να πῆ δηλαδή να βρῆ τὸ καπετάνιο και να τὸ πῆ: «Όρίστε! Εΐμαι λεφτερος!»

Μὲς να τὴν άποχτήση όμως τὴν πονεμένη του τὴ λεφτεριά; Ο Γιάννης, εκεί πού συλλογιούνταν, κοιτάζε τὸ βουνό, κί άξαφνα σηκώθηκε, τί λέω; άναπήδηξε.

— «Δὲ γίνεται να μὴν περνῆ κανένα καράβι. Έμεΐς πώς ἤρθαμε; Ἄπο τὸ βουνό, θά φαινούνται. Έλα νάνεβω».

Ο κειρὸς εΐτανε ήσυχος κί ὀλογάλαζος ο οὐρανός. Ποιὸς να τὸ ὑποφαστῆ, πώς εΐτανε χυνόπαρος και μάλιστα πώς άρχιζε ο χειμώνας; Σωστὸ κλωκαίρι. Στὰ μέρη, τὰ δικὰ μας, τὰ πνευστήμερα κάποτε, με τὸ λιουπύρι σά λὲς κί άποκοιμήθηκε ή Δημιουργία ὅλη, θάκούσης τουλάχιστο δῶθε κείθε κ' έναν τζίντζιρα να τσιρίζη. Πέρα στὰ Νησιά του Χουάν Φερνάντεζ, τίποτα! ή πλάση μαγεμένη μοιάζει σά νάφην τὸν ἥλιο αλάλητα να τὴν καιρῆ. Τὴν ἡμέρα εκείνη, ο καιρὸς εΐταν ο ίδιος άπαράλλαχτα πού εΐταν και πέρις, ὅταν έφτασε ο Γιάννης κί ὅταν έφεβγε τὸ καράβι με τὰ παννιά φουσκωμένα, χωρίς όμως να βλέπη κανείς άλλο κύμα παρὰ τὰ νερά και τὰ πονερία του καραβιού. "Ετσι και τώρα! Ίσως ο άνεμος, ὅπως συνήθιζε στη Σάντα Κλάρα, φουσοῦσε πουθενά στὰ κατάψηλα κορφοβούνια στη ρίζα του βουνού φουσιματιά δέν άκούστανε.

Ο Γιάννης άρχισε νάνεβαίνη. Μεγάλη δουλειά καταπιάστηκε, γιατί δέν ἤξερε ο ίδιος πώς είναι ήφαιστειο σθημένο τὸ βουνό, και πειδῆ δέν εΐχε περάσει πολλὸς καιρὸς άπό τὸν εΐσθησε, τὰ χῶματα, στὰ πλεθρά του, ὅσο άνέβαινες μάλιστα πρὸς τὰ πάνω, βούλιαζαν άμα τὰ πατούσες, σά στάχτη πού εΐτανε. Στὰ πρῶτα βήματα πού έκαμε, δέν παρατήρησε ο Γιάννης. Κόντεβε να ξεπεράση τὸ τέταρτο του ὕψου, ὅταν άξαφνα τὸ πόδι του πήγε μέσα

κάτι πὸ βαθιά στο χῶμα. Τὸ τρέβηξε, δίχως να τρομάξει, γιατί τὸ εΐχε άπόφαση να φτάση ως τὴν κορφή κί άλλο δέν έβαζε με τὸ νου του. Εΐτανε λοιπόν έτοιμος να ξακολουθήση κριμας ὅμως πού στάθηκε άκίνητος μιά στιγμή, ὅσπου να τρεβήξη τὸ πόδι του, γιατί στὴ σωπασιά τὴν άπόλυτη, άκουγε τώρα καθαρία καθαρία ένα πολὺ παράξενο τραγούδι. "Ένα τραγούδι γλυκὸ γλυκὸ σάν τάνδονιῦ τὴ λαλιά, με τόσο θλιβερό, τόσο λυπημένο πού λὲς κ' έμπαινε βαθιά ίσια με τὰ φυλοκαρδία σου για να νοιώσης ως εκεί τὸν πόνο. Δέν μπόρουσε ο Γιάννης να καταλάβη άπό πού έρχονταν τὸ τραγούδι. "Εμοιαζε όμως σά νάρχουνταν άπό πάνω. Σήκωσε τὰ μάτια! τίποτις, μήτε πουλι μήτε ζω κανένα. Προχώρησε συλλογισμένος. Κί άφτιάστηκε. Τοῦ φάνη άξαφνα σά νάρχιναε τώρα καινούριο τραγούδι, πρῶτα πρῶτα σιγανό, έπειτα ζέτρελλο, άγριο, δαιμονισμένο, τρομερό, σά χίλιες βροντὲς μαζί και κάτι σφουριγματιές στο θόρυβο μέσα πού πάγωνε τὸ αίμα. Ο Γιάννης, πού δέν εΐχε φτάσει μήτε ως τὴ μέση του βουνού, στάθηκε. Κρύο τὸν περέχυνε, τὸ κόβουνταν τὰ γόνατα. Η βοῆ δέν έμοιαζε με τίποτις πού νάκουσε ποτε στη ζωῆ του, μήτε σάν άνέβαινε στὰ κατάρτια και μάνιζε ή φουρτούνα. Τῆ φουρτούνα τὴν έβλεπε, τὸν άνεμο τὸν ένοιωθε άπό τις μπατσιές πού τοῦδινε στὰ μούτρα. Έδῶ μήτε άνεμος μήτε φουρτούνα. Ησυχία γύρω γύρω και μπουνάτσαι! να σου ως τόσο πού μούγγριζε ή μπουνάτσαι, πὸ φοβερὸ άπό τὴ φοβερώτερη φουρτούνα.

Άξαφνα τὸ πέρασε άπό τὸ νου ἕνας λογισμός, πού έφριξε σύσσωμος. Κατάλαβε. Μάλιστα! Εΐτανε τὸ στοιχειὸ του βουνού, τὸ στοιχειὸ πού πρῶτα ξέσπασε ο θυμὸς του, σάν εΐδε πώς αλήθεια γύρθε ένας ξένος να τὸ παρῆ, τὸ βουνό του. Και τί παράξενο να τὸν κατατρέχουν τώρα τὰ στοιχειά τὸν κακομοίρη, άξομολόγητο, άκωνώνητο, άπασκάλεφτο σάν να εΐτανε;

Κατακλύσιε ο Γιάννης πὸ πολὺ παρὰ πού κατέβηκε άπὰ πάνω και ψιθύρισε πέφτοντας:

— «Δὲ θέλει, δὲ μ' άφίνει νάνεβω!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'.

Η πλειούμενη φυλακή.

Έτσι περάσε ή πρώτη χρονιά. Καλήτερα δέν περάσε ή δευτέρα κ' υστερνῆ του στη Σάντα Κλάρα. Οί φωνές του βουνού, τὸ πάθημά του στην άνεβαση, τὸ εΐχανε μάλιστα κίφει τὸ λίγο θάρρος πού δέν του κατάρσπεψε ή μοναξιά. Άκόμη και να ἤξερε ο Γιάννης τί πρῶτα εΐταν εκείνο πού τὸ πῆρε για στοιχειό, και να φοβότανε, άφου σήμερις πού τὸ ξέρουμε, δέν τολμούνε φαίνεται να ζυγώσουνε, ὅταν άρχίζουν τὰ περίφημα τραγούδια. Τραγούδια δέν είναι, είναι ο άνεμος πού τραγουδάει, με δέν τὸ καταλαβαίνεις άμέσως, γιατί κάτω δὲ φυσᾷ, ήσυχάδα βασιλέβει πέρα πέρα και περισσότερο άγριέβεται με τὴν παρξένη τὴ μουσική πού έρχεται άπό τὰ πάνω. Η μουσική άπτη αλάζει κατὰ πώς αλάζει κί ο άνεμος! σά στριφογυρίζει γύρω γύρω στο βουνό, περνάει άπό καινι χαραματιές, καινι σιαιμαδες πού εχει τὸ χῶμα, και μοιάζει με παράπονο θεόγλυκο πού σου λιγώνει τὴν καρδιά. Σάν πᾶει ὅμως πὸ άψηλά πρὸς τὴν κορφή, τότες γίνεται τὸ κακὸ τὸ μεγάλο, γιατί καθαφτὸ κορφῆ δέν υπάρχει, ὅσο κί αν τὸ θάρρει κανείς, κοιτάζοντας άπό τὴ ρίζα! είναι κρατήρας, ὅπως σ' ὅλα τὰ ήφαιστεια! κρατήρας θά πῆ κούπα και τὸ ἔδωσαν τὸνομα, έπειδῆ τὸτοιο σκῆμα εχει. Μά ή κούπα είναι βαθιά και πὸ πολὺ χουνὶ παρὰ κούπα! τὸ στόμα της στενοῦται και δίχως περίσσιο φάρδος. Λοιπόν ο άνεμος, σάν τύχη και χυθῆ εκεί μέσα, κάνει στο καινι θόρυβο τρομερὸ και δαιμονισμένο, λὲς και γυρθε ο Γ-

διος να γλυτώση. Άμα βραδυάση, ως κ' οί σημερινοὶ κάτοικοι κλειδώνονται στὰ σπίτια τους, να μη βγούν ὄξω κί άξαφνα τὸ πάρη τάφτι τους. Πῶς να μη φοβήθηκε ο Γιάννης, άφου κ' ἴδιοι μας εμεΐς, εΐτε στις χῶρες εΐτε στὰ χωριά, τὴ νύχτα τρομάζουμε, φτάνει νακούσουμε άσυνήθιστο κρότο, φτάνει νακούσουμε ως και γνωστὸ παράπονο. Πρῶληψη, δεισδαιμονία, άπό τὸ θά πῆ, και να δῆς, και να φουκραστῆς πού είναι πρῶμα φυσικό, με πού δέν ξέρεις, πού δὲ βλέπεις τὴν αίτια του. Στὴ μοναξιά, πρέπει να πολλαπλασιασῆς και τὴν άπαρία και τὴν τρομάρα.

Ο Γιάννης ὅστόσο, άμα μπόρεσε και γύρισε στην Κορφούλα του, τὴν αλλη και τις άκόλουθες μερες, πολὺ περισσότερα κί άπό τρομάρα κί άπὸ άπαρία, ένοιωθε μιά λύπη άπερίγραπτη βαριά βαριά να τὸν πλακώνη. Η λύπη είναι μιά κάποια διάθεση τῆς ψυχῆς πού λὲς κί ο τριγύρω κόσμος δέν υπάρχει. Τὸ δέντρο πάθει να είναι δέντρο, πάθει ο οὐρανὸς να είναι οὐρανός! τὰ βλέπεις και σου φαίνεται πώς αλλη δουλειά δέν εχουνε τὰ δέντρα, ο οὐρανὸς κ' ή Δημιουργία, παρὰ να σὲ κάνουνε να πονῆς, γιατί θάρρει και στάζει σταζει άπὸ παντού! θε ή λύπη, για να σου πνιξῆ τὴν καρδιά. Δίνεις σταψυχα ένα νόημα πού δέν εχουνε μοναχά τους. Μέσα σου συγκεντρώνεται ή πλάση ὅλη, κί ὅλη της είναι λυπη μοναχῆ. Τὸ μάτι σου δὲ θά σκιάσῆς, τὸ πόδι σου δὲ θά κουνήσῆς, χωρίς να σου είναι άνυπόφορο βάρος ὅ τι κί αν πᾶς να κάμης, ὅ τι κί αν πᾶς να συλλογιστῆς. Καινι, ένα καινι πού κί ο ίδιος δέν ξέρεις πώς να τὸ πῆς, σου τρώει τὰ σωθικά σου και σὲ ξολοθεβει. Κ' είναι ή βαρισμαρα τόσο τρομαχτική, τόσο άπεραντος ο καημός, τόσο άχό, ταγο τὸ σκελέτι, πού λὲς και τελειωμὸ δέν εχει. Δύναμη δὲ σου άπρωνήσκει να γλυτώσης άπό τὴ λιγούρα, κί άρχιζεις και κλαΐς. Κλαΐς και λυπσαι τὸν έαφτὸ σου, κ' ἴσως είναι ή μόνη σου παρηγορία. Μά μήτε άπτη δὲ βασταίει πλῆξη σου έρχεται, ως κ' ή άνάσα σου πιάνεται, τὸ κορμὶ σου τσακίζεται, πῆρτες χάμου νικημένος, σπασμένος, και θάνατο βάζεις με τὸ νου σου.

Δὲ λυποῦνταν ο Γιάννης πού δέν μπόρεσε νάνεβη στο βουνό. Δίχως να τὸ καταλάβη λυποῦντανε για καινι άλλο, για τὴν περιορισμένη του τὴν υπαρκῆ, για τὴ χαμένη τὴ λεφτεριά. Έλεγε τώρα πώς πὸ λεφτερος εΐτανε, σά ζούσε με τὸς άθρώπους. Θυμούντανε με πείρα τὰ λόγια πού άκουσε τότες άπό τὸς συντρέφους σάρκασμα σωστό, να τὸν λένε πώς θά χρυσοπερῆ στη Σάντα Κλάρα, και κουταμάρα δική του να θάρρει, πώς αλήθεια θά είναι σάν τὸ βασιλιά στο Νησί του. Τί βασιλιάς; Αν πῆς πώς ο βασιλιάς είναι στο παλάτι του σκλάβος, βέβαια εΐτανε κί ο Γιάννης βασιλιάς. Και πὸ σκλάβος άκόμη! Δέν μπόρουσε μήτε να συλλογιστῆ μήτε να πράξῆ ὅ τι ἤθελε. Στο μικροῦστικο εκείνο τὸ μέρος του κόσμου πού βρίσκονταν ο Γιάννης και πού δὲ βρίσκονταν κανένας άλλος, αδύνατο τὸ εΐτανε να πηγαίνουερχεται ὅπως τὸ ἄρεζε, να κάμη τὸ κέφι του, να μείνη σὲ μίαν Κορφούλα, ὅταν τὸ ἔστεργε, να καθῆση σ' ένα ρουμάνι, ὅταν εΐχε να μαζώξῆ φρούτα, γιατί οὔτε στο ρουμάνι πιά τόσο εφκολα δὲ ζύγωνε, μὴν τύχη και περάση μπροστὰ στο βουνό. Ηά πού μᾶς βγῆκαν τώρα και τὰ στοιχειά, και τὸ ἄλυσόδεναν τὰ πόδια και τὸ νου. Έπρεπε ο δύστυχος να στοχαστῆ τί δρόμο θά πάρη, για να φτάση ως εκεί, στην άκρογιαλιά ή τις κορφοῦλες. Έπρεπε να μετρήση τὰ βήματά του. Μά και τὰ λόγια του κατάντησε να τὰ μετρῆ. Δηλαδή, εκείνος δέν τὰ μετροῦσε, αν ἤθελες ὅμως να μάθης πῶσες λεξὲς συνήθιζε να λέη, δὲ θά μεπερδεβούσανε στο λογαριασμό. Περιορισμένος ο λογισμός του, κ' ή γλώσσα του περιορισμένη.

(Ακολουθεΐ)